

Arve H. Lauritzen

MASTEROPPGAVE

SAMPOL 650

**Hizbollahs utvikling fra fundamentalistisk motstandsbevegelse til
en markant aktør i sivilsamfunnet og politisk parti**

Libanon 1982 - 2000

Institutt for Sammenliknende Politikk

Universitetet i Bergen

Mai 2015

Forord

Den som i første rekke fortjener en stor takk når oppgaven endelig er i mål er min veileder Rania Maktabi. Hennes unike kunnskap og innsikt i Midt-Østen generelt, og Libanon spesielt har vært av uvurderlig betydning. Uten hennes konstruktive og klare tilbakemeldinger og oppmuntrende ord hadde ikke oppgaven blitt det den har blitt.

En stor takk til førsteamanuensis Terje Knutsen ved Institutt for Sammenliknende Politikk ved Universitet i Bergen, som har vært en inspirerende foreleser og en god støttespiller gjennom hele studiet.

To ressurspersoner som jeg har vært så heldig å kunne diskutere og dele meninger med om Libanon skal ikke glemmes. En stor takk til tidligere FN spesialutsending til Libanon, nåværende FN-ambassadør i New York Geir O. Pedersen, og journalist og forfatter Odd Karstein Tveit.

Jeg vil også få takke Flyktningshjelpen som ansatte meg som sivil observatør i International Monitoring Team (IMT) i Mindanao provinsen på Filippinene i perioden november 2014 til mai 2015. Til tross for at jeg var godt i gang med skriving av masteroppgaven ble jeg ansatt. Store deler av oppgaven er skrevet i ledig tid på Filippinene.

Sist, men ikke minst, vil jeg takke min samboer Synnøve som under hele studietiden har vist tålmodighet med min mange fravær, og mine mange arbeidsperioder med studiet og oppgaven. Takk også til øvrig familie som har støttet meg og kommet med oppmuntrende ord når det har vært nødvendig.

Sammendrag

Hizbollah ble etablert i 1982, og fremstod for offentligheten i 1985. Organisasjonen utviklet seg fra å være en fundamentalistisk gerilja og motstandsbevegelse mot Israels okkupasjon av Libanon, til å bli en politisk, militær og humanitær maktfaktor i det libanesiske samfunn gjennom de neste knappe 20 år. Hizbollah utviklet seg gradvis til å bli en stat i staten utenfor kontroll av demokratisk valgte libanesisk styresmakter.

Hizbollah hadde i følge visegeneralsekretær Naim Qassem neppe blitt etablert hvis det ikke hadde vært for Israels okkupasjon av Libanon i 1978 og 1982. Iran og Syria var også viktige eksterne støttespillere og sponsorer for Hizbollah allerede fra etableringen. Uten denne støtten hadde Hizbollah aldri blitt den organisasjonen den utviklet seg til.

Hizbollahs ledere hadde en egen evne til å tilpasse organisasjonen til politiske endringer i Libanon. Da organisasjonen stilte som politisk parti ved parlamentsvalget i 1992 var dette en erkjennelse av at organisasjonen ville blitt spilt utover sidelinjen hvis den ikke tilpasset seg og tok del i den nye politiske situasjon som oppstod i Libanon etter borgerkrigens slutt i 1990.

Hizbollahs militære operasjoner mot den israelske okkupasjonen av Libanon vil gå inn i historiebøkene som et eksempel på hvordan en geriljabevegelse klarer å bekjempe en konvensjonell hær til den tilslutt oppgir okkupasjonen.

Denne masteroppgaven følger og drøfter Hizbollahs utvikling fra etableringen i 1982 og fram til Israel trekker sine styrker ut av Libanon i mai 2000.

Innholdsfortegnelse

Forord	1
Sammendrag	2
Innholdsfortegnelse	3
Kart 1: Libanon	6
Kart 2: Geografisk fordeling av religiøse grupper i Libanon 1985	7
Kart 3: Israels sikkerhetssone i Sør-Libanon 1985 - 2000	8
Innledning	9
1. Kapittel 1 - Problemstilling og metode	9
1.1 Problemstilling	9
1.2 Metode	11
1.3 Operasjonalisering	12
1.4 Avgrensning i tid og rom	13
2. Kapittel 2 - Historisk bakgrunn	15
2.1 Shiamuslimene i Libanon	15
2.2 Libanons politiske system	17
2.3 Borgerkrigen 1975 – 1990	18
2.4 Motstandsbevegelse og geriljakrigføring i et historisk perspektiv	19
3. Kapittel 3 - Hizbollah etableres - organisasjon og utvikling 1982 – 2000	21
3.1 Innledning	21
3.2 Israels invasjon av Sør-Libanon 1978 og invasjon og okkupasjon av Libanon i 1982	21
3.2.1 Invasjon 1978	21
3.2.2 South Lebanese Army (SLA)	22
3.2.3 Invasjon og okkupasjon 1982	22
3.3 Massakren i flyktningleirene Sabra og Shatila	23
3.4 Hizbollah etableres	24
3.4.1 Hizbollahs organisasjon	25
3.4.2 Hizbollahs ulike organer	26
3.5 Israels okkupasjon i etterkant av Sabra og Shatila	28
3.6 1985 – 1992: Fra militigruppe til politisk parti i parlamentet	30
3.6.1 Hizbollahs manifest	30
3.6.2 Terror og kidnappinger	31
3.6.3 Rivalisering mellom de to shia-organisasjonene Amal og Hizbollah	31

3.7 1992 – 2000: Kampen mot Israel tiltar – Israel trekker seg ut av Libanon	33
3.7.1 Hizbollahs kamp mot Israel under Narsrallahs lederskap etter 1992	34
3.7.2 Israel trekker seg tilbake i 2000	35
4. Kapittel 4: Drøfting.....	37
4.1 Innledning	37
4.2 Borgerkrigen bryter ut i Libanon – innenrikspolitiske forhold i 1975–82	37
4.3 Opptopping av borgerkrigen i 1982	38
4.4 Etableringen og utviklingen av Hizbollah som organisasjon.....	39
4.4.1 Innledning	39
4.4.2 Hizbollah som politisk aktør.....	39
4.4.3 Hizbollah som aktør i sivilsamfunnet.....	44
4.4.4 Hizbollah som militær aktør.....	49
4.4.4.1 Rekruttering til Hizbollah	51
4.4.4.2 Rekruttering utenfor shiabefolkningen.....	53
4.4.4.3 Hizbollahs militære taktikk.....	53
4.4.5 Hizbollah og terrorisme i Libanon	56
4.4.5.1 Definisjon av terror og terrorisme.	56
4.4.5.2 Hizbollahs operasjoner i Libanon knyttet til terror.....	57
4.4.6 Hizbollah – En stat i staten ?	60
4.5 Iran og Syria sin rolle som Hizbollahs støttespillere.....	60
4.5.1 Innledning	60
4.5.2 Statlig støtte til ikke statlige organisasjoner	61
4.5.3 Iran som støttespiller for Hizbollah	61
4.5.4 Syria som støttespiller for Hizbollah.....	66
4.6 Konflikten mellom Israel og palestinerne sin innvikning på Libanon.	69
4.7 USAs rolle i Libanon	72
5. Konklusjon.....	74
Etterord - Forfatterens forhold til Libanon	78
Litteraturliste	81

*"The conventional army loses if it does not win.
The guerilla wins if he does not lose"¹*

¹ Henry Kissinger. Republikansk politiker og utenriksminister i USA. (1973-77). Sitat fra intervju i Foreign Affairs (New York, Januar 1969)

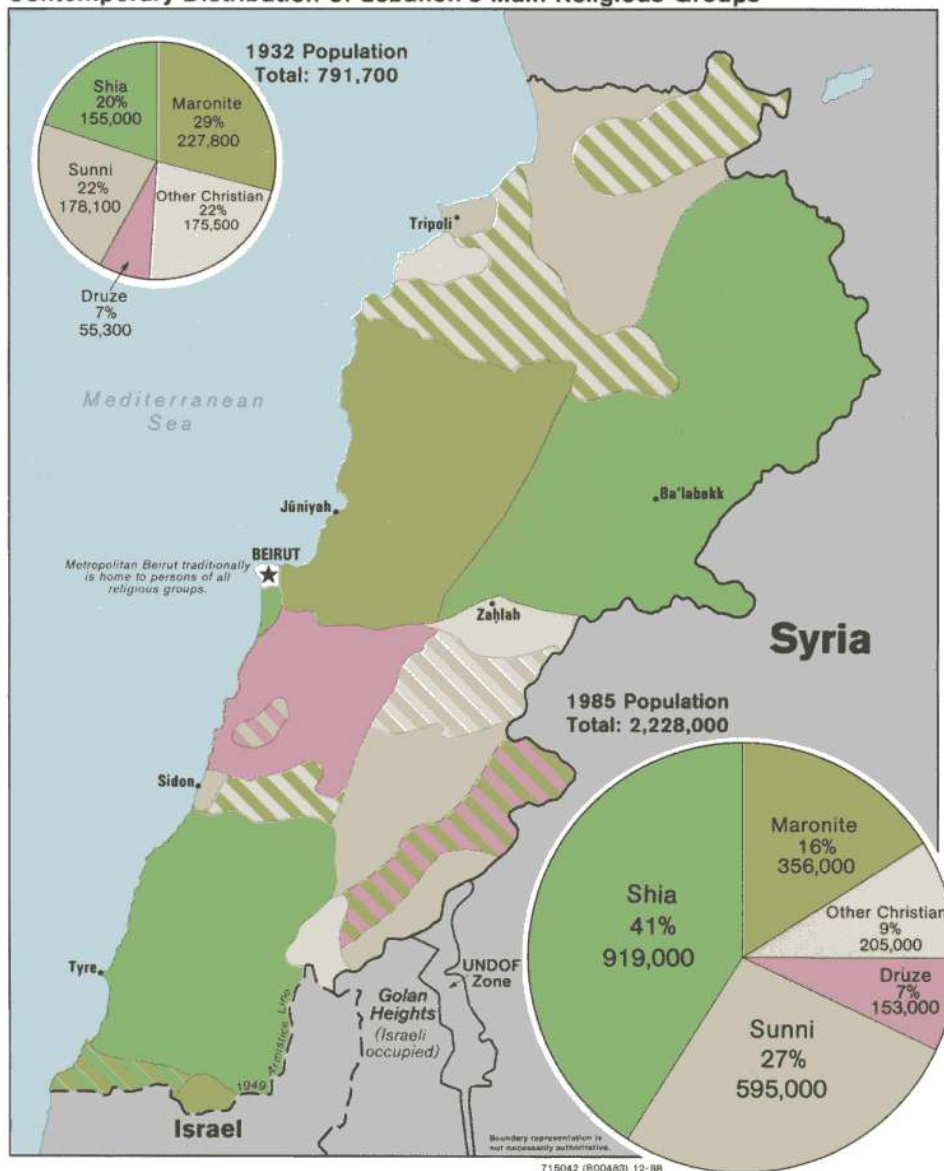
Kart 1: Libanon

Kilde: Vidiani.com – maps of the world
<http://www.vidiani.com/large-detailed-map-of-lebanon/>
(21. desember 2014)

Kart 2: Geografisk fordeling av religiøse grupper i Libanon 1985

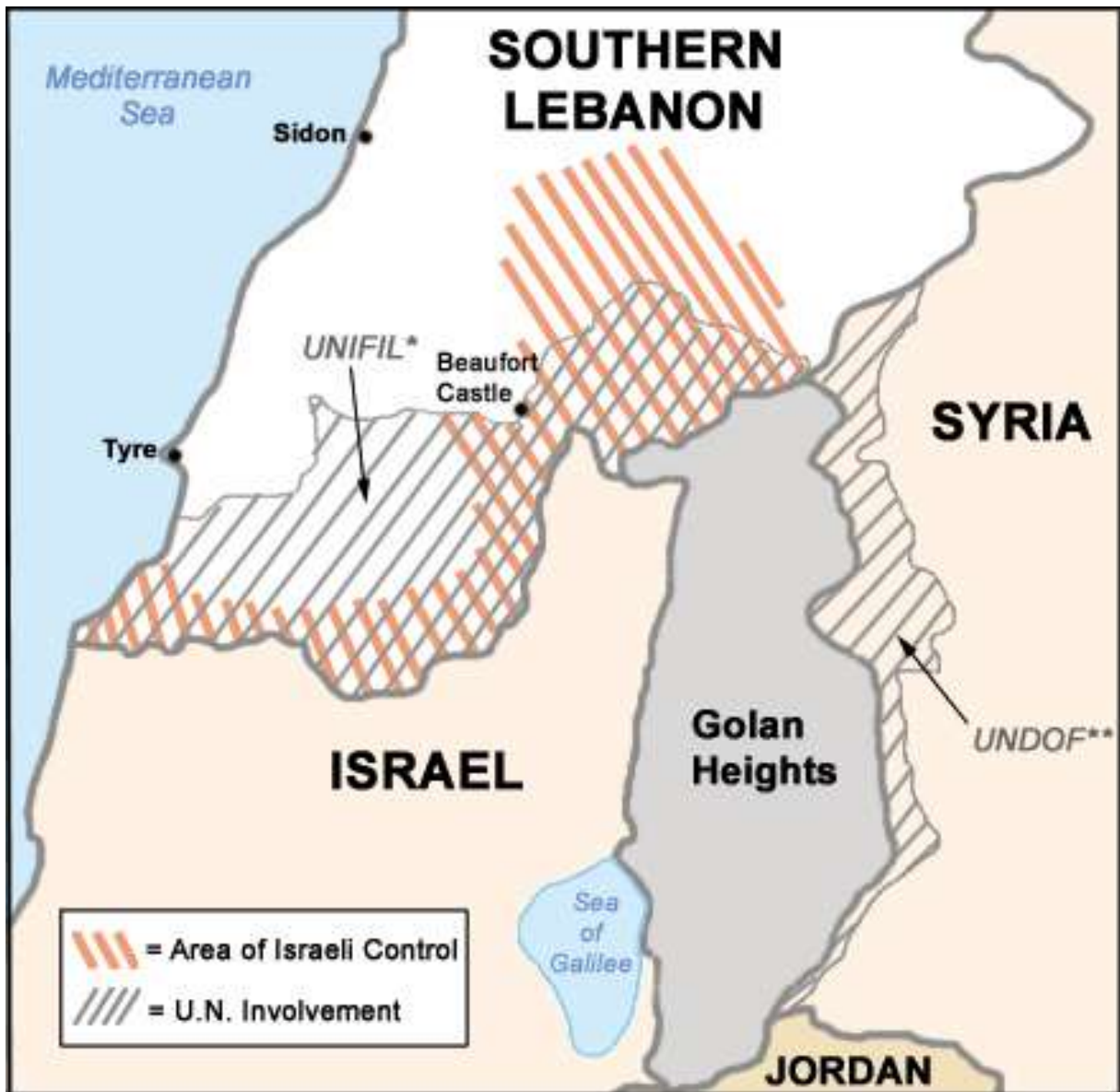
Contemporary Distribution of Lebanon's Main Religious Groups

Kilde: Security.org

http://www.globalsecurity.org/military/world/war/images/Lebanon_Main_Religious_Groups.gif
(21. desember 2014)

Kart 3: Israels sikkerhetssone i Sør-Libanon 1985 - 2000

Kilde: Why Did Israel Withdraw from South Lebanon in 2000?

<http://israelipalestinian.procon.org/view.answers.php?questionID=000529>

(21. desember 2014)

Innledning

Hizbollah er en shiamuslimsk organisasjon og politisk parti som ble grunnlagt i 1982 som en følge av Israels invasjoner i Libanon i 1978 og 1982. Libanon var da allerede i en borgerkrig som startet i 1976 og som pågikk fram til 1990. Hizbollah fremstod i 1985 for offentligheten ved kunngjøring av sitt manifest.

En analyse og drøfting av Hizbollah kan ikke gjøres uavhengig av den politiske situasjon i staten Libanon, og i regionen forøvrig, spesielt hva gjelder Iran og Syria sin innflytelse over interne forhold i Libanon. Hizbollah ble etablert i en periode hvor Libanon var i borgerkrig. Borgerkrigen varte fra april 1975 til 13. oktober 1990. Hizbollah ble ikke etablert på grunn av borgerkrigen, men i etterdønningene av Israels invasjoner av Libanon i 1978 og 1982 hvor Israels styrker i 1982 inntok Beirut. Hizbollah var med andre ord ikke en direkte part i borgerkrigen, men ble etablert for å bekjempe okkupasjonen av Sør-Libanon, noe organisasjonen lyktes med i 2000 da Israel trakk seg ut.

Da Israel trakk sine styrker ut av Libanon i 2000 var det viktig for Hizbollah å finne legitime grunner til å opprettholde sin struktur, ikke bare som politisk parti, men også som en militær motstandsbevegelse. Israels fortsatte okkupasjon, av et område som blir navngitt som Chebbagårdene sør for byen Chebba i Sørøst-Libanon, ble for Hizbollah det legitime grunnlag for å fortsette motstandskampen. Hizbollah erklærte at selv om Israel trekker seg ut av Chebbagårdene vil de ikke la seg avvæpne (Norton 2007: 90-91).

1. Kapittel 1 - Problemstilling og metode

1.1 Problemstilling

I denne oppgaven analyserer jeg hvordan Hizbollah har utviklet seg fra en fundamentalistisk motstandsbevegelse til å bli en markant innenrikspolitisk aktør i Libanon i perioden 1982 – 2000.

Problemstillingen som drøftes er: *Hvordan utviklet Hizbollah seg fra fundamentalistisk motstandsbevegelse i 1982 til en markant aktør i sivilsamfunnet som velferds- og militær motstandsorganisasjon, og til slutt som politisk parti i Libanon i perioden 1982 – 2000?*

Før jeg beskriver og analyserer Hizbollah redegjør jeg i kapittel 2 om historiske forhold som har betydning for å skape en bedre forståelse og bakgrunn for oppgavens problemstilling. Jeg gjør et historisk tilbakeblikk og en beskrivelse av Shiamuslimenes nyere historie i Libanon,

Libanons politiske system, herunder Taif-avtalen som gjorde slutt på borgerkrigen. Jeg beskriver borgerkrigen. Avslutningsvis i kapitlet gir jeg en kort beskrivelse av motstandsbevegelse og geriljakrigføring i et historisk perspektiv. I kapittel 3 gjennomgår jeg Hizbollahs historiske utvikling i perioden 1982-2000. Jeg beskriver betydningen Israels okkupasjon av Libanon i 1978 og 1982, herunder massakren i flyktningleirene Sabra og Shatila, hadde for etableringen og den videre utvikling av Hizbollah. Videre beskriver jeg den interne maktkampen mellom de shiamuslimske organisasjonene AMAL² og Hizbollah. Kapittel 4 innledes med et tilbakeblikk på innenrikspolitiske forhold i Libanon, og borgerkrigens innvirkning på innenrikspolitikken. Videre gjør jeg en analytisk gjennomgang av Hizbollah som en markant aktør i sivilsamfunnet, som politisk parti, og som motstandsbevegelse. Jeg drøfter om Hizbollah utviklet seg til å bli en ”stat i staten” i Libanon. Avslutningsvis i kapitlet ser jeg på rollen Syria, Iran og USA spilte i Libanon.

Opgavens hovedfokus og hensikt er å analysere hvordan en motstandsbevegelse evner å bygge seg opp til et politisk parti som blir sittende i parlament og regjering, samtidig som organisasjonen opprettholder en militær struktur som i mange henseende står utenfor myndighetenes kontroll og innflytelse.

I drøftingen går jeg inn på flere underspørsmål, og retter blikket på nasjonalt og regionalt nivå. På det nasjonale plan drøfter jeg den innenrikspolitiske situasjon i Libanon, og hvilke utviklingstrekk og karakteristika som har bidratt til Hizbollahs posisjon både militært og politisk i Libanon, og om Hizbollah utøver politisk makt og innflytelse innenfor rammen av demokratisk kontroll og spilleregler.

På det regionale plan ser jeg på hvordan eksterne aktører som Syria og Iran har bidratt til Hizbollahs samlede aktivitet og opprettholdelse. Videre ser jeg på hvordan konflikten mellom den palestinske frigjøringsorganisasjonen PLO (Palestinian Liberation Organization) og Israel har øvet innflytelse på interne forhold i Libanon, og hvilken innflytelse USA hadde i Libanon.

Avslutningsvis trekker jeg en konklusjon, og gir min vurdering og argumentasjon om hvordan Hizbollah utviklet seg fra begynnelsen på 1980-tallet og fram til utgangen av år 2000.

² AMAL (Håp) er et akronym for Lebanese Detachments.

1.2 Metode

I valget mellom kvalitativ og kvantitativ metode for å drøfte problemstillingen har jeg valgt kvalitativ metode. Libanon som stat, Hizbollah som politisk parti, og de spenningene dette partiet har utviklet seg gjennom, utgjør fokuset for mitt casestudium som hovedsakelig er basert på kvantitative data hvor primær- og sekundærkilder er benyttet.

Et casestudie defineres som: 1) Et empirisk studium som forsker et kontemporært fenomen i felt der fenomenet og konteksten fenomenet opptrer i er vanskelig og skille. 2) Et studium der det er mange flere variabler enn enheter (data-points) og som dermed må bruke triangulering som metode og tidligere teori som guide i innsamling og analyse av data (Yin 2003: 13 – 14, oversatt til norsk av Terje Knutsen UiB 2014).

Casestudiet gjør det mulig å bruke et større antall kilder. Ved bruk av ulike kilder gis det muligheter for å bekrefte de forskjellige funn som gjøres, noe som vil bidra til oppgavens reliabilitet.

Casestudiet er basert på primærkilder og sekundærkilder.

Primærkilder har vært offisielle dokumenter som for eksempel aktuelle FN-resolusjoner, FN rapporter og analyser, og historiske kilder. Kilder fra internett har vært benyttet som kildegrunnlag. Jeg har tilstrebet å benytte internettkilder som ikke skaper metodologiske problemer ved at de ikke er ”varige” kilder. Med dette mener jeg kilder som kan bli slettet, eller flyttet. Stabile kilder som informasjon gjennom organisasjoner og offisielle publikasjoner anses som ”varige” kilder til informasjon som kan etterprøves.

Sekundærkilder er kilder som ikke direkte bidrar til svar på problemstillingen, men som har bidratt til å skape forståelse for rammebetingelser knyttet til problemstillingen. Et viktig element i bruk av sekundærkilder har vært å ta hensyn til at de data som fremkommer ikke er innsamlet med det mål å bidra til å belyse studiets problemstilling. Slike sekundærkilder kan være kart, geografiske oppslagsverk, fagartikler og bøker av forskere på Libanon og Hizbollah, populærvitenskaplige artikler og kronikker.

Opgaven er gjennomført ved litteraturstudier. Jeg har valgt og ikke gjennomføre formelle intervjuer, men jeg har hatt to uformelle samtaler med ressurspersoner på Libanon for å skaffe

meg bakgrunnsinformasjon utover hva jeg har hentet gjennom litteraturstudier. Disse samtaleene var med tidligere spesialutsending for FN til Libanon, nåværende Norges FN-ambassadør til FN i New York, Geir O. Pedersen. Samtalen foregikk i New York 28. mai 2014. Den andre samtalen var med NRK sin mangeårige korrespondent i Midt-Østen, Odd Karsten Tveit, og foregikk i Oslo 11. september 2014.

Kvantitativ metode har ikke vært ansett som hensiktsmessig sett i forhold til validitet og reliabilitet, det vil si gyldighet og etterprøvnbarhet. Validiteten innebærer datas relevans for å belyse problemstillingen. Reliabilitet omfatter nøyaktigheten i innsamlingsprosessen. I mitt casestudium er det flere faktorer som påvirker problemstillingen, noe som innebærer at kvantitativ metode ikke ansees som hensiktsmessig. Det var ikke relevant å benytte spørreundersøkelser for å belyse problemstillingen, da det ville vært problematisk å komme fram til generaliserbare konklusjoner sett i forhold til problemstillingens utforming.

En eventuell bruk av spørreundersøkelser opp mot relevante grupper av befolkningen i Libanon ville vært problematisk å gjennomføre, spesielt i Hizbollahs kjerneområder i Beirut, Sør-Libanon og i Beqaadalen. Dette grunnet både sikkerhetssituasjon, og spørreundersøkelsens politiske sensitivitet i forhold til å gi realistiske svar på spørsmålene. Validiteten og reliabiliteten av en spørreundersøkelse ville vært svært begrenset.

1.3 Operasjonalisering

For å kunne besvare problemstillingen har jeg tilstrebet størst mulig grad av nøyaktighet i innsamling og bearbeiding av de data som blir benyttet for å oppnå data med høy realibilitet. Samtidig har jeg begrenset datainnsamlingen til data som er relevant for problemstillingen for å oppnå størst mulig grad av validitet.

Ved hjelp av Kenneth Waltz (1979) sitt analytiske verktøy i studiet av internasjonal politikk analyserer jeg aktører og strukturer som kaster lys over Hizbollahs makt og innflytelse i libanesisk politikk ved å se på forhold på nasjonalt og regionalt nivå.

På nasjonalt nivå analyserer jeg hvilken rolle den til enhver tid sittende regjering, parlament, politiske partier, militære- og sikkerhetsstyrker, og militsgrupper spilte internt i Libanon under borgerkrigen (1975-90), under Israels invasjon i 1978 og 1982, og fram til Israels tilbaketrekning fra Libanon i 2000.

På regionalt nivå ser jeg på hvordan Syria, Iran og konflikten mellom Israel og palestinerne har påvirket interne politiske forhold i Libanon generelt, med særlig blick på hvordan disse

stater har påvirket Hizbollahs politiske posisjon og militære rolle. Jeg ser også på hvilken rolle USA som stormakt spilte på innenrikspolitiske forhold i Libanon.

1.4 Avgrensning i tid og rom

For å kunne forstå utvikling som førte fram til Hizbollahs sentrale rolle i libanesisk politikk, og hvordan Hizbollah ble den dominerende motstandsbevegelse for å drive okkupasjonsmakten Israel ut av Libanon i 2000 har jeg i kapittel 3 redegjort for Hizbollahs etablering og organisasjon, og videre inndelt Hizbollahs utvikling i tre tidsperioder:

1982 – 1985: Etableringsfasen fram til Hizbollah stod frem for offentligheten gjennom sitt manifest.

1985 – 1992: Perioden hvor Hizbollah går fra å være en fundamentalistisk motstandsbevegelse til gradvis å etablere seg som et politisk parti, samtidig som den militære vingen opprettholdes og styrkes.

1992 – 2000: Hizbollahs sentrale rolle i kampen mot okkupasjonsmakten Israel, samtidig som den politiske vingen etablerer seg som et markant politisk parti som blir representert i parlamentet.

Jeg redegjør for opprettelsen av Hizbollah, og etableringen av organisasjonen som motstandsbevegelse mot Israels okkupasjon, og hvilke hendelser som lå til grunn for etableringen av organisasjonen. Videre beskriver jeg utviklingen på 1980-tallet fram mot 1992 da Hizbollah ble representert i parlamentet. Deretter drøfter jeg Hizbollahs utvikling fram til årtusenskiftet da Israel trakk seg ut av Libanon. Jeg viser hvordan Hizollah i løpet av denne tyveårsperioden utviklet seg på to fronter: Internt som en politisk aktør som søkte allianser med ulike libanesiske grupper samtidig som den bygget opp velferdsorganisasjoner myntet på den marginaliserte shia-befolkningen i landet. Eksternt var Hizbollah en kapabel militær og politisk aktør som i samarbeid med de regionale stormaktene Syria og Iran hadde som mål om å bekjempe den israelske okkupasjonen av Libanon, og å svekke Israels og USAs posisjon i Midtøsten.

I kapittel 4 er problemstillingen drøftet og analysert for å få innsikt og forståelse av hvordan Hizbollah fra etableringen i 1982 i løpet av de neste 18 år gradvis klarte å etablere seg som en politisk, humanitær og militær maktfaktor i Libanon.

Sammenlignet med andre geriljaorganisasjoner som eksempelvis FARC i Colombia, PKK i Tyrkia, og Tuaregene i Mali, som alle kjempet mot sentale styresmakter, ble Hizbollah etablert for i utgangspunktet å bekjempe Israels okkupasjon av Sør-Libanon i 1978, og påfølgende ny invasjon av hovedstaden Beirut i 1982. Selv om organisasjonen i de første årene var preget av radikale og fundamentalistiske strømninger fra Iran, hvor målet var etablering av en islamsk republikk i Libanon, sier Hizbollahs generalsekretær Hassan Nasrallah at det er tvilsomt om organisasjonen hadde eksistert i dag hvis det ikke var for at Israel gjennomførte invasjonene av Libanon i 1978 og 1982 (Ghorayeb 2002:11).

Hizbollahs organisasjon, virksomhet og utvikling kan betraktes som unik sammenlignet med andre motstandsbevegelser og geriljaorganisasjoner. Det mest nærliggende er å sammenligne med IRA og Sinn Fèin i Nord-Irland som organisasjonsmessig var etablert som et politisk parti med en sterk militær enhet som hadde som mål å drive de britiske militære styrkene ut av Nord-Irland etter etableringen av Irland – Eire – i 1919 som selvstendig stat.

Hizbollahs militære operasjoner må derfor, etter mitt syn, sees i sammenheng med den sentrale rolle den politiske, sosiale/humanitære og økonomiske aktiviteten spilte i Hizbollahs kjerneområder i Beiruts utkantsstrøk, og i de rurale områdene i det sørlige Libanon. Hizbollahs humanitære og sosiale arbeid, og organisasjonens bistand opp mot sivilbefolkningen i disse områdene, har vært avgjørende for at organisasjonen har klart å holde på sin popularitet og støtte, også blant mange som ikke er shiamuslimer. Spesielt har det vært viktig å gi støtte og bistand til etterlatte til Hizbollah-soldater som har falt i kamp. Enker til drepte soldater blir sikret økonomisk gjennom Martyrs Foundation (Jaber 1997: 161, 240). Martyrs Foundation ble etablert for å gi støtte til familier til martyrer som er drept i kamp. Hizbollah finansieres gjennom private donasjoner både internt i Libanon, og fra shiamuslimer i utlandet. Iran har også spilt en sentral rolle for økonomiske donasjoner. (Hamzeh 2004: 52).

Studien viser betydningen av samspillet mellom politikk, militære operasjoner og sosiale/humanitære bidrag. Dette samspillet bidrar til å etablere en effektiv organisasjon som i det daglige gjennomfører operasjoner og tiltak ved siden av statens offisielle strukturer. En struktur som i mange tilfeller hadde brutt sammen som en følge av borgerkrigen som fragmenterte staten Libanon etter religiøse skillelinjer.

Jeg drøfter hvordan Hizbollah kan ha utviklet seg til å bli ”en stat i staten”, og om Libanon ligger innenfor rammen av Max Weber sin definisjon om at staten har monopol på legitim

bruk av fysisk makt innenfor et gitt territorium. Staten innbefatter institusjoner som væpnede styrker, statsforvaltning, domstoler og politi (Weber 1946).

Jeg ser også nærmere på terroraksjoner i Libanon som har blitt knyttet opp til Hizbollah.

I sum vil forhåpentligvis studien bidra til å kaste nytt lys over Hizbollah som organisasjon, og hvordan organisasjonen evnet å utvikle seg fra en fundamentalistisk motstandsbevegelse til en markant aktør i Libanon i løpet av knappe 20 år.

2. Kapittel 2 - Historisk bakgrunn

2.1 Shiamuslimene i Libanon

Etter at profeten Mohammed døde ble den muslimske befolkningen delt i to fraksjoner grunnet uenighet om hvem som skulle overta lederskapet etter Mohammed, og lede den muslimske befolkningen videre. Den største grupperingen, sunnimuslimene, mente at etterfølgeren skulle velges, mens minoriteten shiamuslimene hevdet at Mohammed hadde utpekt sin svigersønn Ali til å lede muslimene både som Kalif - den politiske leder, og som Imam - den spirituelle og åndelige leder. Ali ble drept i året 661, og ble etterfulgt av sin sønn Hussein som leder for shiamuslimene. I året 680 ble Imam Ali Hussein sammen med 100 trofeller drept i den iranske byen Karbala under kamp for å kunne forsvare sin rett til å styre som Kalif. Drapene ble utført av den sunnimuslimske kalifen for Ummayyad dynastiet (Jaber 1997: 84-85).

Den shiamuslimske oppvåkningen og mobiliseringen i Libanon kan spores tilbake til begynnelsen på 1960-tallet da flere islamske geistelige returnerte til Libanon etter religiøse studier i Najaf i Irak. Ved hjemkomsten til Libanon hadde de en klar målsetting om å endre situasjon for den shiamuslimske befolkningen som for det meste levde i fattigdom, og som i mange henseende ble sett ned på av sunnimuslimene og de kristne. De hjemvendte geistelige var enige om to saker, lojaliteten til Iran og antipatien mot Israel (Norton 2007: 31).

To geistelige fikk etter hvert stor innflytelse og betydning for shiamuslimenes posisjon i Libanon, og for den organiserte motstandskampen mot Israel (Qassem 2005: 14-16).

Den ene er imam³ Mussa al-Sadr som hadde religiøse studier både fra Qom i Iran, og fra Najaf i Irak. Han startet sin virksomhet i den sør-libanesiske byen Tyre ved å etablere ”Veldedighet og filantropi foreningen” (Charity and Philanthropy Association) som etter hvert spredde seg med kulturelle aktiviteter over hele Libanon. Al-Sadr var en karismatisk leder som trakk store tilhørerskarer til sine aktiviteter og taler. I 1967 etablerte han ”Shiamuslimenes høyere råd” som skulle støtte opp om og veilede shia menighetene (Qassem 2005: 14-15).

I samarbeid med parlamentsmedlem Hussein el-Husseini etablerte Musa al-Sadr i 1974 den første shiamuslimske organisasjonen under navnet Harakat al-Mahrumin (AMAL). Målet med organisasjonen var å søke likhet og rettferdighet for shiamuslimene, som var de fattigste og mest underpriviligerte i det libanesiske samfunn. Organisasjonen ble etablert som en sekulær bevegelse som ikke ønsket at samfunnet skulle deles opp basert på religiøse skillelinjer (Jaber 1997: 10-11).

Al-Sadr oppfordret åpent til væpnet kamp mot Israel, også før Israel invaderte Libanon. På 1960- og 70-tallet var arabisk nasjonalisme en sterk ideologisk kraft. Sentralt sto palestinasaken og målet om å befri Palestina fra israelsk okkupasjon som Al-Sadr støttet oppom, bl.a. med å lansere slagordet ”Israel is an utter evil”. I 1978 ble al-Sadr invitert til Libya av president Gaddafi. Han ble sist sett 31. august 1978 i Libya, antatt kidnappet og drept, men forsvinningen har aldri blitt oppklart (Qassem 2005: 14-15).

Den andre sentrale shiamuslimske lederen er Ayatollah al-Sayyed⁴ Muhammad Hussein Fadlallah. Han etablerte i Øst-Beirut ”Foreningen av borskap” (Brotherhood Association) som bygget et større kultursenter med blant annet moskè og skole for religiøse studier (Qassem 2005: 13). Fadlallah oppfordret shiaene til å se mot Iran, og ta avstand fra sekularisme. Hans mål var å etablere en shia bevegelse etter samme system som Iran. Etter al-Sadr sin forsvinning, ble Fadlallah den mest innflytelsesrike shia geistelige i Libanon (Norton 2007: 32). Med sine nære forbindelser til Iran og Khomeini øvet Fadlallah stor innflytelse på Hizbollah, men han hadde aldri noen offisiell posisjon i organisasjonen. Spesielt før Hizbollah stod åpent frem i 1985 gjennom sitt manifest, ble Fadlallah av utenforstående sett på som en leder i Hizbollah. Han var imidlertid aldri medlem av organisasjonen. Dette ble

³ Imam er en person som er religiøst utdannet til å lede bønnen i en forsamling. Normalt blir en imam valgt av sin menighet.

⁴ Ayatollah er en religiøs tittel som blir gitt til en person med høy utdanning og som nyter respekt og tillit i befolkningen. Al-Sayyad er en tittel som gis de som regnes som direkte etterkommere fra profeten Mohammed.

gjentatte ganger kunngjort både av han selv, og av Hizbollahs ledelse etter at de stod fram for offentligheten (Qassem 2005: 16-17).

En ny fase i AMAL's utvikling startet da Musa al-Sadr forsvant i Libya i 1978. Samme år gjennomførte Israel invasjon av Sør-Libanon. Revolusjonen i Irak i 1979, hvor Ayatollah Khomeini kom til makten, medførte et tettere bånd til militante shiamuslimer i Libanon.

Etter Musa al-Sadr sin forsvinning oppstod det interne spenninger i AMAL. Den yngre garde ønsket en mer militant bevegelse etter mønster fra Iran. I juni 1982 brøt Sayyid Husayn al-Musawi, som var medlem av AMAL's kommandoråd, ut av AMAL og dannet en ny organisasjon under navnet Islamic AMAL. Fra da av var shiamuslimene splittet i to fraksjoner. AMAL som fortsatt ønsket en sekulær stat, og Islamic AMAL med nære bånd til Iran. Islamic AMAL ønsket en islamsk stat hvor martyrdom og selvoppofrelse skulle være sentrale elementer for å oppnå det endelige mål med en islamsk stat i Libanon (Harik 2004: 22-23).

2.2 Libanons politiske system

Libanons offisielle betegnelse er "Republic of Lebanon". Det politiske system er basert på Forfatningen av 1926, Den nasjonale pakt av 1943, og Taif-avtalen av 1989. I følge Forfatningen er Libanon en enhetsstatlig, parlamentarisk-demokratisk republikk. I 1943 ble det inngått en Nasjonalpakt som var en uskreven avtale mellom daværende president Bishara al-Khuri, som var maronitt og representerte de kristne, og statsminister Riad al-Sulh som var sunnimuslim og representerte muslimene. Nasjonalpakten gjennomførte en maktfordeling av de konfesjonelle gruppene i landet og ble basert på folketellingen i Libanon i 1932. Det ble fastsatt at presidenten skal være kristen maronitt, statsministeren sunnimuslim, og speaker i parlamentet shiamuslim. Parlamentet hadde fram til 1990 99 seter. Parlamentsvalg avholdes hvert fjerde år (Khazen 1991: 5-17).

I de nærmeste tiår etter at Nasjonalpakten ble opprettet endret befolkningsstrukturen seg med en uforholdsmessig større økning i den muslimske befolkningen. Dette førte til intern uro, da maktfordelingsnøkkelen ikke lenger gjenspeilet befolkningsstrukturen. I 1975 brøt det ut borgerkrig som i stor grad kan tilskrives uenighet om den politiske maktfordelingen. Taif-avtalen som gjorde slutt på borgerkrigen ble signert i Taif i Saudi-Arabia 22. oktober 1989.

Taif-avtalen reviderte Nasjonalpakten av 1943. Det ble oppnådd enighet om at kristne og muslimer skulle dele plassene i nasjonalforsamlingen og regjeringen likt mellom seg. Videre

ble det fastsatt en fast fordeling av sentrale politiske posisjoner. Presidenten skal være kristen maronitt, statsministeren skal være sunnimuslim, formann og nestformann i Forsamlingen skal være henholdsvis shiamuslim og druser, forsvarsministeren skal være gresk-ortodoks, og forsvarssjefen maronitt. Selv om fordelingsnøkkelen ble godkjent av partene har den i etterkant bidratt til misnøye og konflikter, da den ikke gjenspeiler fullt ut den religiøse inndelingen. Parlamentet ble utvidet fra 99 seter til 128 seter. Den sterkeste motstanden mot avtalen kom fra general Michel Aoun som er kristen maronitt. Aoun erklærte i 1989 ”frigjøringskrig” mot de syriske militære styrkene som var utplassert i Libanon, da Taif-avtalen ikke krevde at de syriske styrkene skulle trekkes ut av Libanon⁵. Taif-avtalen krevde at alle militærgrupper skulle avvæpnes, imidlertid fikk Hizbollah etter press fra Syria, og med støtte fra Iran, beholde sine våpen da organisasjonen ble definert som en legitim motstandsstyrke mot Israels okkupasjon av Sør-Libanon. Den palestinske frigjøringsorganisasjon (PLO) fikk beholde sine våpen og soldater inne i flyktningleirene hvor de hadde ansvaret for sikkerheten (The Taif-Agreement 1989).

2.3 Borgerkrigen 1975 – 1990

Den indre spenning mellom religiøse grupperinger og politiske partier i Libanon økte utover på 1970-tallet. 13. april 1975 ble livvaktene til falangistpartiets⁶ leder Pierre Gemayel, og tre andre personer drept i den kristne maronitt bydelen Ayn al Rummaneh, en forstad til Beirut. Angrepet ble tolket som et angrep på Gemayel. En time etter angrepet ankommer en buss med palestinere som hadde deltatt i en demonstrasjon i Beirut. Palestinerne var uvitende om det nylige angrepet mot maronittene ved kirken. Sikkerhetsstyrkene til maronittene tolket imidlertid bussen med passasjerer for å være knyttet til personene som en time tidligere hadde skutt og drept fire personer. Det oppstod raskt konfrontasjon og skuddveksling mellom sikkerhetsstyrkene til maronittene og palestinere i bussen, 29 palestinere drept, og syv personer fra sikkerhetsstyrken til maronittene ble skadet (Khazen 2000: 286-87).

Skuddene i Ayn al Rummaneh utløste en blodig borgerkrig som skulle vare i 15 år fram til 1990.

⁵ tayaar.org: *General Michel Aoun's Biography* <http://www.tayyar.org/Tayyar/FPMParty/GMA/Biography/> (20. november 2014)

⁶Falangistpartiet er et libanesisk parti som ble grunnlagt av Pierre Gemayel i 1936. Det var opprinnelig en maronittisk ungdomsbevegelse som fikk sitt navn fra det spanske fascistiske partiet med samme navn. Partiet støttes primært av kristne maronitter.

Innledningsvis i borgerkrigen var det to grupperinger som stod mot hverandre. På den ene siden var den kristne høyresiden som gikk sammen i en felles front under navnet Lebanese Front (LF), med hovedtyngden fra Kataeb og Gemayel klanen. Styrken til LF er anslått til ca 30 000 menn og kvinner. På venstresiden ble det dannet en front under navnet Lebanese National Movement (LNM) under ledelse av druserlederen Kamal Jumblatt og hans progressive Socialist Party (PSP). Styrken til LNM var noe mindre enn LF, men de fikk tidvis støtte fra palestinske grupperinger som hadde en styrke på ca 20 000 soldater. Den libanesiske hæren (LEBARMY) hadde ved utbrudd av borgerkrigen en styrke på 18 000 offiserer og soldater, men hæren gikk etter hvert mer eller mindre i oppløsning ved at 3000 offiserer og soldater sluttet seg til LF, og et tilsvarende antall sluttet seg til LNM. Den resterende styrken til hæren på ca 10 000 soldater og offiserer var hovedsakelig kristne og støttet i mange tilfeller opp om LF og den kristne høyresiden, selv om hæren offisielt var nøytral og skulle følge ordre fra regjeringen (Jurdeini, McLaurin & Price 1979: Appendix B).

En panarabisk styrke, Arab Deterrent Force⁷ ble etter invitasjon fra libanesiske myndigheter satt inn i Libanon i 1976, og bestod på det meste av 30 000 soldater. Styrken ble ledet av en syrisk general, og med hovedtyngden av styrkene fra Syria. Styrken intervenerte først på den kristne siden, og deretter på den muslimske siden. (Jurdeini, McLaurin & Price 1979: Appendix B).

Gjennom borgerkrigen tok en rekke militsgrupper kontroll over ulike deler av landet, og i praksis var Libanon som stat splittet opp i mindre områder kontrollert av militsgrupper. Landet var uten en samlet regjering, og libanesiske sikkerhetsstyrker og militære var delvis lammet og splittet opp i paramilitære militsgrupper gjennom hele borgerkrigen.

Det er anslått at mer enn 100 000 personer ble drept, og 100 000 ble skadet i løpet av borgerkrigen. 900 000 ble flyktninger, og 250 000 personer emigrerte fra Libanon. (US Departement of State 2004).

2.4 Motstandsbevegelse og geriljakrigføring i et historisk perspektiv

En motstandsbevegelse er en organisert innsats fra hele eller deler av sivilbefolkningen i en nasjon for å bekjempe en lovlig etablert regjering, eller en okkupasjonsmakt for gjennom

⁷ Internasjonal fredsbevarende styrke under syrisk kommando. Opprettet av den Arabiske Liga i 1976 med deltagelse fra Egypt, Kuwait, Libanon, Saudi Arabia og Syria. Orakhelashvili, Alexander (2011: 314): *Collective Security*. Oxford University Press.

motstanden å bidra til å forstyrre ro, orden og stabilitet, eller bidra til å drive en okkupasjonsmakt ut av de okkuperte områder. Motstanden kan gjennomføres med ikke voldelige midler, væpnet motstand, eller en kombinasjon av disse. En motstandsbevegelse opptrer ikke etter et fast mønster, men tilpasser organisasjon og motstandsmetode fortløpende avhengig av den til enhver tid gjeldene situasjon (Roberts 1967: 136 -153).

Den kinesiske generalen og strategen Sun Tzu⁸ uttalte i et av sine mange sitater at ”Den som kjenner fienden som seg selv, vil kjempe hundre slag uten nederlag”.

Sun Tzu beskrev i sin bok ”The Art of War” (Griffith 2005) 500 år før Kristus hvordan geriljatakikk kunne utvikles og brukes på slagmarken for å bekjempe en tilsynelatende overlegen fiende. ”The Art of War” har gjennom historien inspirert den videre utvikling av geriljatakikk som en egen militær taktikk. Mao Zedong i Kina og Ho Chi Minh i Nord Vietnam brukte Sun Tzu sin taktikk og ideer med stort hell for å bekjempe en i utgangspunktet overlegen militærmakt.

I senere år har geriljakrigføring også blitt beskrevet som asymmetrisk krigføring. Krigføringen oppstår når to parter i en konflikt har svært forskjellige militære kapasiteter eller metoder for krigføring, noe som medfører at den svakere part må utnytte sine spesielle fordeler, eller gjøre nytte av motstanderens spesielle svakheter om den skal ha noen mulighet til å oppnå sine mål. Angriperen kan for eksempel velge å operere i et miljø som gjør det vanskelig for motstanderen å bruke sitt overlegne militære tunge utstyr som fly, raketter og artilleri. Den militært tilsynelatende underlegne part kan velge å kjempe i, og ut fra bebygde områder og byer. Ved å tvinge fienden til å kjempe i et for han ugunstig område, tvinges han til å velge om han vil godta og akseptere store tap av menneskeliv, eller la fienden slippe unna (Rekkedal 2011).

Geriljakrigføring blir i mange sammenhenger, avhengig av situasjon, beskrevet med forskjellige benevnelser som frihetskjemper, opprørere, terrorister, paramilitære og snikmordere. Hvilke betegnelse som brukes avhenger av øynene som ser, og ståsted i forhold til partene i konflikten. Gerald Seymour (1975) beskriver dette treffende i novellen ”Harrys Game” der metaforen ”En manns terrorist er den andre mannens frihetskjemper” forekommer.

⁸ Kinesisk general, militærstrateg og filosof 554 – 496 F.Kr. <http://scienceofstrategy.org/main/content/timeline-sun-tzus-era> (19. november 2014)

3. Kapittel 3 - Hizbollah etableres - organisasjon og utvikling 1982 – 2000

3.1 Innledning

En rekke hendelser i perioden 1982 – 85 er nødvendig å få innblikk i for bedre å kunne forstå hva som var bakgrunnen for at Hizbollah i løpet av 1980-tallet og utover på 1990-tallet vokste fram som en politisk og militær maktfaktor i Libanon.

Israels invaderer Libanon i 1978 og 1982. Invasjonene ble selve legitimeringsgrunnlaget for etablering av en shiamuslimsk organisasjon for å bekjempe Israel. I følge Hizbollahs nåværende generalsekretær Hassan Nasrallah hadde neppe Hizbollah blitt etablert som den organisasjonen den ble hvis ikke Israel hadde gått til okkupasjon av Libanon (Ghorayeb 2002: 11).

3.2 Israels invasjon av Sør-Libanon 1978 og invasjon og okkupasjon av Libanon i 1982

3.2.1 Invasjon 1978

I Sør-Libanon rettet PLO utover på 1970-tallet flere angrep mot Israel. Den shiamuslimske befolkningen i Sør-Libanon sympatiserte med PLO, men mot slutten av 1970-tallet ble støtten og sympatien gradvis mindre.

En gruppe fra PLO kapret 11. mars 1978 en buss på kystveien mellom Haifa og Tel-Aviv i Israel, 31 sivile israelere ble drept, og 71 skadet. Som gjengjeldelse iverksatte Israel operasjon "Litani" 14. mars, da 25 000 israelske soldater krysset grensa til Libanon. Israels mål var å drive PLO ut av Sør-Libanon for å sikre at angrep over den libanesiske – israelske grensa opphørte (The Jerusalem Post 11.03.2011). Invasjonsstyrken ble i innledningsfasen blant mange shiamuslimer i Sør-Libanon sett på som frigjørere. I mange av shia landsbyene hadde PLO operert med til dels stor egenrådighet, og hadde brukt Sør-Libanon som utskyttingsområde for raketangrep mot Nord-Israel. Mange sør-libanesere så nå mulighet for at PLO skulle bli drevet nordover, og at situasjon i Sør-Libanon skulle vende tilbake til en tilnærmet normaltstand. Shiamuslimene fryktet at PLO skulle overta Sør-Libanon for å etablere et eget palestinsk område, befolkningen var samtidig krigstrøtte etter stadig israelske gjengjeldelsesangrep mot PLO i Sør-Libanon. Etter at en fredsbevarende styrke fra FN

(UNIFIL) ble utgruppert i Sør-Libanon i april 1978 (UN-resolusjon 425), trakk Israel seg tilbake og overlot et "sikkerhetsbelte" nord av grensa til South Lebanese Army (SLA). Invasjonen medførte anslagsvis 1000 drepte libanesere, og mer enn 200 000 internt fordrevne flyktninger (Duesund 2000: 50-51).

3.2.2 South Lebanese Army (SLA)

SLA var en utbrytergruppe av falangister fra den libanesiske hæren med nære bånd til Israel. Personellstyrken var på det meste anslagsvis 2500 soldater. SLA stod reelt sett under israelsk kommando, og ble trent og finansiert av Israel fram til Israel trakk seg ut av Sør-Libanon i 2000, da SLA gikk i oppløsning (BBC: 23.05.2000). Blant store deler av den libanesiske befolkningen ble SLA ansett for å være landssvikere. For Hezbollah ble det etter hvert en prioritert oppgave å bekjempe SLA, både for å svekke Israel og SLA sin militære slagkraft, men like viktig var det å vise den libanesiske befolkning at å stille seg til disposisjon for SLA var det samme som å jobbe for den israelske okkupasjonsmakten, med de følger dette ville medføre for den enkelte. Da Israel trakk seg ut av Libanon i 2000 fryktet mange libanesere som hadde samarbeidet med okkupasjonsmakten at Hizbollah og andre motstandsgrupper ville iverksette hevnaksjoner. Et stort antall SLA soldater med familier kom seg derfor over grensa til Israel i frykt for hva som ville skje hvis de ble værende i Libanon. Imidlertid viste det seg at hevnaksjonene uteble, og at Hizbollah opptrådte på en særdeles ryddig og disiplinert måte. Et antall SLA soldater som ikke rømte til Israel ble stilt for retten og fikk dommer på fire til fem år for å ha samarbeidet med fienden. Det ble ikke rapportert om selvjustis mot SLA eller andre som hadde samarbeidet med Israel (Norton 2007: 90).

3.2.3 Invasjon og okkupasjon 1982

I juni 1982 iverksatte Israel operasjon "Peace for Galilee". Målet med operasjonen var som i 1978 å sikre et belte i Sør-Libanon på 40 kilometer i dybde som en sikkerhetssone for angrep mot Nord-Israel. Imidlertid fortsatte invasjon videre nordover mot Beirut for å knuse Yasser Arafats PLO, og drive PLO ut av Libanon. Den militære motstanden mot den israelske fremrykningen var ineffektiv og begrenset. Den første reelle motstand ble møtt ved landsbyen Khaldeh i utkanten av Beirut. Her tok en sammensatt gruppe fra blant annet AMAL, PLO, og enkelte syriske styrker som var stasjonert i området opp kampen mot invasjonsstyrken. Den israelske fremrykningen stoppet opp, og styrkene barrikaderte seg i området i to uker før fremrykningen fortsatte. Tilsvarende motstand ble organisert av tilfeldige sammensatte styrker flere steder i utkanten av Beirut. Libanon som var i borgerkrig evnet ikke å organisere en samlet koordinert motstand mot den israelske invasjonsstyrken. Etter å ha nedkjempet den

spredte motstanden rykket de israelske styrkene videre fram og beleiret Beirut. Forsyninger til Beirut stoppet opp, og mange måtte flykte grunnet kamphandlinger med mange skadde og drepte (Qassem 2005: 87 – 89).

En avtale mellom Israel og PLO ble tilrettelagt av USA. Avtalen innebar at PLO med lederen Yassir Arafat skulle forlate Beirut, samtidig som en multinasjonal styrke under ledelse av USA, med deltagelse fra Frankrike, Storbritannia og Italia skulle overvåke evakueringen og implementeringen av avtalen. Styrken ankom Beirut 12. august, og PLO og Arafat forlot Beirut 30. august⁹. Oppdraget til den multinasjonale styrken ble erklært fullført, og styrken forlot Beirut 10. september. I mellomtiden, 23. august ble maronitten Bashir al-Gemayel fra falangistpartiet valgt til president i et valg som ble overvåket av Israel. Med falangistene og Gemayel som president hadde Israel fått en alliert som ønsket å inngå en varig avtale med Israel (Hamzeh 2004: 16-17). Den nyvalgte presidenten ble 14. september drept da en bombe ble avsatt i bygningen til falangistenes hovedkvarter i Øst-Beirut (Qassem 2007: 89). Drapet på Gemayel utløste en blodig hevnaksjon fra falangistene, med støtte fra de israelske okkupasjonsstyrkene i Beirut.

3.3 Massakren i flyktningleirene Sabra og Shatila

Etter avtale med USA hadde ikke israelske styrker inntatt Vest-Beirut under invasjonen, og skulle avstå fra dette etter at PLO hadde forlatt Beirut. Som hevnaksjon for drapet på Gemayel brøt Israel denne avtalen ved at israelske styrker, sammen med Lebanese Forces¹⁰, gikk inn i Vest-Beirut og beleiret de palestinske flyktningleirene Sabra og Shatila. Styrker fra Lebanese Forces gikk 16. september inn i flyktningleirene. I løpet av to dager ble anslagsvis 700 -2500 sivile massakert¹¹, hvor de fleste var kvinner, barn og eldre. Mange ble torturet og voldtatt. Et ukjent antall ble arrestert og transportert vekk til en ukjent skjebne for aldri å komme tilbake (Jaber 1997: 35-36). I flyktningleirene var det ikke bare palestinske flyktninger, men også et stort antall shiamuslimer som hadde søkt tilflukt i leirene etter å ha flyktet fra Sør-Libanon (Jaber 1997: 76).

⁹Reagan years: Turmoil & Triumph – Schultz in Lebanon.

<http://www.turmoilandtriumph.org/reaganyears/lebanon.php> (22. November 2014)

¹⁰ Falangistmilits

¹¹ Antall drepte er aldri blitt endelig fastsatt. 22. september 1982 anslo Internasjonale Røde Kors at 2400 sivile ble drept. Israels offisielle granskningsrapport «Report of the Commission of inquiry into the events at the refugee camps in Beirut 8. February 1983” (Kahan commission) anslår antall drepte til mellom 700 – 800 sivile.

3.4 Hizbollah etableres

Israels invasjon i 1978 og 1982 påførte shia landsbyer store skader og ødeleggelser. Shia-befolkningen følte seg som mål for Israels krigføring, noe som medførte en radikalisering og motstand mot Israels okkupasjon. Den til dels positive støtte Israel ble møtt med fra shiamuslimene under invasjonene, ble snudd til motstand og kampvilje mot okkupasjonsmakten. Massakren i Sabra og Shatila, og den sittende regjering med president Gemayel i spissen sitt samarbeid med Israel, gjorde at shiamuslimene også anså seg sviktet av libanesiske styresmakter (Duesund 2000: 51-53).

Etter massakren i Sabra og Shatila møtte Ayatollah Khomeini i august 1982 flere libanesiske Shia skriftlærde¹², deriblant Sayyid Muhammad Hussayn Fadlallah, som senere øvet stor innflytelse på Hizbollah, uten at han formelt var en del av Hizbollahs organisasjon (Ghorayeb 2002: 6).

Khomeini oppfordret deltagerne til å dra hjem til Libanon for å mobilisere befolkningen til å bekjempe Israels okkupasjon, og gjennom moskeene oppfordre til jihad.¹³ (Hamzeh 2004: 24).

Etter møtet med Khomeini i august samlet et stort antall shiamuslimere seg i Beqaadalen i Sør-Libanon. Her var representanter fra en rekke shia grupperinger som støttet en radikal islamistisk bevegelse som skulle bekjempe islams fiender, hvor Israel og USA ble ansett som de mest fremtredende. De første årene var preget av interne diskusjoner og rivninger om hvordan organisasjonen skulle utvikles i fremtiden ved siden av det overordnede mål å bekjempe Israel og okkupasjonen. Partiet gikk gjennom en prosess hvor planer, metoder og mål gradvis ble utkrystallisert (Hamzeh 2004: 24-25).

Den nye bevegelsen fikk etter hvert en struktur, men det skulle gå ytterligere tre år fram til 1985 før Hizbollah offisielt fremstod som en organisasjon. Sheik Subhi al-Tufayli ble valgt som generalsekretær. Det oppstod diskusjon, og flere forslag kom på bordet om hva organisasjonen skulle ha som navn. Forslag om Islamic AMAL, Islamic Movement, Islamic jihad, og Revolution Committees ble foreslått, men uten at det kom til enighet. Det ble derfor satt ned en komité på ni personer under ledelse av Sayyid al-Musawi som reiste til Iran for å

¹² Benevnes Ulama som betyr islamsk lærd mann – den som har religiøs kunnskap. En Ulama er opplært i islamsk tradisjon, rettspraksis og lærespørsmål.

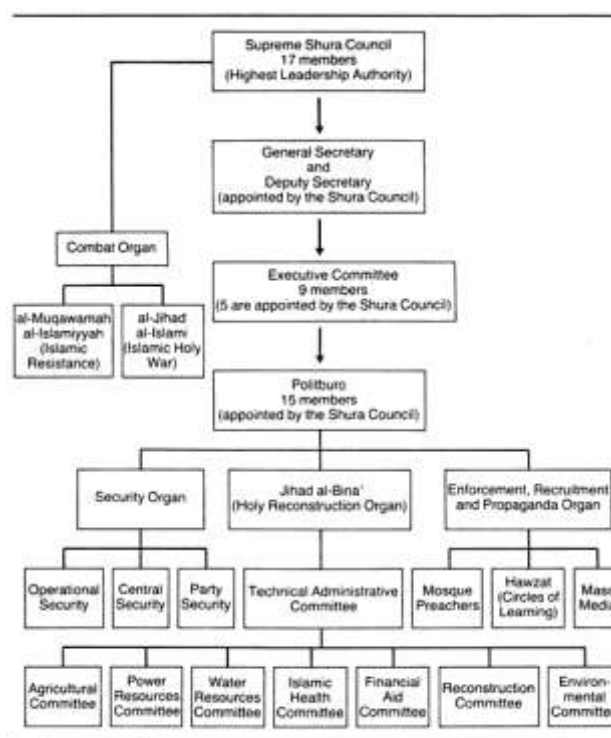
¹³ Jihad er et begrep i islamsk rettstenkning, og er knyttet til læren om de troendes plikter. I Koranen betegner jihad dels fredlig innsats for islamsk sak, og dels krigføring eller væpnet forsvar av islamsk territorium

søke Khomeinis råd og tillatelse til navn. Khomeinis instruksjon var å gi organisasjonen et navn som kunne forene alle shiamuslimer. Det ble bestemt navnet skulle bli Hizbollah - The Party of God – etter et vers i Koranen; “Those who accept the mandate of God, his prophet and those who believed, Lo ! The party of God, they are the victorious”¹⁴ (Hamzeh 2004: 24-25).

3.4.1 Hizbollahs organisasjon¹⁵

Fram til Taif-avtalen ble undertegnet i 1989, og Libanon fikk en ny politisk hverdag ved slutten av borgerkrigen, var Hezbollahs struktur og organisasjon tilnærmet ukjent for omverden. På begynnelsen av 1990-tallet, i forkant av parlamentsvalget i 1992 hvor Hezbollah stilte til valg som politisk parti, var det viktig for organisasjonen å fremtre i offentlighet ovenfor befolkningen.

Etterfølgende organisasjon er slik Hizbollah var organisert i 1993 etter å ha vært gjennom en tilpassningsprosess fra etablering av organisasjonen i 1982 (Hamzeh 1993).

¹⁴ Surat al-Ma'ida, 5.56

¹⁵ Litteratur og informasjon om Hezbollahs organisasjon på 1980- og 1990 tallet er svært begrenset. Jeg bygger hele avsnittet om organisasjon og underliggende organer på Hamzeh, Nizar (1993): *Lebanon's Hizbullah: From Islamic revolution to parliamentary accommodation*. Third World Quarterly, Vol 14, No 2, 1993 <http://almashriq.hiof.no/ddc/projects/pspa/hamzeh2.html> (16.11. 2014.)

3.4.2 Hizbollahs ulike organer

Supreme Shura Council (Øverste Råd) er Hizbollahs øverste myndighet med 17 medlemmer. Rådets ansvarsområde omfatter administrasjon, lovgivende, utøvende og dømmende virksomhet, politiske og militære saker. Avgjørelser i Rådet skal besluttet med flertall. Skulle det ikke oppnås enighet i Rådet om flertallsbeslutning vil saken bli konsultert med den øverste rettslærde shia geistelige i Iran.

Generalsekretæren utnevnes av Rådet og er ansvarlig den daglige drift ovenfor Rådet.

Visegeneralsekretæren er generalsekretærens stedfortreder og ivaretar dennes oppgaver i generalsekretærens fravær, eller bortgang, inntil en ny generalsekretær blir utnevnt. Både generalsekretæren og visegeneralsekretæren sitter normalt i Rådet, men dette er ikke noe krav.

Executive Committee ledes av generalsekretæren og består av fem medlemmer som utnevnes av Rådet. Disse er de sentrale religiøse og prominente medlemmene i organisasjonen med fokus på politiske forhold, militær virksomhet, juridiske-, sosiale-, og økonomiske forhold. I tillegg sitter det i komitèen fire representanter fra distriktene Beirut, Beiruts sørlige forsteder, Sør-Libanon og Beqaadalen. Hvert distrikt har sitt eget Regional Shura Council som er direkte knyttet til Supreme Shura Council gjennom ett av Rådets medlemmer. Hovedfunksjonen til de regionale Råd er å følge opp daglige aktiviteter og behov ute i distriktene.

Politbyrå består av 15 medlemmer som ikke sitter med beslutningsmyndighet. Politbyrået er rådgivende organ innen strategivalg om den totale militære motstanden og sikkerhet, og følger opp at beslutninger og planer i organisasjonen sentralt og ute i de enkelte regioner blir gjennomført. Politbyrået veileder tre separate samleorganer.

Det første samleorganet er Enforcement, Recruitment and Propaganda Organ, som er oppdelt i tre elementer. *Det første elementet er de religiøse lederne og moskeene.* Elementet utgjør en sentral rolle knyttet til mobilisering av de troende, intern kommunikasjon og håndhevelse av doktriner. *Det andre elementet er studiesirkler* som spiller en viktig rolle i rekruttering og påvirkning av ungdom. Det er etablert egne studiesirkler i Sør-Libanon, Tyre og Beqaadalen. *Det tredje elementet organiserer ekstern kommunikasjon* som omfatter TV og radiostasjoner, aviser og tidsskrifter både i papirutgaver og på internett. Det er etablert to radiostasjoner;

Sawt al-Iman (Stemmen til tro), og Sawt al Nidal (Stemmen til kamp), og en TV-stasjon; al-Manar (Den lysende Varde). Det utgis en ukeavis; al-Ahed, som er hovedinformasjonskilden, og ett månedsmagasin; al-Bilad. Det første samleorgan med sine tre elementer har hatt stor betydning for Hizbollahs evne til å mobilisere shiamuslimene i et stort antall, samtidig som organet har lyktes med å spre Hizbollahs budskap utenfor den indre kjerne med shiamuslimer, utad i Libanon og internasjonalt. Det ble under Israels okkupasjon gjennomført en målrettet bruk av media og psykologisk krigføring mot Israel, noe som bidro til at motstanden mot okkupasjonen i den israelske opinionen til slutt førte til at Israel trakk seg ut av Sør-Libanon i 2000.

Det andre samleorganet, Jihad al-Bina (Holy Reconstruction Organ) er inndelt i åtte komiteer. Organet bistår med humanitær og praktisk støtte til medlemmer, nye rekrutter, og støttespillere til Hizbollah gjennom prosjekter knyttet til gjenoppbygging av ødelagte boliger og infrastruktur, drift av sykehus, helseklinikker, skoler, elektrisitetsforsyning, vannforsyning og renovasjon. Landbruket subsidieres økonomisk og praktisk med støtteordninger for å øke avkastning på drift og produksjon. I det daglige driftes støtte og bistand til alle de åtte komiteene gjennom en egen administrativ og teknisk avdeling som er direkte underlagt Jihad al-Bina. Det andre samleorgan har ved sin omfattende virksomhet spilt en nøkkelrolle for å bidra til at Hizbollahs brede oppslutning, ikke bare i den shiamuslimske befolkning, men også blant den jevne libanoser.

I perioden 1988 – 1991 ble det iverksatt et større prosjekt for å fjerne søppel som hadde lagret seg opp i Beirut's sørlige forsteder hvor 500 000 personer bodde under kumerlige forhold. I gjennomsnitt ble 65 tonn søppel kjørt vekk daglig. Vannforsyning ble effektivisert ved at 110 vanntanker ble distribuert i området, noe som medførte at 15 000 familier fikk tilgang på rent vann fra 300 000 liter vann daglig. Jihad al-Binna restaurerte fram til 2005 17 212 bygninger, hovedsakelig i Sør-Libanon og Beqaadalen, som hadde blitt ødelagt grunnet krigen (Qassem 2005: 83-84).

Det tredje samleorgan er Security Organ som er inndelt i tre seksjoner. *Party Security Section* har hovedansvaret for å beskytte partiets ledere og medlemmer. *Central Security Section* drifter et konglomerat og nettverk av etterretnings- og overvåkningsoperasjoner i Libanon og internasjonalt rettet mot Hizbollahs fiender, og potensielle fiender. *Operational Security Section* har det overordnede ansvar ovenfor sikkerhetsorganet vedrørende Hizbollahs fiender. På 1980-tallet og begynnelsen på 1990-tallet skal Iran ha bidratt med anslagsvis 90 millioner

USD til seksjonen. Etter at alle vestlige gisler var frigitt, og Hizbollah i større grad ble et legitimt politisk parti ble denne støtten fra Iran til seksjonen vesentlig redusert.

Det fjerde samleorgan er Combat Organ omfatter den militære vingen av organisasjonen. Organet er direkte underlagt Supreme Shura Council og Generalsekretæren. Organet består av to militære komponenter. al-Muqawamah al-Islamiyyah (Islamic Resistance), og al-Jihad al-islami (Islamic Holy War). Islamic Holy War rekrutterte og utførte selvmordsangrep mot Hizbollahs fiender, i hovedsak de israelske okkupasjonsstyrkene i Sør-Libanon. Avdelingen ble også kreditert for selvmordsangrepene mot de amerikanske og franske styrker i den internasjonale styrken i Beirut i 1983. Islamic Resistance (IR) er organisert med hovedkvarter og den militære kommandoledelsen i de sørlige forsteder til Beirut. I Beqaadalen er den sentrale logistikkbasen som er ansvarlig for mottak av forsyninger fra Iran og Syria. I Sør-Libanon er hovedtyngden av de militære avdelinger strategisk utgruppert. IR er militært organisert i en kommandostruktur med underavdelinger, tropper, seksjoner og lag, som i mange tilfeller opererer uavhengig av hverandre slik at hvis en enhet eller enkeltperson skulle bli tatt av fienden vil denne ikke kunne kompromittere andre avdelinger og personer. På denne måten holdes organisasjonen intakt og hemmelig selv om en avdeling, eller enkeltpersoner skulle bli kompromittert. I tillegg er det til IR knyttet et omfattende nettverk av etterretningsoffiserer og celler hvor en av hovedoppgavene er å gjennomføre kontra etterretning i det skjulte blant befolkningen generelt, og blant shiamuslimene spesielt. IR soldater er ikke nødvendigvis tjenestegjørende på heltid. De aller fleste er til daglig i sivilt virke, men kan bli innkalt på kort varsel ved behov. Antallet er derfor vanskelig å fastslå.

3.5 Israels okkupasjon i etterkant av Sabra og Shatila

Bashir Gemayel sin bror Amin ble valgt til president 23. september.

Den multinasjonale styrken fra USA, Frankrike og Italia returnerer til Beirut 23. september. Styrken ble gradvis en beskyttelsesstyrke for den nyvalgte presidenten mot angrep fra shiamuslimsk militans (Jaber 1997: 78-79).

I etterkant av Sabra og Shatila ble det sommeren og høsten 1982 gjennomført flere angrep mot de israelske okkupasjonsstyrkene og SLA. Flere grupperinger fra både Bathpartiet, kommunistpartiet, og andre sekulære grupperinger organiserte motstand og angrep.

Det mest spektakulære og dødelige angrepet i 1982 ble rettet mot det israelske militære hovedkvarteret i Tyre i Sør-Libanon 11. november. Hizbollah medlem Shaikh Ahmad Qasir

kjørte en bil fullastet med sprengstoff inn i den syv etasjers bygningen, 75 israelske soldater og etterretningspersonell, og minst 14 libanesere og palestinere som var holdt som fanger ble drept. Angrepet kom fullstendig overraskende på Israel, og det ble sågar bortforklart med at det var en gasslekkasje som utløste eksplosjonen (Norton 2007: 80). Angrepet var det første selvmordsangrepet utført av Hizbollah. 11 november er i ettertid feiret som ”Martyrs Day” av Hizbollah. Det israelske hovedkvarteret i Tyre ble på nytt angrepet av en selvmordsbomber 4. november 1983, hvor 28 israelere, og 31 libanesiske og palestinske fanger ble drept (Time Magazine 14. november 1983).

USA og den multinasjonale styrken ble oppfattet som en beskyttelsesstyrke for Gemayel. I løpet av 1983 ble det utført to store selvmordsangrep mot den amerikanske ambassaden, og hovedkvarteret til den multinasjonale styrken. Totalt ble 362 personer drept i disse angrepene, hvor et stort antall var amerikanere og franskmenn. En hittil ukjent organisasjon med navn Islamic Jihad påtok seg ansvaret for angrepet i en telefonopprigning til nyhetsbyrået Agence France Presse (Jaber 1997: 76-79).

En annen enkelthendelse som ytterligere mobiliserte motstandsviljen blant shiamuslimene fant sted 16. oktober 1983. Denne dagen feiret shiamuslimene Ashura¹⁶ i den sørlibanesiske byen Nabatieh. En israelsk militærkolonne brøt inn i feiringen for å passere gjennom byen. Da menneskemengden, anslått til ca 50 000 personer, viste sin motstand mot forstyrelsen av seremonien skjøt israelske soldater mot folkemengden og drepte to, og skadet et dusin sivile (Norton 2007: 81). Med bakgrunn i denne hendelsen utstedte Shiamuslimenes Høyere Råd en *fatwa*¹⁷ mot Israel (Norton 1986: 160 – 161).

Etter hendelsen under Ashurafeiringen i Nabatieh var det ikke lenger bare militante grupperinger som reiste seg mot Israels okkupasjon og opptreden i Libanon. Det ble en massiv folkereising hos shiamuslimene mot okkupasjonsmakten, og deres støttespillere som ble ansett for å være president Gemayel og falangistpartiet, USA og den vestlige verden som støttet Israel. Fra nå av var alle som støttet Israel og Vesten å betrakte som fiender. Angrepene økte i omfang. I 1984 ble i gjennomsnitt en israelsk soldat drept hver tredje dag (Norton 2007: 81). I perioden 1982 – 85 ble over 600 israelske soldater og tjenestemenn drept i Libanon.

¹⁶ På denne dagen feirer shiamuslimene Iman Hussains martyrdød ved Karbala i 680

¹⁷ En fatwa er en religiøs kjennelse, en vitenskapelig uttalelse om islamsk lov. About religion: *What is Fatwa?* <http://islam.about.com/od/law/g/fatwa.htm> (2. desember 2014)

Tidligere statsminister i Israel Ehud Barak ga i et intervju med tidsskriftet Newsweek 17. juli 2006 en god beskrivelse av hvordan Israel gikk fra å bli mottatt med jubelrop ved invasjon i 1982 til å bli en forhatt okkupasjonsmakt i løpet av kort tid – sitat; ”When we entered Lebanon there was no Hezbollah. We were accepted with perfumed rice and flowers by the shias in the south. It was our presence there that created Hezbollah” (Norton 2007: 33).

I juni 1985 trakk Israel tilbake styrkene fra Beirut, og etablerte en 40 km “sikkerhetssone” sør av Litanielva for å sikre Israels nordgrense for angrep mot Israel fra Sør-Libanon (Norton 2007: 81).

3.6 1985 – 1992: Fra militsgruppe til politisk parti i parlamentet.

3.6.1 Hizbollahs manifest

Hizbollah stod for første gang frem offentlig i 1985 med et manifest som bar tittelen ”An open letter to the downtrodden in Lebanon and in the world” (“al-Risala al-Maftuha allati wajahaha Hizballah ila-l-Mustad'afin fi Lubnan wa-l-Alam,"). Manifestet ble kunngjort 16. februar 1985 ved at Hizbollahs talsmann leste opp manifestet i al-Ouzai moskèen i Beirut. Etter kunngjøringen ble manifestet trykket som et åpent brev i avisa al-Safir i Beirut, samtidig som den ble spredd på egne brosjyrer. Manifestet var rettet til ”alle de undertrykte i Libanon og i verden”. Det var klart definert at et av hovedmålene var å utslette staten Israel, og at den iranske revolusjonen skulle videreføres. Videre ble det kunngjort at enhver amerikansk og/eller fransk innflytelse i Libanon skulle stoppes, og derved gjøre en endelig slutt på ”koloniveldet”. I følge manifestet var den eneste muligheten til å oppnå målene gjennom jihadistisk voldsbruk (Alagha: 43-44).

I et eget kapittel beskrives behovet for å utslette staten Israel, hvor det blant annet fremkommer.¹⁸

” The Necessity for the Destruction of Israel.

Our primary assumption in our fight against Israel states that the Zionist entity is aggressive from its inception, and built on lands wrested from their owners, at the expense of the rights of the Muslim people. Therefore our struggle will end only when this entity is obliterated. We recognize no treaty with it, no cease fire, and no peace agreements, whether separate or consolidated.

¹⁸ Council on Foreign Relations (January 1, 2008) : *An open letter – The Hizbollah Program*
<http://www.cfr.org/terrorist-organizations-and-networks/open-letter-hizballah-program/p30967>
(14. Desember 2014)

3.6.2 Terror og kidnappinger

President Reagan godkjente på slutten av 1984 en hemmelig plan som tillot CIA å gjennomføre ”forebyggende” operasjoner for å eliminere potensielle terrorgrupper og enkeltpersoner i Midtøsten før de ble i stand til å gjennomføre aksjoner mot mål som direkte eller indirekte ville ramme USA. En bil fullastet med sprengstoff ble 8. mars 1985 plassert og sprengt utenfor hjemmet til al-Sayyed Fadlallah i Beirut. På en mirakuløs måte overlevde Fadlallah, men åtte sivile ble drept, og 256 ble såret. I etterkant er det klare bevis på at attentatforsøket på Fadlallah ble gjennomført av etterretningsagenter fra den libanesiske hæren i nært samarbeid med president Gemayel sin falangistmilits Lebanese Force (Qassem 2005: 99).

For å ramme enhver som støttet Israel og vestlige interesser i Libanon iverksatt Hizbollah de nærmeste år en rekke kidnappinger og kapringer av vestlige borgere. Innen 1988 var 80 utenlandske statsborgere kidnappet. Kidnappingene hadde som mål på den ene siden å bevise ovenfor Libanons befolkning at statens autoritet var brutt sammen, og at det vil tjene alles interesse å støtte opp om Hizbollah, på den andre siden var det en praktisk handling for å muliggjøre frigivelse av shiamuslimske fanger som ble holdt av Israel både i okkupasjonssonen i Libanon, og i fengsler i Israel (Hamzeh 2004: 85 – 89).

3.6.3 Rivalisering mellom to de to shia-organisasjonene Amal og Hizbollah

AMAL og Hizbollah kjempet for samme sak, men det utviklet seg på 1980-tallet en stadig konkurranse og uenighet mellom gruppene når det gjaldt praktiske forhold som rekruttering og taktikk i kampen mot Israel. Uenigheten mellom de to gruppene kom til overflaten i 1985. I juni 1985 ble et amerikansk fly, TWA flight 847 kapret på vei til Beirut. Kapringen var planlagt av Imad Mughniyah, som var en sentral person i Hizbollahs sikkerhetstjeneste. Kravet fra kaprerne var frigivelse av 766 libanesiske fanger som var fengslet i Israel. AMALs leder Nabih Berri forsøkte å forhandle fram en løsning på krisen. Hizbollah aksepterte ikke at Berri snakket og forhandlet på vegne av shiamuslimene, og spenningen og rivaliseringen mellom Hizbollah og AMAL var åpenbar. En direkte konfrontasjon ble unngått, da Israel frigjorde fangene (Norton 2007: 42-43). Samme måned som kapringen i juni 1985 trakk Israel sine styrker tilbake til ”sikkerhetssonen” i Sør-Libanon. Hizbollah og AMAL var uenige om hvordan den videre kampen mot Israel skulle føres. Hizbollah stod på en kompromissløs linje om at den væpnede kampen mot Israel skulle fortsette med full tyngde inntil israelske styrker var ute av Libanon. AMAL på sin side viste i begynnelsen en mer moderat linje i forhold til fortsatt væpnet kamp mot Israel . En tredje konflikt oppstod også i 1985 over uenighet i

forholdet til palestinerne i Libanon. Palestinske geriljasoldater begynte å vende tilbake til de palestinske flyktingeleirene. AMAL, med syrisk støtte, gikk til angrep mot de palestinske geriljasoldatene. Hizbollah på sin side bistod palestinerne med støtte uten at det kom til direkte væpnede konfrontasjon mellom AMAL og Hizbollah (Jaber 1997: 32).

Etter at Hizbollah stod fram offentlig i 1985 og viste sin styrke og oppslutning blant shia-muslimene ble dette en stadig større utfordring for AMAL. Syria som var en viktig alliert og støttespiller for AMAL så med bekymring på Hizbollahs voksende styrke og innflytelse, men Syria så samtidig at Hizbollah spilte en sentral rolle i kampen mot Syrias erkefiende Israel. Utfordringen for Syria ble å prøve og kontrollere Hizbollah samtidig som de ga sin fulle støtte til AMAL. For Syria ville det kunne medføre en stor risiko å prøve å ha full kontroll over Hizbollah, da dette kunne medføre at Syria kompliserte sitt forhold til Iran som var Hizbollahs viktigste allierte og støttespiller (Hamzeh 2004: 102).

Fra 1985 og utover andre halvdel av 1980-tallet var det flere mindre konfrontasjoner mellom AMAL og Hizbollah. 17. februar 1988 ble den amerikanske oberstløytnanten William R. Higgins, som var sjef for FNs observatørgruppe i Libanon, kidnappet mellom Tyre og Naqura i Sør-Libanon etter å ha vært på et møte med AMAL i Tyre. AMAL mistenkte Hizbollah for å stå bak kidnappingen og iverksatte husundersøkelser og arrestasjoner av Hizbollah medlemmer og deres antatte sympatisører. Til tross for at AMAL satte inn store ressurser for å finne Higgins ble han aldri funnet. Higgins ble holdt fanget fram til juli 1989 da han ble funnet drept. (Jaber 1997: 32-33). En utbrytergruppe fra AMAL, "Belivers Resistance" med sympati til Hizbollah påtok seg ansvaret for kidnappingen (Norton 2007: 43).

Etter kidnappingen av Higgins var forholdet mellom de to shia-organisasjonene på bristepunktet, og det var bare spørsmål om tid før en full konflikt ville bryte ut. Våren 1988 brøt det ut kamper mellom AMAL og Hizbollah i Sør-Libanon. AMAL klarte innledningsvis å holde stand mot Hizbollah i Sør-Libanon, men da kampene spredde seg til de shia-muslimske områdene i Beirut måtte AMAL trekke seg ut av flere områder i Beirut etter å ha blitt nedkjempet av Hizbollah. Etter å ha slått AMAL i Beirut satte Hizbollah inn en offensiv i Sør-Libanon og nedkjempet AMAL i de viktigste områdene de kontrollerte også i Sør-Libanon (Hamzeh 2004: 102).

En våpenhvile mellom AMAL og Hizbollah ble fremforhandlet av Iran og undertegnet i Damaskus med president Assad som vitne i januar 1989. Avtalen, som ble kjent som Damaskus-avtalen, tillot Hizbollah operasjoner i Sør-Libanon mot at Syria, med Irans

godkjennelse, fikk utgruppere tropper i Hizbollah kontrollert område i Beiruts forsteder. Damaskus-avtalen markerte et veiskille for Hizbollah. Under et møte med syriske myndigheter i Latakia i Syria i etterkant av signering av avtalen, forsikret Hizbollah Syria om at Hizbollahs mål var å bekjempe Israel, og at det ikke var noe mål å etablere et fundamentalistisk islamsk styre verken i Sør-Libanon eller i Libanon for øvrig. Med denne forsikringen fra Hizbollah ga Syria grønt lys for at Hizbollah kunne fortsette sin militære kamp mot Israel i Sør-Libanon. Hizbollah kom ut av konflikten med AMAL som en sterkere og bedre organisert militær organisasjon. Etter hvert som de militære angrepene mot Israel ble mer synlige og effektive opparbeidet Hizbollah seg stadig større respekt og støtte hos befolkningen i Sør-Libanon (Jaber 1997: 35-37).

Etter at borgerkrigen ble avsluttet i 1990 skiftet Hizbollah strategi fra å være en organisasjon med mål å opprette en islamsk stat i Libanon, til å innordne seg som et politisk parti innenfor rammene av det parlamentaristiske system.

3.7 1992 – 2000: Kampen mot Israel tiltar – Israel trekker seg ut av Libanon

Etter at Abbas al-Moussawi ble valgt som Hizbollahs generalsekretær i mai 1991 opparbeidet han seg raskt autoritet internt i partiet. Han spilte en sentral rolle i avgjørelsen om å stille til parlamentariske valg i 1992.

Moussawi nøt stor respekt i den shiamuslimske befolkningen. Han var aktivt ute i felten på besøk både til motstandsbevegelsens krigere i Sør-Libanon og Beqaadalen, og blant sivilbefolkningen i Sør-Libanon og i Beiruts sørlige forsteder. Moussawi deltok 16. februar 1992 i en seremoni i Jibsheet i Sør-Libanon til minne om Sheikh Ragheb Harb¹⁹. I talen ved Harbs begravelse rettet Moussawi sterk kritikk mot styresmaktenes manglende evne til å ta ansvar for de fattige og trengende. Han avsluttet talen med at han erklærer ovenfor Gud at han vil fortsette å kjempe mot okkupasjonsmakten Israel og all annen undertrykkelse. Etter å ha besøkt Harbs familie i etterkant av begravelsen ble kjøretøyet han satt i angrepet i et israelsk luftangrep. Moussawi ble drept sammen med sin kone og sønn Hussein (Qassem 2005: 107 – 108).

For at Israel ikke skulle være i stand til å utnytte et vakuum i mangel på ledelse i Hizbollah ble 32-årige Hassan Nasrallah, som var med på å opprette Hizbollah ti år tidligere, utnevnt til ny generalsekretær dagen etter drapet på Moussawi. Som ung student begynte Nasrallah på

¹⁹ Harb var imam og aktiv i motstandskampen mot Israels okkupasjon. Han ble drept av antatte israelske gjerningsmenn 16. februar 1984

religiøse studier i Najaf i Irak i 1976 etter å ha sluttført videregående skole. I kjølvannet av Iraks krig med Iran i 1978 utviste Irak flere hundre libanesiske studenter, hovedsakelig av shiamuslimsk bakgrunn, og Nasrallah måtte returnere til Libanon. I 1987 gjenopptok han studiene i Qom i Iran, før han returnerte til Libanon i 1989. Internt i Hizbollah var det ved Nasrallahs hjemkomst oppstått en splittelse i organisasjonen mellom de som ønsket en sterkere syrisk innflytelse i Libanon, og de som ønsket en kompromissløs linje ovenfor Israel og USA med Iran som nærmeste alliert. Nasrallah som støttet den iranske tilnærmingen, ble i 1989 sendt til Iran som Hizbollahs representant i Teheran. Denne posisjonen ble av mange oppfattet som et forsøk på å skyve Nasrallah utover sidelinjen (Council on Foreign Relations 2010).

3.7.1 Hizbollahs kamp mot Israel under Nasrallahs lederskap etter 1992

Med Nasrallah som ny generalsekretær i 1992 gikk motstandskampen mot okkupasjonsmakten nå inn i en ny fase. For første gang tok Hizbollah kampen mot Israel inn på Israels eget territorium ved å angripe israelske bosettinger i Nord-Israel med Katusja raketter (Qassem 2005: 109). Videre ble tilnærmingen til Iran styrket enda mer enn tidligere.

Utover på 1990-tallet ble angrepene mot israelske og SLA styrkenes posisjoner, patruljer og sjekkposter hyppigere og mer profesjonelt gjennomført. Etter at fem israelske soldater ble drept i et Hizbollah angrep i Sør-Libanon i juli 1993 iverksetter Israel operasjon "Accountability". I et koordinert angrep med bakke-, luft- og sjøstyrker rettet Israel et massivt angrep mot Sør-Libanon. I tillegg til å forsøke å drive Hizbollah ut av Sør-Libanon var et av målene med operasjonen å avskrekke befolkningen i Sør-Libanon fra å støtte Hizbollah i frykt for nye israelske angrep, samtidig ønsket Israel å drive store flyktningstrømmer fra Sør-Libanon nordover mot Beirut i den hensikt å få libanesiske styresmakter til å gå imot Hizbollah sine angrep mot Israel. Dette ble delvis oppnådd ved at 200 000 sivile midlertidig flyktet ut av Sør-Libanon mot Beirut. Krigen påførte Libanon store materielle og menneskelige tap. Infrastruktur som broer, kraftverk og veisystemer ble ødelagt, 140 libanesere ble drept, hvorav 13 var Hizbollah-soldater. Til tross for de prøvelser både Hizbollah og den libanesiske befolkning ble utsatt for, klarte ikke Israel å nå sine hovedmål med operasjonen (Qassem 2005: 109 – 112).

Hizbollah intensiverte angrepene mot okkupasjonsstyrkene og SLA etter Israels operasjon i 1993, og det skulle gå bare tre år før en ny israelsk operasjon ble iverksatt i april 1996 gjennom operasjon "Grapes of Wrath". Operasjonen var større og mer omfattende i

geografisk utstrekning enn operasjon ”Accountability” i 1993. For første gang siden invasjon av Libanon i 1982 ble mål i Beirut angrepet. Som gjengjeldelse beskjøt Hezbollah Nord-Israel med raketter fra Sør-Libanon (Qassem 2005: 109 – 112). De israelske angrepene førte igjen til store ødeleggelse av libanesisk infrastruktur, og store menneskelige lidelser. I følge libanesiske kilder ble 150 sivile libanesere, og 5 libanesiske militære drept, og 352 sivile og 11 libanesiske militære skadet. 14 Hizbollah soldater ble drept (Amnesty International 1996: 5). Av de drepte sivile ble over 100 sivile libanesere som hadde søkt dekning i FN's leir i Qana i Sør-Libanon drept i et israelsk angrep (Human Rights Watch 1996: 9 – 10).

3.7.2 Israel trekker seg tilbake i 2000

Mot slutten av 1990-tallet ble den israelske regjeringen presset fra to kanter. Hizbollahs angrep mot de israelske styrkene og SLA i Sør-Libanon ble intensivert med økende tapstall for Israel og SLA. Samtidig økte motstanden i befolkningen i Israel mot okkupasjonen. I 1999 stilte general og tidligere forsvarssjef Ehud Barak til valg som statsminister i Israel. I valgkampen lovet Barak at han som statsminister ville trekke de israelske styrkene ut av Libanon senest innen ett år etter valget hvis han ble valgt. Barak ble valgt og stod ved sin lovnad. Den siste israelske soldaten forlot Libanon 24. mai 2000. Barak erklærte slutten på ”the tragedy of Israel’s occupation of Southern Lebanon” (Siert i Luft 2000: 7).

FNs Sikkerhetsråd vedtok 18. juni 2001 at Israel hadde trukket seg ut av Libanon i henhold til Sikkerhetsrådets resolusjon 425 av 19. mars 1978 (UN Press Release 18 June 2000).

Etter at FN's Sikkerhetsråd godkjente at Israel hadde trukket seg ut av Libanon i henhold til Sikkerhetsrådets resolusjon 425 var i prinsippet Hizbollahs hovedmål oppnådd. Libanesiske myndigheter og Hizbollah aksepterte imidlertid ikke grenselinjen som ble fastsatt. Denne ble definert som ”Blue Line”²⁰, og ikke som en internasjonal anerkjent grense. Etter Israels uttrekning var fortsatt et område i grenseområdet sør av byen Chebaa på Israels side av grensa. Området som er ca 25 x 8 km i størrelse ble tatt av Israel fra Syria under seksdagerskrigen i 1967. Historisk er området, som går under navnet ”Chebaa Farms” libanesisk, men var under kontroll av Syria da Israel okkuperte området i 1967. Hizbollah, med støtte fra libanesiske myndigheter, krevde Israel ut av Chebaa Farms før de anså okkupasjonen av Libanon som sluttført. Under en massemønstring 26. mai 2000, fire dager etter Israels uttrekning, mønstrer Hizbollah under generalsekretær Nasrallah til en

²⁰ ”Blue Line” ble identifisert i 2000 av FN i samarbeid med libanesiske og israelske myndigheter i den hensikt å bekrefte tilbaketrekingen av Israelske styrker fra libanesisk territorium i samsvar med FN Sikkerhetsråd sin resolusjon 425 (1978)

massedemonstrasjon, anslått til 100 000 personer, i den sørlibanesiske byen Bint Jibeil. Med stor selvsikkerhet kunngjorde Nasrallah; “Barak and his government have no other alternative then to withdraw from the Chebaa Farms area, and the coming days will prove that” (Harik 2004: 140).

Med denne erklæringen viste Hizballah seg som en organisasjon som motsatte seg internasjonale organisasjoners myndighet til å definere libanesisk politikk generelt, og territoriale grenser for staten Libanon spesielt. I løpet av 18 år hadde motstandsbevegelsen gått fra å være en fundamentalistisk geriljaorganisasjon til å bli en militær og politisk maktfaktor i Libanon som søkte å delta i diskusjoner om landets territoriale grenser – i sær de områdene i Sør-Libanon som organisasjonen hadde vært med på å befri fra israelsk okkupasjon. Var Hizbollah blitt en stat i staten ? Dette spørsmålet drøftes i neste kapittel.

4. Kapittel 4: Drøfting

4.1 Innledning

For å kunne forstå og drøfte Hizbollhas utvikling må en også ha kunnskap om de innenrikspolitiske forhold som hersket i Libanon under borgerkrigen. Jeg vil derfor innledningsvis i drøftingsdelen ta for meg de innenrikspolitiske forhold i Libanon i perioden 1975-2000. Deretter vil jeg jeg drøfte Hizbollahs utvikling både som politisk aktør, humanitær aktør, og militær aktør under borgerkrigen, så vel som i etterdønningene av at borgerkrigen tok slutt i 1990. Jeg drøfter Hizbollahs bruk av voldelige og terroristiske midler under borgerkrigen, deriblant kapring og bombing av libanesiske og utenlandske aktører, og bruk av voldelig jihadistisk ideologi i krigføringen mot Israel og dets allierte internt i Libanon. Jeg vil prøve å gi svar på om Hizbollah utviklet seg til å bli en ”stat i staten”. Jeg vil videre drøfte hvilken rolle Iran, Syria, Israel og USA spilte i Libanon generelt, og i forhold til Hizbollah spesielt.

4.2 Borgerkrigen bryter ut i Libanon – innenrikspolitiske forhold i 1975–82

Da borgerkrigen startet i april 1975 ble regjeringen og de politiske partier paralyisert. I mai gikk statsminister Rashid Sulh og hans regjering av, og en ny regjering under Rashid Karami ble dannet. Utover høsten 1975 var det flere signaler om indre uro i hæren, og det var frykt for at hæren skulle gå i oppløsning, og at avdelinger skulle begynne å kjempe mot hverandre, eller at avdelinger skulle slutte seg til forskjellige militser i konflikten. I desember 1976 utnevnte president Sarkis den moderate sunnimuslimen Salim Hoss til statsminister. Hoss-regjeringen var en samling av teknokrater som fikk den umulige oppgaven å sørge for en reorganisering av hæren, og å danne en samlingsregjering. Med Syrias sterke inntreden og innflytelse i libanesisk politikk var dette tilnærmet umulig. I 1978 brøt det ut kamper i Beirut mellom de syriske styrkene og det som var igjen av den libanesiske hæren. Syria truet i 1978 – 79 statsminister Hoss med å trekke alle syriske styrker ut av Libanon og overlate Libanon til sin egen skjebne. I mai 1979 møttes presidentene Sarkis og Assad i Damaskus, og det ble oppnådd enighet om at syriske styrker skulle bli stående i Libanon så lenge det ble ansett nødvendig. Høsten 1980 kastet statsminister Hoss inn håndkledet og gikk av som statsminister. Syrias dominerende innflytelse i Libanon, hæren i oppløsning, og uten mulighet til å danne en samlingsregjering gjorde at Hoss valgte å tre tilbake. En annen moderat sunnimuslim, Shafiq al Wassan ble i oktober 1980 valgt til statsminister, men også Wassan sin regjering møtte de samme problemer og ble handlingslammet (Ghazi 1997). Denne handlingslammelsen åpnet opp for at ulike militsgrupper med støtte fra eksterne aktører ble

ytterligere styrket. De to shia-muslimske gruppene AMAL og Hizbollah var slik sett, to av flere militsgrupper og organisasjoner som vokste ut av borgerkrigens maktvakum i landet.

4.3 Opptrapping av borgerkrigen i 1982

I 1981 – 1982 ble sikkerhetssituasjon stadig verre. Israels invasjon i 1982 representerte et nytt moment som forsterket de interne splittelsene i landet, og åpnet opp for nye former for alliansedannelser i det krigsherjede landet. Den mest markante nye maktfaktoren som kom på banen var mobiliseringen av shiamuslimene med støtte av Iran og Syria, og en ytterligere forsterket motstandskamp mot Israel. Shiamuslimene anført av Hizbollah utover på 1980-tallet opererte etter ordre fra henholdsvis Teheran og Damaskus. Hizbollah var slik sett helt utenfor kontroll av libanesiske myndigheter. Intern mobilisering blant shiamuslimene i Libanon skapte i stedet et nytt libanesisk politisk og militært lederskap på nasjonalt nivå som forhandlet med henholdsvis Syria og Iran om ulike politiske strategier.

Etter Israels invasjon i 1982 ble det avholdt presidentvalg i august. Den kristne maronitten Bashir Gemayel ble valgt som president etter Elias Sarkis. Gemayel ble 15. september drept i en kraftig bombe. Han ble etterfulgt av sin bor Amine Gemayel som 23. september ble valgt til ny president av et enstemmig parlament. I april 1984 ble Rashid Karami valgt som ny statsminister for en nasjonal samlingsregjering, men den nye regjeringen ble like handlingslammet som sine forgjengere i å løse den politiske krisen. Karami ble drept i et attentat 1. juni 1987. De politiske partiene klarte ikke å enes om en ny presidentkandidat ved presidentvalget i 1988, noe som medførte at Gemayel utnevnte general Michael Aoun som statsminister, samtidig som Salim Hoss ble sittende som fungerende statsminister. I praksis førte dette til at Libanon satt med to regjeringer. En muslimsk regjering under Hoss i Vest-Beirut, og en kristen regjering under Aoun i Øst-Beirut. Etter at Taif-avtalen ble undertegnet 4. november 1989 ble den kristne maronitten Rene Moawad valgt som president. Moawad ble drept i en bilbombe på vei til Beirut 22. november 1989. En annen kristen maronitt, Elias Hrawi ble valgt som ny president 25. november (Ghazi 1997).

Den beste beskrivelsen på de innenrikspolitiske forhold i Libanon under borgerkrigen er anarki. Ethvert forsøk på å danne en styringsdyktig regjering ble sabotert fra en eller flere av de politiske partier og fraksjoner. Som en klam hånd over det interne politiske liv i Libanon lå Syria og president Assad. Enhver som prøvde å utfordre Syrias innflytelse i Libanon måtte regne med represalier fra Syria, og deres allierte. To drepte presidenter og en drept

statsminister over syv år fra 1982 til 1989 sier det meste om de innenrikspolitiske forhold som rådet i Libanon under borgerkrigen

4.4 Etableringen og utviklingen av Hizbollah som organisasjon.

4.4.1 Innledning

Hizbollahs utvikling fra den spede begynnelse på 1980-tallet fram til utgangen av 2000 viser en organisasjon som har evnet å gå fra en motstandsbevegelse med et radikalt islamistisk ideologisk program til å bli et markant og seriøst politisk parti med representanter i parlamentet etter at partiet stilte til valg første gang i 1992. Til tross for at partiet siden begynnelsen av 1990-tallet har arbeidet innenfor det parlamentariske systemet og deltatt i den libanesiske partipolitikken argumenter Hamzeh (2005: 79) for at Hizbollah på samme tid er en islamistisk, religiøs, politisk og jihadistisk bevegelse som kun har vage likhetstrekk med ordinære politiske partier.

Da Israel trakk seg ut av Libanon i 2000 var Hizbollahs aktive motstandskamp mot de israelske styrkene gjennom mange år kanskje den viktigste årsak til at Israel aldri klarte å få full militær kontroll over de okkuperte områder i Sør-Libanon. Hizbollahs kamp er det klassiske eksempel på hvordan asymmetrisk krigføring på sikt kan bidra til å nedkjempe en i utgangspunktet sterkere og bedre utrustet motstander. Hizbollah hadde spilt hovedrollen i å drive okkupasjonsmakten Israel ut av Sør-Libanon.

Hizbollahs humanitære og sosiale arbeid og bistand opp mot sivilbefolkningen har vært avgjørende for at organisasjonen har klart å holde på sin popularitet og støtte også blant mange som ikke er shiamuslimer.

Denne kombinasjonen av politiske-, militære- og humanitære aktiviteter og operasjoner vil jeg drøfte for å søke å finne svar på hvordan og hvorfor Hizbollah klarte å etablere seg som en maktfaktor i det libanesiske samfunn.

4.4.2 Hizbollah som politisk aktør

Etter kunngjøringen av Hizbollahs manifest i 1985 og fram til slutten av borgerkrigen stod organisasjonen fast på sin fundamentalistiske linje. Samtidig hadde lederne evne til å lære av tidligere erfaringer på godt og vondt. Hizbollah var i utgangspunktet motstandere av å tilpasse seg den nye politiske situasjon som oppstod etter undertegningen av Taif-avtalen i 1989, selv om det gjennom avtalen ble fastsatt en endring av den politiske ubalansen mellom de forskjellige religiøse grupperinger med henhold til representasjon i parlamentet. Taif-avtalen

medførte at det ble en lik fordeling av seter i parlamentet mellom kristne og muslimer. Hizbollah mente imidlertid at disse endringene ikke ville føre til reelle endringer, og at den politiske representasjon vil bli mer eller mindre det samme som tidligere (Jaber 1997:71).

Ved borgerkrigens slutt i 1990 innså imidlertid Hizbollah at hvis organisasjonen ikke tilpasset seg den nye politiske situasjon kunne de ende opp med å bli isolert, og miste den folkelige støtten som var avgjørende for organisasjonens videre eksistens. Etter påtrykk fra Syria og Iran ble det besluttet å stille liste ved parlamentsvalget i 1992, selv om Hizbollahs første generalsekretær Sheikh Subhi Tufeili gikk sterkt i mot dette. Han mente at Hizbollah skulle opprettholde den fundamentalistiske linjen, og at totalt hemmelighold rundt organisasjonens virksomhet ville være avgjørende for dens videre eksistens. Valget ble en stor suksess for Hizbollah i de valgdistriktene de stilte lister. Sammen med to kristne og to sunnmuslimer som allierte seg med Hizbollah i valget, utgjorde alliansen den største grupperingen i parlamentet fram til 1996. (Jaber 1997:72).

Med et lovlig politisk parti, og folkevalgte representanter i parlamentet stod Hizbollah fram som en viktig politisk aktør i libanesisk politikk som kunne øve innflytelse og bidra til å vedta avgjørelser i åpne og gjennomsiktige demokratiske beslutningsprosesser. Hva var det som gjorde at organisasjonen valgte denne radikale endring i forhold til manifestet som ble kunngjort i 1985? Hvorfor og på hvilke måter endret Hizbollah standpunkt og strategi sett i lys av prinsipper som ble lagt til grunn da den første spiren til partiet ble sådd under møtet i Beqaadalen i 1982?

Med en nye politisk situasjon i Libanon etter borgerkrigen kom Hizbollah til en erkjennelse om at det ikke ville være mulig å etablere en islamsk stat etter mønster av Iran innen overskuelig framtid. Det ble derfor besluttet at skulle organisasjonen klare å opprettholde sin innflytelse og støtte i store deler av den libanesiske befolkning måtte det en til dels radikal endring til. Motstandskampen mot Israel var, og ville fortsatt være hovedoppgaven, men samtidig måtte det finnes en ny tilnærming i forhold til deltagelse i interne politiske forhold i Libanon. Ved å stille til valg i 1992 samtidig som organisasjonen viste en helt ny åpenhet om sine aktiviteter ovenfor både staten og befolkningen, en åpenhet som ble beskrevet som "Infitah" eller "Lebanisation", var målet å øve politisk innflytelse gjennom demokratisk deltagelse i det etablerte politiske system. Flere politiske analytikere, deriblant Nizar Hamzeh, har argumentert med at de moderates seier i valget i Iran i 1989 hvor Hashemi Rafsanjani ble valgt til president bidro til Hizbollahs avgjørelse om å "Libanisere" den videre islamistiske

motstandskampen i landet, det vil si gjøre kampen mer grunnfestet i libanesiske politiske forhold, og mindre ankerfestet i beregninger omkring eksterne allianseforhold. (Ghorayeb 2002: 46-47).

Den fundamentalistiske gruppen med shiamuslimer som møttes i 1982 la grunnlaget for at Hizbollah utviklet seg i løpet av knappe ti år til et politisk parti som stilte liste ved parlamentsvalget i 1992. Var det kun frykten for å bli spilt utover sidelinjen og tape støtte i befolkningen etter slutten på borgerkrigen som var den eneste grunnen til ("Lebanisation") "Libaniseringen", eller var det andre forhold som lå til grunn for at dette ikke hadde skjedd tidligere?

I sin bok "The Story from Within" (2005) gir Naim Qassem, en av Hizbollahs grunnleggere som i 1992 ble valgt til partiets visegeneralsektør, et sjeldent innblikk i interne forhold i Hizbollah fra den spede begynnelsen i 1982 og fram til avgjørelsen om å stille til parlamentsvalget i 1992.

Qassem trekker fram flere forhold som en forklaring på at det tok tid før Hizbollah fremstod med åpenhet og deltagelse i det interne politiske liv i Libanon. Hizbollah ble etablert som en motstandsbevegelse mot Israels okkupasjon, det var opprinnelig ingen plan om at organisasjonen skulle bli et politisk parti. Hemmelighold om organisasjonens medlemmer og operasjoner var avgjørende de første årene, da muligheten for å bli angrepet, og medlemmer henrettet av israelske militære og deres libanesiske medløpere var stor. Politisk arbeid og deltagelse krever åpenhet mot samfunnet og befolkningen, noe som hverken var mulig, ønskelig eller hensiktsmessig i de første årene etter etablering. Libanon var i disse årene herjet av borgerkrigen hvor en rekke politiske fraksjoner og grupperinger sloss mot hverandre. Sentralmakten og et fungerende politisk system hadde brutt sammen. Hizbollah ønsket ikke å bli en part i borgerkrigen, da en slik deltagelse ville svekke det overordnede målet som var å bekjempe Israels okkupasjon.

Da det ble besluttet å stille lister ved valget i 1992 medførte dette at Hizbollah ble stilt ovenfor nye utfordringer og ansvar som et legalt politisk parti. Ved å stille til valg som politisk parti krevde dette også at partiet måtte etablere en partiorganisasjon som nådde ut til velgerne. I sin nye rolle som parti måtte Hizbollah lytte til hva velgerne var opptatt av, sette disse politiske ønsker og krav på dagsordenen, og fronte disse i media og ovenfor myndighetene. Partiets organisasjon og medlemmer var rekruttert og trent for å drive væpnet motstandskamp mot Israel, det var derfor viktig at medlemmer og operasjoner ble holdt

hemmelig. Det var derfor tilnærmet ingen i organisasjonen ute i distriktene som hadde erfaring, eller innsikt i hvordan drive og opptre som et politisk parti i offentlighet. Det var krevende å etablere et politisk parti ved siden av primæroppgaven som fortsatt var å bekjempe Israel. I følge Qassem ble det derfor utfordrende å holde fokus på motstandskampen, samtidig som et politisk parti skulle etableres å gå inn i sin første valgkamp i 1992. Han fremhever betydningen av ikke å gjøre samme feil som andre motstandsbevegelser i den arabiske verden hadde gjort tidligere. Når fokuset blir tatt vekk fra hovedoppgaven – okkupasjon –, og det i stedet blir fokusert på mindre viktige innenrikspolitiske saker har dette endt med at motstandsbevegelsene har mistet fokus på den fundamentale oppgaven å være motstandsbevegelse. Selv om Hizbollah engasjerte seg politisk ville det overordnede mål og oppgave fortsatt være å bekjempe Israel og okkupasjonen. Dette måtte aldri få muligheten til å bli mistet av syne grunnet mindre viktige innenrikspolitiske saker (Qassem 2005: 79 – 83).

Før avgjørelsen om å stille til valg ble tatt, var Hizbollahs lederskap gjennom en dyp og intens intern debatt. Tolv utvalgte ledere kom sammen for å drøfte saken. Blant disse var Hassan Nasrallah, Naim Qassem, og den første generalsekretæren Subhi Tufayli. Det var spesielt tre kjerneområder som var viktig å avklare og skape enighet om: 1) var det med grunnlag i islamistisk lovgivning legitimt å delta i et ikke islamistisk parlament, og eventuelt i en regjering?; 2) skulle ideologi vike for praktiske interesser?; 3) ville Hizbollah bli dratt inn i et sekulært politisk system, og som sådan måtte forlate sine prinsipper og sin islamistiske visjon?

Generalsekretær Tufayli var den som sterkest motsatte seg at partiet skulle stille til valg, og mente at dette vil føre til at Hizbollah ville ”selge seg ut”, og bli transformert fra en revolusjonær bevegelse til å bli et tamt politisk parti. Andre medlemmer mente det måtte være mulig å komme fram til et kompromiss ved at partimedlemmer kunne stille som selvstendige kandidater ved valget, men ikke som representanter for Hizbollah. For å avklare den juridiske siden, om det var lovlig etter islamsk lov å stille som parti i et sekulært demokratisk valg, ble saken fremlagt for Irans åndelig leder Ali Khamenei, som godkjente deltagelse i valget. Khamenei mente samtidig at dette ville styrke Hizbollahs posisjon hos det libanesiske folk, da det ville vise at Hizbollah hadde en nasjonal identitet og ikke bare var opptatt av å bekjempe Israel. Den endelige avstemningen endte med at 10 representanter stemte for å delta i valget, mens to stemte imot, deriblant Tufayli som forlot møtet i raseri (Qassem 2005: 79 – 83).

Avgjørelsen om å stille som politisk parti ved valget i 1992 fikk bred støtte i den shiamuslimske befolkningen, selv om Tufayli fordømte deltagelsen i valget, og skal ha oppfordret sine tilhengere til å brenne ned valglokaler (Hamzeh 1993: 325). Norton påpeker at med representasjon i parlamentet ville partiet få reell politisk innflytelse, og mulighet til å påvirke politikken i en retning som var i tråd med Hizbollahs langsiktige politiske mål og strategi (Norton 2007: 100 – 102).

Av 128 seter i parlamentet, var 27 seter reservert for shia. Hizbollah stilte til valg og fikk åtte representanter inn i parlamentet, mens AMAL fikk ni representanter. Uavhengige shia representanter med nære bånd til AMALs leder Nabih Berri fikk ti representanter. Med to sunni representanter, og to kristne representanter som sympatiserte med Hizbollah og som støttet deres politikk, telte shia-affilierte 31 representanter, og ble til sammen den største opposisjonsblokken i parlamentet, etablert under navnet ”The Block Loyal to the Resistance” (Hamzeh 2004: 112 – 113).

Parlamentsvalget i 1992 ble boikottet av majoriteten av de kristne velgerne, og det kan argumenteres for at dette bidro til Hizbollahs oppslutning under valget. Imidlertid ville Hizbollah uansett ha vunnet de shiamuslimske valgdistriktene i Sør-Libanon, Beqaadalen og de sørlige forsteder til Beirut uavhengig av den kristne boikotten (Hamzeh 2004: 114).

Ved parlamentsvalget i 1996 var hovedsaken for Hizbollah å vinne støtte til kampen mot Israels okkupasjon. Hizbollah fikk syv representanter i parlamentet, en nedgang med én representant fra valget i 1992. AMAL gikk tilbake med en representant til åtte, mens uavhengige shia representanter gikk fram med tre representanter. Kristne og sunni representanter som var i allianse med Hizbollah etter valget i 1992 gikk tilbake fra fire til to representanter. Selv om AMAL og de uavhengige shia representantene var i flertall, var Hizbollahs deltagelse i den shiamuslimske alliansen en utfordring for AMAL leder Nabih Berri. Hizbollah krevde at deltagelsen i koalisjonslisten i Sør-Libanon skulle økes fra to til fire representanter, noe Berri og AMAL motsatte seg. Med trussel om å bryte ut av koalisjonen ble Hizbollahs generalsekretær Nasrallah og AMAL leder Berri innkalt til møte i Damaskus. Med støtte fra Iran fikk Hizbollah viljen sin gjennom med en økning av to representanter i koalisjonen av shiamuslimer i Sør-Libanon (Hamzeh 2004: 114).

For første gang på 35 år ble det i mai – juni 1998 gjennomført lokalvalg i Libanon. Hizbollah og AMAL konkurrerte om de samme velgere i de shia dominerte valgdistriktene. Hizbollah viste sin styrke og oppslutning ved å ta en klar seier over AMAL i Beiruts sydlige forsteder.

I Sør-Libanon vant AMAL i Tyre, Hizbollah vant i Nabatiya, mens AMAL vant i Baalbek i Beqaadalen ved å gå i samarbeid med flere mindre sekulære partier (Norton 2007: 104 – 105).

I august – september 2000 var det nytt parlamentsvalg i Libanon. Det ble knyttet stor spenning til hvilken effekt Israels tilbaketrekning vil få på utfallet av valget, og spesielt om Hizbollah ville få en større oppslutning med bakgrunn i den sentrale rolle organisasjonen spilte i kampen mot Israel. For første gang kunne de tidligere okkuperte områdene i Sør-Libanon delta i parlamentsvalg. Det ble fra flere hold spekulert i om Hizbollah ville ha som mål å gå inn i en eventuell regjering. Dette ble imidlertid avvist av sentrale Hizbollah ledere, da de mente partiet ville oppnå mer med å være i opposisjon, enn å sitte i en ikke islamistisk regjering (Harik 2004: 150 – 151).

I forhold til valget i 1996 økte Hizbollah sin representasjon i parlamentet med to representanter fra sju til ni. AMAL gikk tilbake med to representanter fra åtte til seks, mens uavhengige shia representanter gikk tilbake med en representant fra 13 til 12. I fellesskap gjorde felleslisten med Hizbollah og AMAL et brakvalg i Sør-Libanon og i Beqaadalen. Felleslisten tiltrakk seg ikke bare velgere fra shia befolkningen, men også et stort antall fra sunnimuslimere, og også kristne (Hamzeh 2004: 115).

I praksis er det tilsynelatende et misforhold mellom Hizbollahs uttrykte ønske om å bevare og delta i et demokratisk samfunn, samtidig som partiet har potensial til å undergrave demokratiet, og jobbe for en islamsk stat som det er støtte for i mange av de shiamuslimske områdene, spesielt ute i distriktene. Selv om partiet gjennom flere valg på 1990-tallet og i 2000 fikk bred folkelig oppslutning i demokratiske valg, har Hizbollah aldri gitt avkall på det opprinnelige mål om å opprette en islamsk stat, selv om dette nå er utelatt fra det offisielle partiprogrammet (Hajjar 2002: 12).

4.4.3 Hizbollah som aktør i sivilsamfunnet

Sivilsamfunnet defineres som aktører som ikke er offentlige eller kommersielle (non-governmental, non-profit). Dette inkluderer frivillige organisasjoner, støttegrupper, religiøse samfunn, sosiale bevegelser, fagbevegelse mv. I noen tilfeller vil akademia være inkludert, men ofte er slike miljøer underlagt statlig styring. Media vil som oftest være kommersielle, men ikke alltid (Edwards 2011).

For at et samfunn skal kunne defineres som demokratisk er det fem arenaer utenfor staten som må oppfylles. Disse er; sivilsamfunnet, fri politisk virksomhet, et fungerende og uavhengig rettsvesen, statsbyråkrati og et fungerende økonomisk system (Linz & Stepan 1996: 7-11). Sivilsamfunnet inngår følgelig som en av flere faktorer som må være tilstede for demokratisering og demokratiets konsolidering.

Den franske filosofen Alexis de Tocqueville, som levde på 1800-tallet, var en av de første som argumenterte for at sivilsamfunnet er en viktig del og bidragsyter til demokratisering og demokratisk institusjonsbygging. Han argumenterte videre for at borgerne gjennom deltagelse i frivillige organisasjoner kunne slutte seg sammen til en politisk kraft, og som sådan utgjøre en motvekt til staten. I sin bok *Making democracy work: civic traditions in modern Italy* fra 1994 har den amerikanske statsviteren Robert D. Putnam en teori om at sivilsamfunnet er en arena som står mellom den politiske og private sfæren, hvor samarbeidet skjer mellom individer, noe som bidrar til pluralisme som igjen kan bidra til å dempe og hindre konflikter i samfunnet, og ha overbyggende funksjon mellom borgerne. Videre argumenterer Putnam for at sivilsamfunnet har en funksjon i å utdanne borgerne til demokratiske medborgere. Gjennom aktiv deltagelse i sivilsamfunnets organisasjoner lærer borgerne seg demokratiske spilleregler, noe som er vesentlig for at de demokratiske institusjoner skal fungere (Andersson & Bergstrøm 2007: 7).

Hizbollahs organisasjonsmodell hvor sosialt og humanitært arbeid, ved siden av militære operasjoner og politisk virksomhet, er en av de tre fundamentale pilarer som hele organisasjonen er bygget rundt. Alle tre pilarer er bærebjelker for organisasjonens totale virksomhet og eksistens. Hizbollahs organisasjon hvor sosialt og humanitært arbeid er en av bærebjelkene er ikke noe nytt fenomen. Modellen er sterkt influert av Mao Zedong sin teori om hvordan drive motstandskamp og samtidig vinne folkelig støtte. Mao delte dette inn i tre faser. Fase 1, som han anså som den mest avgjørende og kritiske, var å etablere og vedlikeholde folkelig støtte i operasjonsområdet. Fase 2 var å engasjere seg i væpnet geriljakrig mot en okkupant eller en intern motstander. Fase 3 var gjennom politisk virksomhet å klare og nå det endelige mål. Alle tre faser var viktige, men uten folkelig støtte vil ikke målet kunne nås (Griffith 1961: 44).

Som en følge av Israels okkupasjon i 1978 og 1982, og den vedvarende krigen i Sør-Libanon, flyktet tusenvis av shiamuslimer nordover i retning Beirut og slo seg ned i det som i

utgangspunktet var midlertidige boliger i Beirut's sørlige forsteder, deriblant i forstaden Dahiyeh. Etter hvert som antall interne flyktninger økte ble leveforholdene mer eller mindre uholdbare med manglende infrastruktur som elektrisitet, vannforsyning, renovasjon og mangel på telefonlinjer. Bydelen og de internt fordrevne ble neglisjert av libanesiske myndigheter, som ikke løftet en finger for å forbedre leveforholdene. Bydelen fikk et rykte som "shiaslummen" – The "Belt of Misery", og befolkningen i slummen ble sett ned på av sunnimuslimere som betraktet Beirut som deres område. De få shiamuslimere som satt i parlamentet og andre sentrale posisjoner i Beirut gjorde ingen ting for å hjelpe sine trosfeller, men var kun opptatt av sin egen posisjon og sine privilegier for å hindre andre shiaer i å komme i posisjon. Drusere og kristne politikere var opptatt av å få midler for å utbedre sine respektive områder. Samtidig raste borgerkrigen hvor politikere fra alle fraksjoner også var involvert, ofte som krigsherrer ved siden av en eller annen offisiell posisjon. Utover på 1980-tallet økte fattigdommen, diskrimineringen og urettferdigheten, og det var et tidsspørsmål før et massivt opprør vil finne sted. Med bakgrunn i den totale neglisjering fra myndighetenes side, hadde ikke Hizbollah annet valg enn selv å gripe fatt i problemene (Jaber 1997: 145 – 147).

Med støtte fra Iran ble det planlagt og iverksatt et ambisiøst program for å løfte bydelen og andre shiamuslimske områder ut av slum, håpløshet og fattigdom. For Iran var dette ikke bare et spørsmål om å hjelpe den shiamuslimske befolkning, men også en mulighet for Iran til å spre revolusjonen til Libanon, og vinne lojalitet og støtte blant shiaene. I 1984 ble Jihad al-Binna (Holy Reconstruction), og Islamic Health Committee (IHC) etablert i Libanon. I 1987 ble den sosiale velferdsorganisasjonen "Relief Committee of Imam Khomeini" (RCIK) etablert i bydelen Haret Hreik i det sørlige Beirut. RCIK ble etablert etter personlig anmodning og velsignelse fra Khomeini, noe som gjorde at komiteen nøy høy anseelse og status. RCIK utførte velledige og sosiale tjenester, etablerte klinikker og sykehus, barnehjem, skoler og høyere utdanning, og utlån av penger for etablering av entreprenør virksomhet. Det ble også gitt lån til nygifte i etableringsfasen. På utlån av penger ble det ikke betalt renter, da dette strider mot islamsk lov. Familier som ble gitt støtte og bistand ble fulgt opp jevnlig inntil de var i stand til å være selvforsynte og klare seg på egenhånd. Eksempelvis ble det i 1992 stoppet støtte og bistand til 6261 familier da de var i stand til å ivareta seg selv (Jaber 1997: 147 – 148).

The Islamic Health Committee (IHC) var ansvarlig for å drifte helsetjenester, matdistribusjon, og evakuering av skadde militære og sivile (Love 2010: 24). Sykehus og legevaktjeneste var åpen for alle libanesere, uavhengig av religion, mot å betale et mindre beløp for behandling (Norton 2007: 109-110).

Det er tre primære seksjoner i IHC som jobbet med ivaretagelse av soldater som ble skadet i kamp, og ivaretagelse av enker og etterlatte til drepte soldater. *Martyrs Foundation* ble opprettet etter modell fra tilsvarende organisasjon i Iran. Seksjonens hovedoppgave er å gi støtte og bistand til enker og familier etter drepte soldater, fengslede medlemmer, og soldater i felt.

Foundation for the Wounded gir støtte og bistand til sivile og soldater som er blitt skadet i Israelske angrep. *Women's Association* består av Hizbollahs kvinnelig medlemmer som har som hovedoppgave å iverksette og drifte sosiale velferdstiltak, og ivareta kvinners rettigheter. Avdelingen jobber spesielt med ivaretakelsen av enker. Normalt ble enker ivaretatt av den dreptes familie, hvor enkene ofte ble dårlig behandlet av familien. Gjennom *Martyrs Foundation* ble enkene nå fulgt opp praktisk og økonomisk, og nyter en egen status i samfunnet. Ivaretagelse og oppfølging av enker hadde stor betydning for Hizbollahs evne til å rekruttere nye soldater, da soldatene nå hadde visshet om at ektefelle og familie vil bli ivaretatt hvis han falt i kamp (Love 2010:24).

Situasjon for den shiamuslimske befolkning som valgte fortsatt å bli boende i Sør-Libanon under Israels okkupasjon ble et hovedsatsingsområde for Hizbollahs humanitære og sosiale arbeid. Det var her i Sør-Libanon krigen daglig ble følt på kroppen av befolkningen. Det var også i Sør-Libanon at Hizbollah utkjempet de militære operasjonene mot Israel og deres libanesiske medløpere, med de følger dette fikk i forhold til skadde og drepte Hizbollah soldater. En ytterligere strøm av interne flyktninger fra Sør-Libanon til Beirut måtte stoppes. Dette på grunn av at de ikke var ønskelig at de shiamuslimske områdene i sør skulle bli avfolket, i frykt for at Israel skulle etablere jødiske settlements etter mønster fra de israelske okkuperte syriske områder på Golanhøyden. Det var også viktig for den militære kampen at soldatene hadde samarbeid og støtte av befolkningen i disse områder. Frykten for at en ytterligere strøm av interne flyktninger til Beirut vil forsterke de store sosiale og humanitære forhold som allerede hersket i flyktningleirene i de sørlige forsteder gjorde at tiltak måtte iverksettes for å hindre den shiamuslimske befolkningen å flytte ut av Sør-Libanon. Hizbollah krevde derfor at de shiamuslimere som fortsatt bodde i Sør-Libanon skulle bli

boende, til tross for trusler og represalier fra den israelske okkupasjonsmakten. Til gjengjeld ville Hizbollah garantere for at befolkningen fikk den støtte og assistanse som var nødvendig for å klare dagliglivet. Så snart Israel hadde ødelagt boliger og infrastruktur i befolkede områder i Sør-Libanon, ofte som hevn for påståtte Hizbollah angrep mot Israel, rykket Jihad al-Binna inn i områdene. Gjenoppbygging av hus og infrastruktur ble igangsatt umiddelbart. Ved utgangen av 1992 hadde 957 boliger i Sør-Libanon blitt gjenoppbygd av Hizbollah gjennom Jihad al-Binna. Gjennom Islamic Health Committee (IHC) ble oppbygging av et fungerende helsevesen i Sør-Libanon gitt høy prioritet. Flere helseklinikker og sykehus ble etablert. I landsbyen Jebaa ble det i 1987 åpnet et større helsesenter for å ivareta befolkningen, og skadde Hizbollah soldater i området og nærliggende landsbyer som til stadighet ble utsatt for israelske angrep. Helsesentret var døgnåpent, og var topp utstyrt. I 1993 ble 17866 pasienter behandlet ved helsesentret. Det ble også etablert fem helseklinikker, og en mobil klinikk i Sør-Libanon, og to mobile klinikker i Beqaadalen. Bare ved den mobile klinikken i sør ble 7250 pasienter behandlet i 1993. Mange av legene og kirurgene ved sykehusene og helseklinikkene var utdannet i USA og Frankrike, og sympatiserte med, eller var medlemmer av Hizbollah (Jaber 1997: 156 – 158).

Hizbollahs omfattende sosiale og humanitære arbeid krevde store økonomiske ressurser. Prosjektene ble finansiert med økonomiske bidrag fra Iran, men også med store midler som ble samlet inn blant sympatisører i Libanon, og libanesere i utlandet som sendte store beløp tilbake til familier i Libanon. Iranske bidrag til Relief Committee og Jihad al-Binna ble styrt direkte fra moderorganisasjonene i Teheran, og det måtte søkes direkte til Teheran hvis det var ekstra behov for finansiell støtte til spesielle prosjekter, eller behov for øyeblikkelig bistand. Da Hizbollah igangsatte sitt omfattende sosiale og humanitære arbeid ble dette straks akseptert av libanesiske myndigheter. De forskjellige organisasjonene ble registrert og offisielt anerkjent av det libanesiske innenriksdepartement i 1988 (Jaber 1997: 148).

Hizbollahs sosiale og humanitære arbeid ble drevet i all hovedsak på frivillig basis hvor kvinner spilte en viktig rolle. Arbeidet ble ikke gjort isolert fra resten av samfunnet. Gjennom samarbeid med statlige, regionale, og lokale myndigheter, og samarbeid med andre organisasjoner og konkurrerende partier, bidro dette til at disse blir trukket inn i arbeidet for ikke å tape ytterligere anseelse og autoritet i forhold til Hizbollahs oppslutning og popularitet ute i befolkningen (Andersson & Borgstrøm 2007: 16).

I sin bok *Hizbollah - The Changing Face of Terrorism* (2004) argumenterer Judith Palmer-Harik for at Hizbollah i det sosiale og humanitære arbeid ikke fulgte demokratiske prinsipper. Hun hevder at Hizbollah på egenhånd identifiserte og besluttet hvilke prosjekter som skulle igangsettes, og at organisasjonen i liten grad trakk inn de personer prosjektet berørte før avgjørelse ble tatt. Videre hevder hun at valg av lokale personer til prosjektene og samarbeid med NGO'er ble gjort med bakgrunn i lojalitet og nær tilknytning til Hizbollah, og at Hizbollahs politiske og religiøse mål var styrende for prosjekter og samarbeidspartnere (Harik 2004: 90 – 93).

Hizbollahs ledere avviser kategorisk at hensikten med det humanitære og sosiale arbeid var å rekruttere medlemmer til organisasjonen, og at det ble krevd betingelser om medlemskap og lojalitet av de personer og familier som ble gitt hjelp. De hevder at hjelpen ble gitt først og fremst med bakgrunn i den muslimske forpliktelsen om å hjelpe de fattige og trengende. Selv om det ikke ble stilt bastante krav om medlemskap og lojalitet fra de som mottok hjelp, ble det forventet at de holdt seg til, og levde etter de normer og regler som forventes av en god muslim. Månedlig ble stønadsmottakerne oppsøkt av representanter for Hizbollah for overlevering av penger og annen stønad. Ved disse besøkene ble det gitt prekener om islamsk lov og Khomeinis lære, og understreket viktigheten av å opprettholde fiendskapet til Israel, og advart mot å falle for vestlig dekadanse, tradisjoner og sosiale omgangsformer (Jaber 1997: 160 – 161).

Det må med bakgrunn i dette antas at stønadsmottagerne indirekte ble satt under press for å vise sin lojalitet og støtte til organisasjonen. En må også anta at mange i takknemlighet over den hjelpen de fikk følte seg forpliktet til å være lojale og støtte Hizbollah politisk, selv om de i utgangspunktet ikke var Hizbollah tilhengere.

4.4.4 Hizbollah som militær aktør

Den israelske Brigadegeneralen Itai Brun argumenterer med at aktører som Hamas, Hizbollah og Al-Qaida har utviklet en form for krigføring som gir aktørene tre klare fordeler når de står ovenfor tradisjonelle konvensjonelle motstandere som eksempelvis Israel. Disse fordelene er: for de første, evnen til å opprettholde og vedlikeholde kampkraft og kampevne over tid, og evnen til å absorbere et konvensjonelt angrep uten å bli overkjørt; for det andre, evnen til å oppnå en avskrekkende effekt ovenfor fienden ved å påføre han store og uventede menneskelige og materielle tap, noe som igjen medfører omdømmemessige kostnader på

hjemmebane; og for det tredje, evnen til å føre utmattelseskrig hvor det endelige mål er å ”vinne uten å tape” (Brun 2009: 22).

Qassem argumenter etter de samme linjer i sin bok ”Hezbollah – The Story from Within” hvor han beskriver Hizbollahs taktikk med ”hit and run” hvor fienden blir overrasket og angrepet uten mulighet til å identifisere angriperen, og derved ikke være i stand til å gjennomføre motangrep. En slik taktikk hjalp Hizbollah til å oppnå flere mål som å forvirre fienden, og tvinge motstanderen til konstant å være i alarmberedskap for mulige nye angrep, noe som igjen påfører han utmattelse over tid. Målet er, med andre ord, å spre frykt og panikk blant fiendens soldater, bryte ned moralen og svekke kampevnen, hindre motstanderen i å gjennomføre planlagte operasjoner som en følge av den frykt og det press de allerede er under. Gjennom gjentatte og økende ”hit and run” operasjoner vil fienden til slutt oppgi sine planer å trekke seg ut av okkupert område slik at Hizbollahs endelige mål blir oppnådd (Qassem 2005: 71).

I følge Qassem ble det i forkant av militære operasjoner gjennomført en grundig planlegging hvor sted og tid for operasjonen ble nøye vurdert før operasjonen ble igangsatt. Samtidig var det viktig å opprettholde presset mot fienden med allerede pågående operasjoner. Det var av avgjørende betydning at de militære operasjonene og planleggingen ikke måtte påvirkes av den politiske utviklingen internt i Libanon, eller ved politisk press mot Hizbollah fra libanesiske myndigheter, eller internasjonale aktører. Ved å opprettholde trykket med militære operasjoner uavhengig av den politiske utviklingen, fikk dette en motsatt effekt ved at vellykkede operasjoner påvirket den politiske siden. Hizbollah var konsekvent motstander av enhver form for politiske samtaler eller forhandlinger med Israel fra libanesiske myndigheter, eller andre som måtte forsøke å forhandle fram en politisk løsning med Israel i forhold til okkupasjon av Sør-Libanon. Fra Hizbollahs ståsted var det kun én løsning, denne var at okkupasjon opphørte ved at det ble opprettholdt et så sterkt militært press på Israel at den eneste løsning for Israel vil være å trekke seg ut av Sør-Libanon, noe som også skjedde i 2000 etter 18 års okkupasjon (Qassem 2005: 72-73).

Både Brigadegeneral Itai Bruns argument om at Hizbollahs evne til å oppnå en avskrekkende effekt ovenfor fienden ved å påføre han store og uventede menneskelige og materielle tap, noe som igjen medfører omdømmemessige kostnader på hjemmebane, og Qassem sin argumentasjon om viktigheten av å spre frykt og panikk blant fiendens soldater, og bryte ned moralen og svekke kampevnen, er begge en taktikk som Hizbollah gjennomførte fra

organisasjonen ble etablert. En ny type krigføring som spredde frykt, panikk og delvis handlingslammelse blant Hizbollahs fiender fant sted 11. november 1982 da det israelske hovedkvarteret i Tyre ble sprengt i lufta. Mellom 1982 og 1985 ble det gjennomført minst tretti selvmordsangrep, deriblant angrepet mot den amerikanske ambassaden og den multinasjonale styrken i Beirut (Jaber 1997: 75-76).

4.4.4.1 Rekruttering til Hizbollah

Hvordan kunne Hizbollah ofre unge shiamuslimer til selvmordsoppdrag, og hva gjorde at de fikk rekruttert ungdom til slike oppdrag?

Taktikken og inspirasjonen til selvmordsbombere kom fra Iran. Under krigen mot Irak på 1980-tallet sendte Khomeini-regimet ubeskyttede ungdom og barn helt ned i niårs-alderen ut i minefeltene med oppdrag å gå på miner og sprengte seg selv i lufta for å klarere veien for fremrykkende iranske tropper. Selvoppofrelse og martyrdom fikk med dette en konkret og klar mening (Jaber 1997: 76).

Hizbollah argumenterte med at selvmordsbombere viste den ultimale selvoppofrelse ved å melde seg til tjeneste for å kjempe for at shiaene skal kunne få opprettholde sin tro og eksistens i framtiden. Hizbollah anså bruk av selvmordsbombere som en videreføring av deres profet Imam Hussein sin skjebne som ofret sitt liv for å lede den muslimske befolkning (Jaber 1997: 84-85).

Jihad blir ofte definert som ”hellig krig”, men den riktige definisjon er kamp. Muslimer bruker ordet jihad for å beskrive tre forskjellige typer kamp. Den troendes individuelle kamp for å leve ut den muslimske tro så godt som mulig. Kampen for å bygge et godt muslimsk samfunn, og ”hellig krig” kampen for å forsvare islam, om nødvendig med væpnet kamp (BBC 2009-3. august).

Moderne islam har begrenset denne tolkningen til å gjelde bruk av jihad i selvforsvar - defensiv jihad. I følge muslimsk rettspraksis fastslås det at når territorier, eller en nasjon er okkupert av en fiende, er det enhver muslimsk plikt å delta i kampen for å frigjøre territoriet, eller nasjonen, om nødvendig med bruk av jihad. Bruk av selvmordsbombere er en integrert del av jihad. Når en muslim blir drept i jihad som selvmordsbomber tilfredsstiller han to viktige målsetninger: han dør i en hellig krig, og han gleder gud ved å ha vist den største selvoppofrelse ved å dø som martyr. Mange islamsk lærde mener at bruk av selvmordsbombere strider mot Koranen, hvor det fremgår at en muslim ikke kan drepe en

annen muslim. I flere av selvmordsbomberaksjonene som ble utført av Hizbollah var det innlysende at sivile muslimer også ville bli drept, selv om disse ikke var det egentlige målet. Et eksempel på dette er angrepet mot IDF hovedkvarteret i Tyre hvor flere palestinske fanger ble drept. Hizbollah forsvarte slike aksjoner med at så lenge det blir drept flere fiender enn uskyldige muslimer kan dette forsvares så lenge aksjonen er blitt godkjent av en muslimsk lærd (Jaber 1997: 85 – 89).

Hizbollahs syn var at uten vilje til å gjennomføre jihad og bruk av selvmordsbombere der dette er den eneste måten å ramme viktige mål hos fienden, ville de aldri blitt i stand til å nå det endelige mål om frigjøring av okkupert område. En frihetskjemper som søker martyrdom og frivillig gjennomfører en selvmordsaksjon er den største trussel en fiende kan møte, derfor er effekten av dette det maksimale utkom av en operasjon. Ved ikke å være villig til å ofre seg i kampen mot en okkupant er dette det samme som å motsette seg guds vilje. Å dø som martyr er for en muslim en ønsket måte å dø på (Qassem 2005: 75 – 76).

Hizbollah rekrutterte ungdom helt ned til sytten år som selvmordsbombere i kampen mot Israel, men understreker at det kun var moden ungdom som selv forstod hva det innebar å gjennomføre en selvmordsaksjon. Barn ble drillet i betydning av å være selvmordsbombere og å dø som martyr, men samtidig innrømmer lederne at denne indoktrineringen ofte gikk ut over barnas fatteevne. Religiøse islamske studier er obligatorisk i Hizbollahs barneskoler hvor de blir fortalt at belønningen for å dø i kamp er et evig liv i paradiset. Hizbollahs TV-stasjon "Al-Manar" er dominert av religiøse programmer, og programmer som hyller ungdom som har gitt sitt liv i kamp og blitt martyrer. Hizbollahs indoktrinering gjennom skoler og media tiltrakk seg stor oppmerksomhet, og det var ventelister for å kunne dø i kamp mot Israel og bli martyr. Antagelsen om at de som ble tiltrukket av propagandaen og meldte seg til tjeneste hovedsakelig var fattige og dårlig utdannede ungdom viste seg ikke å stemme. Hizbollah dokumenterte at martyrene kom fra alle samfunnslag, fra de arbeidsledige til ingeniører og doktorer, selv kvinner ønsket å dø som martyrer, selv om dette ikke er akseptert i den religiøse læren. Selv om den religiøse læren forbyr kvinner å dø som martyr i selvmordsangrep, ble det allikevel på 1980-tallet gjennomført minst tre selvmordsangrep av kvinner som handlet på egenhånd hvor målet var å drepe så mange israelske soldater som mulig, for deretter å kunne leve et evig liv i paradiset som martyr (Jaber 1997: 89 – 91).

Bruken av selvmordsbombere ble på 1990-tallet markant redusert. Fra 1990 til 2000 ble det kun gjennomført fire selvmordsangrep. Det siste angrepet ble gjennomført 30. desember 1999 (Gabrielsen 2013: 9).

4.4.4.2 Rekruttering utenfor shiabefolkningen

Generalsekretær Nasrallah kunngjorde i november 1997 en oppsiktsvekkende beslutning. Hizbollahs militære ving Islamic Resistance (IR) hadde fram til da vært forbeholdt shiamuslimer. Nasrallah kunngjorde at det var opprettet en ”Lebanese Resistance Brigade” hvor alle libanesere nå kunne melde seg til tjeneste uavhengig av religiøs tro og bekjennelse for å ta del i kampen mot den israelske okkupasjonsmakten og deres allierte i SLA. Beslutningen var en taktisk politisk avveining hvor Hizbollah ønsket å vise at de kjempet for Libanons frihet, og ikke var et instrument og en organisasjon som var styrt av Iran og Syria for å tjene deres interesser. Ved opprettelsen av brigaden tiltrakk Hizbollah seg personer som frivillig ville slåss for Libanons frihet, uten at de nødvendigvis støttet Hizbollahs politiske syn. Alle avdelinger i brigaden ble ledet av IR soldater. For å hindre at det meldte seg personer som i realiteten ville fungere som spioner og dobbelagenter ble det gjennomført en omfattende utvelgelsesprosess, etterfulgt av en tøff treningsperiode ledet av erfarne IR soldater (Blanford 2001: 17 – 18).

4.4.4.3 Hizbollahs militære taktikk

For å forstå hvorfor IR lykkes med sine militære operasjoner, må en også ha kjennskap til grunnleggende militær utvikling og taktikk for å bekjempe en fiende. IR ble i utgangspunktet utviklet for å kunne gjennomføre militære operasjoner som i militærteorien er beskrevet som 4. generasjon krigføring. Generelt kan utvikling av krigføring og taktikk inndeles i fire generasjoner. Generasjon 1-3 strekker seg fra Napoleons krigføring fra ca 1650 og fram til Tyskland sin ”Blitzkrieg” under 2. verdenskrig.

4. generasjon kjennetegnes ved at det ikke er stater som slåss mot hverandre, men geriljagrupper som kjemper om makt og kontroll innad i en stat, eller mot en ytre fiende som har okkupert et lands territorium. I motsetning til tidligere geriljakrigføring har Hizbollah og flere andre geriljaorganisasjoner skaffet seg tilgang på avanserte våpen og annen teknologi, og evnen til å bruke disse gjør dagens geriljakrigføring vesentlig mer kompetent enn geriljakrigføring under 2. verdenskrig. Geriljaorganisasjoner har ikke undertegnet Genevekonvensjonene, og har som sådan ikke forpliktet seg til å følge krigens folkerettslige regler (Lind 2004: 1-3).

Hizbollah innså tidlig at de aldri ville klare å drive de israelske styrkene ut av Libanon med militære angrep alene. Like viktig ble det å trekke okkupasjonsmakten inn i en utmattelseskrig, samtidig som det ble rettet en målrettet propaganda mot okkupasjonsstyrkene og den israelske opposisjonen med det mål å bryte ned den folkelige støtten til okkupasjonen.

Den militære taktikken som ble benyttet tidlig på 1980-tallet var preget av til dels amatørmessig gjennomføring. Det ble gjennomført flere operasjoner i denne perioden hvor opptil 200 IR soldater angrep godt forsvarte IDF og SLA posisjoner i dagslys, dette var i praksis selvmordsangrep, hvor angriperne ikke hadde noen mulighet til å innta posisjonene, men snarere ble drept i et stort antall i et forsøk på å storme posisjonene. Etter at 25 IR soldater ble drept i et enkelt angrep mot en SLA posisjon i april 1987 ble taktikken revidert og endret (Gabrielsen 2013: 1-2).

Etter at Hassan Nasrallah tok over som generalsekretær i 1992 ble det lagt en strategi for å vinne større oppslutning i den shiamuslimske befolkningen, samtidig som den militære taktikken ble endret. Et forsøk på å innføre strenge sharia lover på slutten av 1980-tallet i de shiamuslimske områdene bidro til at den folkelige støtten til Hizbollah hadde avtatt. Uten denne støtten vil det bli vanskeligere å få den nødvendige respekt og praktiske støtte for å kunne fortsette geriljakrigføringen i de okkuperte områder. Nasrallah visste betydningen av dette, og viste seg som en stor pragmatiker da han i en egen kunngjøring sa; ”Støtt vår motstand mot Israel, og vi vil stoppe og snakke om en islamsk republikk, og stoppe med å fortelle dere hvordan deres liv skal leves” (Cambanis 2011: 111).

I den nye militære taktikken som ble meislet ut ble det fokusert på noen hovedområder: 1) påføre IDF og SLA store tap for å bryte ned moralen, og skape en opposisjon i Israel mot fortsatt okkupasjon, 2) forbedre sikkerheten til soldatene i felt, herunder utrustning og personlig sikkerhetsutstyr som feltuniformer, feltstøvler og hjelmer, 3) kommandokjeden ble endret ved at lokale ledere i felt ikke skulle ha kjennskap til hvem som satt i den militære ledelsen sentralt, dette for å hindre at den sentrale ledelsen skulle bli kjent for Israel ved eventuell fangetagelse og avhør av kidnappede IR soldater, 4) avdelinger og soldater i felt gis større handlingsfrihet under operasjoner, 5) Kvalitet i operasjonene skal prioriteres framfor kvantitet (Gabrielsen 2013: 3).

Den nye taktikken høynet kvaliteten og effekten av operasjonene. IDF og SLA etablerte etter hvert godt utbygde posisjoner, men dette hindret ikke IR fra å angripe posisjonene i direkte angrep med mindre styrker i ly av nattemørket. Når IDF og SLA ytterligere forsterket

posisjonene for å hindre direkte angrep og innbrudd i posisjonene svarte IR med å angripe posisjonene med langttrekkende våpen og bombekastere. IDF endret taktikk fra å være statisk inne på posisjonene, til å bli mer mobile for å kunne nedkjempe IR i åpent lende. IR svarte på denne taktikken med å legge seg i bakhold og angripe patruljene, samtidig som de benyttet improviserte bomber (Improvised Explosive Devices – IED) for å angripe patruljene. For å finne og avsløre IED i veikanten (Roadside Bombs) begynte Israel å anvende søkshunder for å lukte seg fram til sprengstoff i veikanten. IR sitt mottrekk var å legge IED inne i glassfiberkonstruksjoner som så ut som steiner i veikanten. På 1990-tallet fikk IR gjennom Iran tilført tyngre og mer slagkraftige våpen som TOW-missiler som kunne brukes for angripe og slå ut pansrede kjøretøy og stridsvogner. Etterretning og rekognosering ble strømlinjeformet og effektivisert. Det ble spesielt fokusert på å svekke SLA ved å likvidere høyere offiserer, samtidig som lavere befal og menige SLA soldater skulle lokkes til å desertere mot løfte om amnesti. For å kunne gjennomføre disse målene ble det iverksatt en målrettet etterretning mot SLA (Gabrielsen 2013: 3-4).

Med tilførsel og bruk av langtrekkende og tyngre våpen for å angripe fienden, kunne en utover på 1990-tallet se en dreining vekk fra den klassiske geriljakrigføringen med bruk av lette våpen og angrep mot mindre mål. IR sin taktikk var nå i mange operasjoner å anse som en kombinasjon av geriljakrigføring og konvensjonell krigføring. IDF og SLA ble angrepet i koordinerte operasjoner med angrep på flere mål og posisjoner på dypet av sikkerhetssonen. Angrepene innbefattet bruk av raketter, tyngre maskingevær, panservåpen, og luftvernraketter mot israelske luftstyrker. Operasjonene og angrepene kunne strekke seg over flere timer, noe som krevde både logistikk og etterforsyning av ammunisjon og generelle forsyninger. Bruk av veibomber ble videreutviklet ved at bombene ble avsatt med signaler fra mobiltelefoner, som ble utløst av Hizbollah avdelinger som lå i skjul og overvåket område. Når IDF sendte inn forsterkninger for å ta seg av drepte og sårede etter eksplosjonen, angrep IR på nytt med bakkestyrker, og påførte fienden ytterligere tap. Den tidligere geriljaktaktikken med ”hit and run” var ikke lenger den prioriterte kampformen (Jaber 1997: 38 – 41).

Den konvensjonelle krigføring ble ikke bare benyttet for angrep på IDF og SLA i okkupasjonssonen. Etter drapet på Hizbollahs generalsekretær Mussawi i 1992 ble mål i Israel angrepet med langttrekkende Katyusha raketter fra IR posisjoner i Sør-Libanon. Under Israels operasjoner ”Operation Accountability” i 1993, og ”Grapes of Wrath” i 1996 ble et stort antall Katyusha raketter skutt mot mål i Nord-Israel. Selv om rakettenes var lite treffsikre, og med

begrenset sprengkraft, oppnådde Hizbollah hensikten, nemlig å skape frykt hos den israelske befolkningen i grenseområdet mot Libanon i Nord-Israel (Gabrielsen 2013: 5).

Som en foreløpig delkonklusjon kan jeg trekke fram at Hizbollahs suksess med å være hovedaktøren i å bekjempe Israels okkupasjon er en kombinasjon av tre faktorer: for det første, militære operasjoner; for det andre, humanitært og sosialt arbeid; og for det tredje, politisk virksomhet og propaganda rettet både mot den libanesiske befolkning og Israel. De militære operasjonene på bakken rettet mot de israelske okkupasjonsstyrkene (IDF) og den sørlibanesiske hæren (SLA) var utvilsomt den viktigste faktoren til at Israel avsluttet okkupasjonen. Det israelske samfunn kom til et metningspunkt for hvor store tap som kunne aksepteres for en fortsettelse av okkupasjonen og krigen i Libanon – en krig som flere og flere israelere anså som meningsløs, og en hengemyr som Israel måtte komme seg ut av før enda mer blod ble spilt.

4.4.5 Hizbollah og terrorisme i Libanon

4.4.5.1 Definisjon av terror og terrorisme

FNs medlemsland har aldri klart å bli enige om en definisjon på hva terror og terrorisme innbefatter.

Norge støtter et forslag som er lagt fram for FN som er utarbeidet av FNs tidligere generalsekretær Kofi Annan (FN-Sambandet 2013):

Terrorisme oppstår dersom en person ulovlig og med vilje gjør en handling som fører til død eller alvorlig skade på personer, eller alvorlig skade på offentlig eller privat eiendom, (inkludert offentlige plasser, statlige bygninger, offentlig transportsystem og infrastruktur). Når en handling er gjort for å skade befolkningen, eller for å tvinge en regjering eller en internasjonal organisasjon til å handle eller avstå fra å handle, er dette å regne som terrorisme.

I følge Annans definisjon er det verdt å merke seg at en kan ikke defineres som terrorist før det er begått en terrorhandling.

Bruk av terror i væpnet motstandskamp er ofte et kampmiddel fra den underlegne parten i en konflikt i mangel på andre handlingsalternativer for å kunne ramme fienden. Handlinger som av motstandsbevegelsen blir sett på som rettferdig frihetskamp, blir av andre sett på som terrorisme. Eksempelvis ble den norske motstandskampen og de aksjoner som ble gjennomført mot den tyske okkupasjonsmakten i Norge i perioden 1940 – 1945 ansett av tyskerne som terror.

På 1980- og 1990-tallet var det en enda større uenighet om hva som er terror, og hvordan terrorisme skal defineres. I dag er saken i det minste løftet opp på den internasjonale agendaen, og drøftes i FN, selv om en enda ikke har kommet fram til en klar definisjon.

4.4.5.2 Hizbollahs operasjoner i Libanon knyttet til terror

Fra 1982 og fram til borgerkrigens slutt i 1990 ble Hizbollah knyttet til flere terroraksjoner som ble gjennomført i Libanon. En drøfting og analyse av Hizbollahs utvikling må derfor også omfatte disse aksjonene, da aksjonene med stor sannsynlighet bidro til at organisasjonen både internt i Libanon, men også internasjonalt, i mange henseende ble oppfattet som en terrororganisasjon, og ikke som en rendyrket motstandsbevegelse mot okkupasjonsmakten Israel. Hezbollah har også blitt knyttet til flere terroroperasjoner internasjonalt, men dette vil jeg ikke drøfte nærmere, da det ansees å ligge utenfor oppgavens problemstilling.

Drøfting av om Hizbollahs operasjoner er å definere som terror må etter mitt syn gjøres etter to parametere. Det ene parameter er å drøfte de selvmordsangrep og kidnappinger som ble gjennomført mot hovedsaklig vestlige borgere som ikke var en definert part verken i borgerkrigen, eller i forhold til Israels okkupasjon. Disse angrepene må defineres som angrep på en ikke stridende part. Det andre parameter er å drøfte om angrep mot okkupasjonsmakten Israel og deres allierte er å definere som terror.

FN fastslår at ingen stat har rett til å bruke makt mot en annen stats politiske integritet, eller å krenke en annen stats territorium (UN Charter 1945: Article II).

Genevekonvensjon beskriver beskyttelse av sivile under ulovlig okkupasjon av en fremmed makt, og gir den okkuperte befolkning rett til å utvise sivil ulydighet, og om nødvendig retten til å yte væpnet motstand mot okkupasjonsmakten. Videre fastslår konvensjonen at personer som ikke er part i konflikten har krav på beskyttelse som ikke stridende part. (Geneva Conventions 1949: Convention IV).

Behandling av personer som blir tatt som krigsfanger er regulert gjennom Genevekonvensjon, konvensjon nr III, og fastslår hvem som kan tas som krigsfanger. Ikke stridende sivile kan i følge konvensjonen ikke tas som krigsfanger.

Wienkonvensjonen av 18. april 1961 om diplomatiske forbindelser stadfester at ambassader nyter immunitet. Representasjonens område er ukrenkelig. Mottakerstatens representanter må ikke betre området uten og først ha innhentet representasjonssjefens samtykke dertil. Mottakerstaten har en særlig plikt til å beskytte representasjonens område mot enhver

inntrengen eller beskadigelse og til å forhindre enhver forstyrrelse av ro og orden på representasjonens område eller krenkelse av dens verdighet (Vienna Convention 1961: Article 22).

Angrepene mot den multinasjonale styrken i Beirut i 1983, og den amerikanske ambassaden i 1983 vil jeg argumentere for at var terroraksjoner mot objekter som ikke var direkte part i konfliktene i Libanon, verken borgerkrigen eller Israels okkupasjon.

I forhold til angrepene mot den internasjonale styrken var styrken ikke å anse som en okkupasjonsmakt, eller en part i konfliktene, men en militærstyrke som var invitert av libanesiske myndigheter, og som var beskyttet gjennom Genevekonvensjonen som ikke part i konfliktene. Likeledes vil jeg argumentere for at angrepet på den amerikanske ambassaden var en terrorhandling, da ambassaden representerte det bilaterale forhold mellom USA og Libanon, og var som sådan beskyttet av Wienkonvensjonen.

Hvorvidt det var Hizbollah som stod bak angrepene mot den multinasjonale styrken, og den amerikanske ambassaden har aldri blitt endelig klarlagt. Hizbollah har nektet for at de gjennomførte angrepene. Selv om USA hevder det var Hizbollah, har det aldri blitt ført bevis for dette. Angrepenes omfang og antall døde rystet selv krigsvante libanesere. Imidlertid var det mange libanesere som etter hvert mente at USA fikk som fortjent da mange mente at USA hadde blitt part i borgekrigen ved åpent å støtte de kristne maronittene, og at USA aldri brukte sin innflytelse ovenfor Israel og maronittene til å hindre massakrene i Sabra og Shatila i september 1982 (Harik 2004: 64).

Jeg vil også argumentere for at kidnappinger av vestlige borgere i Libanon på 1980-tallet er å betrakte som terror. Genevekonvensjonen om beskyttelse av sivile, og i de tilfeller gislene ble holdt i fangenskap, er det brudd på Genevekonvensjonen om hvem som kan tas som krigsfanger.

Alle resolusjoner i FNs Sikkerhetsråd etter 1978 som har behandlet Israels okkupasjon av Libanon har definert Israel som en okkupasjonsmakt med krav om øyeblikkelig tilbaketrekning fra okkupert område med hjemmel i Genevekonvensjon IV. Libanesiske myndigheter har med bakgrunn i Sikkerhetsrådets resolusjoner argumentert for at Hizbollahs motstandskamp mot Israel er legitim og hjemlet i Genevekonvensjonen. Israel forsvarte okkupasjonen med at den ikke var permanent, men et sikkerhetstiltak for å

beskytte egen befolkning i Nord-Israel mot angrep fra libanesisk territorium, da libanesiske myndigheter ikke hadde kontroll i Sør-Libanon som kunne hindre angrep mot Israel. Israel argumenterte derfor med at okkupasjonen ikke var å anse som brudd på FNs charter, artikkel II (Harik 2004: 166).

Ved angrep mot IDF og SLA i Sør-Libanon benyttet Hizbollah en velkjent geriljatakikk ved å angripe målet, og raskest mulig forsvinne for deretter å bli en del av den sivile befolkning i landsbyene. Ved bruk av en slik taktikk utsatte Hizbollah sivilbefolkningen for en stor risiko for gjengjeldelsesangrep mot områder med sivile. Hizbollah kan med denne taktikken ha brukt sivilbefolkningen som "levende skjold", noe som er forbudt etter Genevekonvensjonene. I flere tilfeller resulterte israelske gjengjeldelsesaksjoner med at sivile ble drept, da Israel beskjøt befolkede områder hvor Hizbollah soldatene hadde returnert til etter angrep (Harik 2004: 166-167).

Det finnes ikke noe entydig svar på om Hizbollah terroriserte sivilbefolkningen ved å utsette dem for mulig gjengjeldelse fra Israel ved at de vendte hjem til sine landsbyer etter et angrep, eller om det var Israel som terroriserte befolkningen ved med overlegg ved å beskytte befolkede områder. Svaret på dette er et definisjonsspørsmål som vil gi forskjellig svar avhengig av hvilken side i konflikten som besvarer spørsmålet. Jeg vil argumentere for at begge parter her har brutt Genevekonvensjonen, ved at partene med viten og viljen har utsatt sivilbefolkningen for en overlagt fare for å bli drept eller skadet.

USA kunngjorde i oktober 1997 at Hizbollah ble erklært av USA som en terrororganisasjon (US Departement of State 1997). I kunngjøringen ble følgende lagt til grunn for å sette Hizbollah på terrorlisten:

"Hezbollah: Radical Shia group formed in 1982 in Lebanon. Strongly anti-Western and anti-Israeli. Closely allied with, and often directed by, Iran but may have conducted operations that were not approved by Tehran. Known or suspected to have been involved in numerous anti-U.S. terrorist attacks, including the suicide truck bombing of the U.S. Embassy and U.S. Marine barracks in Beirut in October 1983 and the U.S. Embassy annex in Beirut in September 1984. Elements of the group were responsible for the kidnapping and detention of U.S. and other Western hostages in Lebanon. The group also attacked the Israeli Embassy in Argentina in 1992 and is a suspect in the 1994 bombing of the Israeli cultural center in Buenos Aires. Operates in the Bekaa Valley, the southern suburbs of Beirut, and southern Lebanon. Has established cells in Europe, Africa, South America, North America, and Asia. Receives substantial amounts of financial, training, weapons, explosives, political, diplomatic, and organizational aid from Iran and Syria".

4.4.6 Hizbollah – En stat i staten ?

Max Weber sin definisjon er at staten har monopol på legitim bruk av fysisk makt innenfor et gitt territorium. Staten innbefatter institusjoner som væpnede styrker, statsforvaltning, domstoler og politi (Weber: 1946).

Sett i forhold til Hizbollahs etablering og utvikling i Libanon var aldri libanesiske styresmakter i stand til å ta kontroll, eller motsette seg den organisasjon og den militære kapasiteten som Hizbollah utviklet. Staten Libanon hadde heller ikke på 1980-tallet noen maktmidler å sette inn mot Hizbollah, da hæren var gått mer eller mindre i oppløsning.

Da borgerkrigen tok slutt og Hizbollah fikk beholde sin organisasjon og våpen, til tross for at Taif-avtalen i prinsippet krevde alle ikke statlige væpnede grupper avvæpnet. Dette ble et ytterligere bevis på at Hizbollah, med Syria og Iran sin støtte, hadde opparbeidet seg en posisjon i det libanesiske samfunn som ikke lenger var under kontroll av statlige libanesiske myndigheter. Dette ble ytterligere bevist da Israel trakk sine styrker ut av Libanon i 2000 og Hizbollah fortsatt fikk beholde sin militære kapasitet og våpen.

De militære operasjoner som Hizbollah gjennomførte fra organisasjonen ble etablert og fram til dags dato har aldri vært styrt eller under kontroll av libanesiske styresmakter, men snarere under kontroll av syriske og iranske styresmakter.

Jeg vil derfor argumentere for at Hizbollah gradvis opparbeidet seg en posisjon som en organisasjon utenfor statlig kontroll, og at organisasjonen utviklet seg til å bli en ”stat i staten”, hvis Max Weber sin definisjon skal legges til grunn om at staten har monopol på bruk av fysisk makt innenfor et gitt territorium.

4.5 Iran og Syria sin rolle som Hizbollahs støttespillere

4.5.1 Innledning

Under hele den libanesiske borgerkrigen som varte i over 15 år fra 1975 – 1990 spilte Iran og Syria en sentral rolle i innenrikspolitiske hendelser i Libanon. Begge de to regionale stormaktene spilte også en rolle i Hizbollahs og andre motstandsgruppers sin kamp mot Israel fram til okkupasjonen opphørte i 2000. Før jeg drøfter Iran og Syrias rolle og betydning for Hizbollahs etablering og oppbygging vil jeg redegjøre for det teoretiske grunnlag for statlig støtte til ikke statlige organisasjoner.

4.5.2 Statlig støtte til ikke statlige organisasjoner

En organisasjon, og/eller væpnet motstandsbevegelse sin støtte fra en stat vil ofte være avgjørende for organisasjonens evne til å lykkes med sine operasjoner og langsiktige mål. Ved å vite at organisasjonen har en statlig ”sponsor” gir dette stor grad av handlefrihet og muligheten til å kunne planlegge operasjoner og annen utvikling i et lengre perspektiv. Ved å kunne ha regelmessig og sikker tilgang på økonomisk støtte, og materiell støtte, gir dette en trygghet for å kunne lønne egne soldater, og opprettholde nødvendig logistikk med tilførsel av våpen og ammunisjon. Videre vil ofte sponsorstøtten også innebære muligheten til å støtte sivilbefolkningen med midler til helse og sosiale formål, og på den måten bidra til å vinne sivilbefolkningens ”hearths and minds”. Imidlertid må dette gjøres innenfor de avtaler og retningslinjer som blir gitt av staten som støtter. Dette innebærer at statssponsoren ofte har et overordnet mål med støtten som skal tjene egeninteresser som nødvendigvis ikke alltid er i tråd med den politikk og mål organisasjonen har. For en væpnet motstandsbevegelse, eller geriljaorganisasjon kan dette innebære at det blir stilt krav fra statssponsoren om at spesielle mål, grupper eller enkeltpersoner skal bekjempes for å opprettholde støtten, selv om slike angrep nødvendigvis ikke tjener motstandsbevegelsen sine interesser. På den annen side kan organisasjonen bli pålagt restriksjoner fra statssponsoren til ikke å gjennomføre operasjoner som er i organisasjonens interesse, men som kan skade statssponsorens interesser og anseelse. Ikke statlige aktører vil aldri kunne importere våpen og krigsmateriell på lovlig vis. Tilgangen på slikt materiell fra en statssponsor er derfor helt vesentlig for å kunne opprettholde kampkraft og motstand over tid (DeVore 2012: 1-2).

4.5.3 Iran som støttespiller for Hizbollah

I 1981 uttale Khomeini at Iran ønsket å spre revolusjonen på en slik måte at den fattige underklassen kommer i maktposisjoner. For å oppnå dette må det etableres en ”usynlig” hær, og veien til suksess går gjennom å støtte opp om og kultivere befolkningen for å vinne deres støtte og sympati (Jaber 1997: 109).

Etter Israels invasjon av Libanon i 1982 besluttet Iran aktivt å støtte opp om etablering av en shiamuslimsk organisasjon for å bekjempe Israel, og spre det islamske budskap. Etter revolusjonen i Iran var forholdet til USA fiendtlig. At USA og vestlige nasjoner nå var representert militært i Libanon gjennom den multinasjonale styrken, som Iran betraktet som en beskyttelse av det israelsk vennlige regime i Beirut, var grunn nok til å engasjere seg aktivt

i Libanon. Ved å engasjere seg aktivt i Libanon var dette også en mulighet for presteskaper i Teheran til å spre den iranske revolusjonen ut av Iran (Jaber 1997: 80).

Den første direkte støtten til Hizbollah fra Iran oppstod under Hizbollahs etableringsfase i 1982 da flere ledende religiøse shia-ledere møtte Khomeini i Teheran. Khomeini lovet moralsk, praktisk, og finansiell støtte til shiaene, som ble oppfordret til å reise hjem og etablere en fundamentalistisk bevegelse som ville ryste den nåværende situasjonen ("shakes the current situation"). Iran sendte 1500 soldater fra Revolusjongarden til Beqaadalen, som sammen med iranske rådgivere skulle utdanne og trene libanesiske shiamuslimene i militær taktikk og geriljakrigføring (Hamzeh 2004: 40).

For Iran var støtten til Hizbollah ikke kun bare et ønske om å bistå sine shiamuslimske brødre i Libanon slik at de kunne bekjempe erkefienden Israel. Gjennom støtten til Hizbollah oppnådde Iran to viktige utenrikspolitiske mål: For det første, muligheten til å bekjempe Israel gjennom en proxy krig, det vil si en krig med en lokal stedfortreder gjennom Hizbollah. For det andre, muligheten til å få direkte påvirkning på situasjon i Midtøsten generelt, og situasjon i Libanon spesielt, gjennom å spre det islamske budskap og den iranske revolusjonen til Libanon og andre nasjoner i regionen (Harik 2004: 40).

Ankomsten og etableringen av de iranske revolusjongardistene og rådgiverne i Baalbek i Beqaadalen ble gjort uten at det internasjonale samfunn, og internasjonale journalister, som det var mange av i Beirut, oppfattet hva som skjedde. Det internasjonale fokuset var rettet mot Israels invasjon i 1982. Baalbek som var kjent for sine antikke ruiner, turisme, og musikkfestivaler ble i løpet av kort tid etter iranernes ankomst stengt for både turister og libanesere som ikke bodde i regionen. Libanons sikkerhetsstyrker hadde grunnet borgerkrigen og den israelske invasjonen som pågikk samtidig mer eller mindre brutt sammen, og uten mulighet til å stoppe Iran og Hizbollahs etablering og kontroll over Baalbek med omkringliggende distrikter. Regionen ble et Iran i miniatyr, utenfor kontroll og innflytelse av sentralmyndighetene i Beirut. Iran og Hizbollah organiserte egne team som ble sendt rundt i regionen for å spre islams lære, Khomeinis doktrine, og viktigheten av martyrdom og død som martyr. Blant mange shiamuslimer ble imidlertid besøkene tatt godt imot, da de ikke bare spredde religiøs lærdom, men også ga rådgiving og opplæring i en rekke praktiske dagligdagse gjøremål som eksempelvis å drive et produktivt jordbruk og innhøsting. Den libanesiske hæren (LEBARMY) som var stasjonert med en egen garnison i Baalbek ble

overtatt av revolusjonsgarden og Hizbollah, og måtte trekke seg ut av Beqaadalen. Garnisonen ble hovedkvarter for de iranske revolusjonsgardistene (Jaber 1997: 107 – 108).

En rekke selvmordsangrep og kidnappinger på 1980-tallet ble iverksatt i regi av Iran, hvor den iranske ambassadøren i Damaskus spilte en sentral rolle. Den første store selvmordsaksjonen Iran skal ha tvunget Hizbollah til var angrepet mot den multinasjonale styrken i Beirut. Irans ambassadør i Syria, Ali Akbar Mohtashemi, kontaktet Ahmad Kanani, sjefen for den iranske revolusjonsgarden i Beqaadalen, og anmodet om at det ble tatt kontakt med Hizbollah for å gjennomføre et angrep mot den multinasjonale styrken. I ett møte mellom Kanani og Hizbollah, hvor blant annet de fremtidige generalsekretærene Musawi og Nasrallah deltok, ble det besluttet at Hizbollah skulle gjennomføre selvmordsangrepet (DeVore 2012: 5).

Libanon ble på 1980-tallet beryktet for kidnappinger og gisseltaking. I alt ble 87 vestlige borgere kidnappet, inklusiv 17 amerikanere, 15 briter, syv sveitsere og syv vesttyskere og en nederlander. Minst ti gisler omkom under fangenskap, enten ved at de ble drept, eller døde av sykdommer de ikke fikk behandling for. Den første som døde i fangenskap var den nederlandske katolske presten Nicholas Kluiters. Hvem som stod bak kidnappingen, og hva som forårsaket at han døde er aldri klarlagt. Totalt påtok 17 forskjellige organisasjoner ansvaret for kidnappingen av Kluiters (Jaber 1997: 113).

Den første kidnappingen var imidlertid ikke av vestlige borgere, men av fire iranske diplomater som sommeren 1982 ble kidnappet og drept av Lebanese Force som ble styrt av maronittene i samarbeid med israelske myndigheter. Kort tid etter kidnappingen og drapet på de iranske diplomatene ble den første vestlige borgeren kidnappet. David Dodge var president ved det amerikanske universitetet i Beirut og ble holdt fanget i ett år, hvorav en del av fangenskapet var i Iran. Kidnappingen var en gjengjeldelse for drapet på de iranske diplomatene. Selv om det ikke kan føres bevis for at Iran stod bak flere av kidnappingene, var Iran en viktig aktør i å spre anti vestlig propaganda ved blant annet å hevde at vestlige borgere var spioner for USA og Israel. Den amerikanske Associated Press journalisten Terry Anderson var det gissel som ble holdt lengst i fangenskap, og ble først frigitt etter syv år. CIAs stasjonssjef i Beirut William Buckley ble drept i fangenskap etter å ha gjennomgått brutale forhør og tortur. Gisslenes skjebne var ofte avhengig av hva som tjente Irans interesser best (Norton 2007: 73-74).

I prinsippet var Hizbollah motstander av kidnappinger og gisseltaking både av moralske og religiøse grunner. Fra et islamsk synspunkt er gisseltaking ulovlig ovenfor en person som er uskyldig og ikke har skadet deg. Imidlertid var ikke Hizbollah villig til å fordømme kidnappinger, fordi vestlige nasjoner generelt, og USA spesielt, ikke var villig til å fordømme Israels overgrep mot den libanesiske befolkningen. I de tilfeller det ble gjennomført kidnappinger av mistenkte vestlige spioner, ble ikke dette et moralsk dilemma for Hizbollah, da de anså slike kidnappinger som legitime ovenfor spioner. I forhold til kidnappinger av uskyldige vestlige borgere ble dette forsvart med at alle vestlige borgere var potensielle spioner selv om det ikke nødvendigvis fantes konkrete bevis (Ghorayeb 2002: 97 -98).

USAs president Ronald Reagan godkjente i 1986 en hemmelig operasjon hvor USA skulle selge våpen til Iran mot frigivelse av vestlige gisler i Libanon. Operasjonen som etter hvert ble kjent som "Iran – Contras skandalen" ble kontraproduktiv, selv om noen gisler ble frigitt, ble nye gisler kidnappet for å legge ytterligere press på amerikanerne for flere våpenleveranser. Fortjenesten på salg av våpnene ble kanalisert videre til opprørsbevegelsen Contras i Nicaragua (Jaber 1997: 122).

Iran brukte Hizbollah i Libanon til å gjennomføre kidnappinger for å tjene Irans egeninteresser. Dette ble indirekte bekreftet av Irans viseutenriksminister Hosein Shekholeslam som i 1988 uttalte at han håpet "That the hostage situation would be resolved in a way that serves the objectives for which they were kidnapped" (Norton 2007: 74).

I følge tidligere generalsekretær Tufayli inngikk Hizbollah en avtale om frigivelse av alle gisler i 1986, men Iran stoppet dette da de ønsket at gisler ble frigitt gradvis etter hvert som USA leverte våpen. I følge både Tufayli og Nasrallah ønsket Hizbollah å få en slutt på kidnappinger. Tufayli uttalte at kidnappingene var et stort mistak som ødela inntrykket av Hizbollah ikke bare i Libanon, men også internasjonalt. Nasrallah uttalte at Hizbollah var ivrig etter å få en slutt på kidnappinger og å holde gisler, da utfallet til slutt ender opp på Hizbollahs skuldre (DeVore 2012: 5-6).

Hizbollah var villig til å påta seg ansvaret for kidnappinger og gisler for å beskytte de "høyere interesser av Islam", som i praksis var Iran representert ved Khomeini og den iranske revolusjonsgarden (Jaber 1997: 144).

Hizbollahs manifest som ble kunngjort i 1985 bærer tydelig preg av innflytelse fra Iran under utarbeidelsen, hvor det blant annet understrekes at revolusjonen i Iran tjente som en

inspirasjon og vilje til handling for Hizbollah, da revolusjonen ble et bevis på hva som kan oppnås når troende samles under banneret av Islam. Videre vises det i manifestet til at alle arabere og muslimer uten tvil vil se at erfaringene fra Iran viser hva som er mulig å oppnå ved den rette tro og guds hjelp (Norton 2007: 36).

Da Hizbollah ikke ville akseptere Taif-avtalen i 1989 grep Iran inn, da Iran fryktet at dette kunne skade Irans forhold til Den Arabiske Liga og Syria, som begge hadde vært med å forhandle fram avtalen. Både den åndelige lederen Ayatollah Ali Khamenei og president Rafsanjani presset Hizbollah, ikke bare til å godta avtalen, men også til å stille som politisk parti ved valget i 1992. Generalsekretær Tufayli som var sterk motstander både av Taif-avtalen og at Hizbollah skulle delta i valget, ble under press fra Iran ikke gjenvalgt som generalsekretær i 1991. Abbas al-Musawi som støttet både Taif-avtalen og valgdeltagelse ble valgt som ny generalsekretær etter press fra Iran (DeVore 2012: 6-7).

Iran som økonomisk sponsor var helt avgjørende for at Hizbollah kunne opprettholde sin høye aktivitet og engasjement både militært og med støtte til sivilbefolkningen gjennom sosiale og humanitære tiltak. Irans totale bidrag på 1980- og 1990-tallet ble anslått til 100 millioner US-dollar i året, selv om en betydelig del av den iranske økonomiske støtten tilfalt den militære vingen, ble det også avsatt store beløp til det humanitære og sosiale arbeidet (Norton 2007: 110).

Jaber (1997: 150) mener det er umulig å anslå hvor store bidrag som kom fra Iran, da det kun er et fåtall i ledelsen som sitter inne med disse opplysninger som holdes hemmelig. Jaber påpeker også at det utenom den offisielle støtten fra Iran ble det gitt store summer direkte fra det iranske presteskapet uavhengig av myndighetene. Enhver muslim er forpliktet til å betale en utmålt sum av inntekten til de fattige og til velledige formål. Denne skatten (zakat) blir fordelt av religiøse ledere til de fattige og undertrykte der det måtte være behov.

Tufayli uttalte at det ikke var mulig å nekte å motta den støtte og økonomiske bidrag Iran kom med. Å avslå dette vil være det samme som å nekte at "sola gir lys på jorda" - hvem vil nekte at det skjer spurte han retorisk (Jaber 1997: 150).

4.5.4 Syria som støttespiller for Hizbollah

Syria hadde allerede fra 1976 et markant militært nærvær i Libanon gjennom den panarabiske styrken Arab Deterrent Force.

Syria hadde sin egen agenda i Libanon hvor hovedmålet var å drive Israel ut av Libanon fordi israelske tropper i Sør-Libanon var en potensiell trussel mot Syrias egen sikkerhet. Myndighetene i Damaskus var også bekymret over muligheten for at en pro-israelsk og pro-vestlig regime skulle bli sittende med makta i Beirut (Jaber 1997: 81).

For Syria var Israels okkupasjon av Sør-Libanon av strategisk bekymring, da Israel ved å ha kontroll over Sør-Libanon, samtidig som de okkuperte Golanhøyden fra Syria, utgjorde Israel en strategisk trussel mot Syria (Norton 2007: 82).

Da Hizbollah var i etableringsfasen ble det etter hvert klart for både Syria og Iran at de ut fra egeninteresser kunne være tjent med å samarbeide om å støtte opp om Hizbollah. Syria så seg tjent med å samarbeide med Iran for å bekjempe både Israel og vestlige nasjoner som støttet opp om antisyriske politikere og militære i Syrias bakgård i Libanon. Syria fryktet at det skulle bli inngått en separat fredsavtale mellom Libanon og Israel, og at en slik avtale kunne føre til at Syria ble isolert i regionen. For Syria ville et forsterket forhold til Iran hindre at de i verste tilfelle ble totalt isolert i regionen. Et fiendtlig Libanon kunne også bidra til å undergrave den interne stabiliteten i Syria (Hamzeh 2004: 26).

For president Assad i Syria var det viktig å kunne bekjempe de israelske styrkene i Libanon, uten at syriske styrker ble direkte konfrontert i kamp med israelske styrker i Sør-Libanon, og eventuelt i Beqaadalen, da dette kunne føre til en full krig mot Israel. Fra israelsk side var det heller ikke ønskelig å komme i direkte kamp med syriske styrker, da heller ikke Israel ønsket å bli involvert i en krig med Syria samtidig som de okkuperte Libanon. Det ble derfor inngått en hemmelig taktisk avtale mellom Syria og Israel om at syriske styrker ikke skulle bli utstasjonert i Sør-Libanon mot at israelske styrker ikke skulle utplasseres i Beqaadalen (Harik 2004: 38).²¹

For Assad var avtalen med Israel kun en praktisk tilpassning til situasjon på bakken, og ikke

²¹ Avtalen er også beskrevet av Evron, Yair (1987): *War and Intervention in Lebanon: The Syrian-Israeli Deterrence Dialogue*. Baltimore, Maryland: Johns Hopkins University Press.

et hinder for å bekjempe Israel, men dette måtte gjøres gjennom en ”stedfortreder”, en proxy geriljagruppe. I samarbeid med Iran ble det tatt initiativ for å støtte opp om etablering av en motstandsbevegelse blant shiamuslimer i Beqaadalen som allerede hadde begynt en form for organisering av motstandskamp, men som manglet både militære ressurser og økonomiske midler. Iran og Syria ble enige om en arbeidsfordeling om hvordan støtten skulle gis, og motstandskampen organiseres. Syria tok ansvaret for fysisk sikring av treningsområdet i Baalbek med omegn, og ville samtidig stå for logistikkstøtten. Når styrken var blitt etablert ville det syriske hovedkvarteret i Libanon ha hovedansvaret for å identifisere mål og bestemme angrepstidspunkt for når angrepene mot IDF og SLA skulle finne sted. Iran skulle ha ansvaret for å stille med instruktører fra Revolusjonsgarden, våpen og annet militært materiell som skulle sendes fra Teheran til Damaskus, for deretter å bli transportert på landeveien inn til syrisk kontrollert område i Beqaadalen. Iran skulle også ha ansvaret for å betale lønninger til geriljasoldatene som ble rekruttert, og andre økonomiske bidrag som var nødvendig for å sikre og følge opp familiene til soldatene. For Iran var det en forutsetning at motstandsbevegelsen skulle organiseres og utrustes for å kunne kjempe hellig krig (Harik 2004: 39).

For Syria var det å gå inn i et samarbeid med (fundamentalistiske) Iran – et regime som hvilte på religiøst baserte autoritetsstrukturer, og å etablere et samarbeid med en religiøst basert fundamentalistisk motstandsbevegelse i Libanon et risikoprojekt. Assad-regimet var bygd på sekulære prinsipper og religiøs politisk makt var blitt undertrykt som ledd i Baath-partiets nasjonalistiske ideologi. Assad fryktet at en suksessfull oppreisning og innflytelse for shiamuslimene og Hizbollah i Libanon kunne inspirere sunnimuslimene i Syria til et tilsvarende opprør i Syria. Støttet av sunnimuslimer utenfor Syria kunne et slikt opprør utfordre Assad og Baath-partiet, og i verste fall destabilisere Syria og tvinge Assad i kne (Jaber 1997: 32).

Etter at Israel trakk seg ut av Beirut i 1985 ble byen overtatt av en rekke militsgrupper, spesielt i Vest-Beirut hersket det mer eller mindre komplett kaos og lovløshet. Etter anmodning fra statsminister Salim Hoss og den libanesiske regjering tok syriske styrker kontroll over bydelen. For Syria var dette et diplomatisk og taktisk gjennombrudd, da det viste at libanesiske myndigheter henvendte seg til Syria i et forsøk på å få slutt på borgerkrigen (Harik 2004: 44).

For Syria var det viktig å ha full kontroll og grep om Hizbollah, på lik linje med alle andre grupperinger som opererte i syrisk kontrollert område i Libanon. I februar 1987 viste Syria og de syriske styrkene i Beirut hvem som satt med den reelle makta, og hva som vil skje med de krefter som prøvde å utfordre dem, det være seg Hizbollah eller andre. En avdeling syriske militære ble stoppet i en Hizbollah sjekkpost i Vest-Beirut. Etter ordre fra en syrisk offiser om å fjerne sjekkposten nektet Hizbollah å etterkomme ordren. I kampen som oppstod mellom den syriske styrken og Hizbollah ble 27 Hizbollah soldater som bemannet sjekkposten og området rundt drept. Trepartialliansen Iran – Syria – Hizbollah viste seg klarere enn noen gang å være et samarbeid som primært var tuftet på å ivareta egeninteresser for alle tre parter (Harik 2004: 40).

En ny og alvorligere krise i trepartisamarbeidet brøt ut i 1988 da AMAL, som i utgangspunktet var nær alliert med Syria, og Hizbollah som var nær alliert med Iran, endte opp i en blodig intern shiakonflikt som skulle vare i to år. I frykt for å ende i en langvarig konflikt med Hizbollah, og i frykt for å ødelegge forholdet til Iran, aksepterte Syria en løsning på konflikten som Hizbollah kom seirende ut av ved at de blant annet fikk frie hender til å operere i Sør-Libanon (DeVore 2012: 6).

Taif-avtalen stadfestet Syrias makt og posisjon i Libanon. I avtalen ble det bestemt at Syria skulle bistå libanesiske myndigheter med å gjenopprette kontroll over libanesiske territorium, å ivareta sikkerheten inntil den libanesiske hæren og sikkerhetsstyrkene var i stand til å ivareta dette på egenhånd. Som en del av støtten skulle Syria bistå med avvæpning av militsgrupper. Hizbollah nektet å la seg avvæpne da organisasjonen hevdet å være en motstandsbevegelse som bekjempet den israelske okkupasjonsmakten. Dette synet ble støttet av libanesiske myndigheter. Syria aksepterte at Hizbollah ikke ble avvæpnet, da dette også tjente Syrias interesser for fortsatt å kunne bekjempe Israel med Hizbollah som stedfortreder i Sør-Libanon. Selv om Syria viste stor skepsis til Hizbollahs fundamentalisme og det langsiktige mål om å etablere en islamsk stat i Libanon, var risikoen for stor til å utfordre med å avvæpne Hizbollah, da dette kunne føre til at Syria mistet kontrollen over Libanon (Harik 2004: 45-47).

Assad og Syria konsoliderte sin posisjon i Libanon ytterligere da det i 1991 ble undertegnet en Venns-kaps- samarbeids- og koordineringsavtale med Libanon. Samtidig som borgerkrigen i Libanon tok slutt invaderte Irak Kuwait i august 1990. Assad spilte sine kort som den strategiske spiller han var. Ved å støtte USA i kampen mot Saddam Hussein visste han at det

ville kunne tjene Syrias interesser for å beholde grepet i Libanon. Som takk for innsatsen aksepterte USA at Syria opprettholdt sitt militære nærvær og innflytelse i Libanon. Selv da Syrias forhold til Hizbollah var på det kjøligste på slutten av åttitallet støttet Syria konsekvent opp om Hizbollah i motstandskampen mot Israel (Jaber 1997: 72-73).

Syrias politikk i Libanon på 1980- og 1990-tallet var i første rekke preget av realpolitikk, hvor målet ikke nødvendigvis var å ha dype og nære allianser som ville vare i flere år. Målet var å pleie og opprettholde de allianser og samarbeidspartnere som til enhver tid tjente Syrias egeninteresser. Hizbollah forholdt seg til dette, men var samtidig klar over at alliansen med Syria ville vare så lenge Syria så seg tjent med å bruke Hizbollah i et større regionalt politisk spill. Hizbollah var med andre ord inneforstått med at en løsning på Israels okkupasjon av syrisk Golan var en viktig brikke i Syrias engasjement i Libanon, hvor Hizbollah ble brukt som proxy hær i kampen mot Israel (Norton 2007: 35).

4.6 Konflikten mellom Israel og palestinerne sin innvikning på Libanon.

For å analysere Israels forhold til staten Libanon må en gå tilbake i historien fra Israel ble erklært som stat i 1947, og hva dette medførte for den palestinske befolkningen som flyktet i hundretusentall fra Israel til nabolandene, deriblant Libanon. Palestinerne som flyktet til Libanon, anslått til 100 000 personer, levde under svært kummerlige og restriktive forhold i forhold til palestinerne som flyktet til Egypt, Jordan og Syria. Palestinerne i Libanon ble forlagt i 15 flyktningleire som etter hvert ble etablert. De fikk ikke statsborgerskap, da Libanon ønsket de skulle være politiske flyktninger fremfor libanesiske statsborgere. De kristne i Libanon fryktet også at en stor økning av antall muslimer kunne destabilisere Libanon som stat. I 1954 etablerte palestinerne en motstandsbevegelse under navnet Fatah organisert av Yasser Arafat. Bevegelsens mål var å frigjøre Palestina fra israelsk okkupasjon. Bevegelsen fikk stor tilslutning, og i 1964 ble en ny organisasjon, Palestinian Liberation Organization (PLO), stiftet med en egen militær ving, Palestinian Liberation Army (PLA). Det første angrepet mot Israel ble gjennomført høsten 1964. Utover på slutten av sekstitallet gjennomførte PLO/PLA en rekke angrep mot Israel, spesielt fra Jordan, men det var også stadig trefninger i grenseområdet mellom Israel og Libanon. I desember 1968 gikk israelske styrker for første gang inn i Libanon, da israelske kommandosoldater tok seg inn i Beirut og satte 13 fly fra Middle East Airlines ut av drift (Solley 1987)

PLO kom på slutten av 1960-tallet også i kamp med den libanesiske hæren, da Libanon som stat følte at PLO utgjorde en trussel mot intern sikkerhet. I 1969 møttes den libanesiske

hær sjefen general Emile Bustany og PLO leder Yasser Arafat i Kairo etter initiativ fra Egypts president Nasser. En avtale som stadfestet at PLO hadde rett til å delta i væpnet kamp med utgangspunkt fra baser i Sør-Libanon for frigjøring av Palestina ble undertegnet. PLO på sin side forpliktet seg til å respektere og akseptere libanesiske myndigheters suverenitet i Libanon (Cobban 1984: 47).

Med bakgrunn i avtalen ble PLO i praksis gitt frie hender til å operere i Sør-Libanon og angripe Israel. Utover på 1970-tallet var det en markant økning i PLO angrep mot Nord-Israel, med påfølgende gjengjeldelsesangrep fra Israel mot PLO baser i Sør-Libanon.

11. mars 1978 kapret 11 PLO soldater en buss på hovedveien mellom Haifa og Tel-Aviv i Israel. Soldatene hadde tatt seg inn til Israel med gummibåter, en druknet før de nådde stranda sør for Haifa. Bussen ble beordret til å kjøre mot Tel-Aviv. Etter hvert ble bussen stoppet av politiet, og i skuddveksling som oppstod, samtidig som PLO soldatene sprengte bussen, ble 38 sivile drept, og 71 sivile ble skadet. Angrepet var det største terroranslag mot Israel siden staten ble opprettet i 1948. Israels svar på terrorangrepet lot ikke vente på seg. 14. mars krysset 25 000 IDF soldater grensa til Libanon. Målet med operasjonen var å drive PLO ut av Sør-Libanon til nord av Litanielva. Den første Libanon krigen var et faktum (Jerusalem Post: 2011 – 11. mars).

Israel lyktes til en viss grad med å drive PLO nord for (av) Litanielva, men samtidig medførte invasjonen en massiv flyktningstrøm fra Sør-Libanon mot Beirut. Anslagsvis 200 000 sivile, de fleste shiamuslimer, rømte Sør-Libanon. Etter invasjonen i 1978 støttet Israel opp om etableringen av South Lebanese Army (SLA). En buffersone i Sør-Libanon ned mot grensa til Israel ble etablert og bemannet av SLA. Samtidig rykket FN inn med en fredsbevarende styrke (UNIFIL) (Solley 1987).

Samtidig som Israel invaderte Libanon var Libanon i full borgerkrig. Israel tok indirekte part i borgerkrigen ved å støtte opp om de kristne maronitter i håp om at maronittene kunne komme seirende ut av borgerkrigen, og deretter inngå en fredsavtale med Israel. Selv om PLO ble drevet nordover etter invasjon i 1978, var de raskt tilbake da Israel etter tre måneder trakk styrkene tilbake og overlot sikkerhetssonen til SLA. Nye angrep mot Nord-Israel, og gjengjeldelsesangrep fra Israel fortsatte. I juni 1981 gikk Israel til flyangrep mot PLO baser i Sør-Libanon. PLO svarte med å beskytte kystbyen Naharia, nært opp til grensa til Libanon, med raketter. Israel gikk da til flyangrep mot PLO sitt hovedkvarter i Vest-Beirut, over 100 personer ble drept, men kun 30 av disse tilhørte PLO. Etter angrepet mot PLO hovedkvarteret

rustet PLO kraftig opp sin militære kapasitet, blant annet med og tredoble antall artilleriskyts fra juni 1981 til juni 1982 (Solley 1987).

Da det høyreorienterte Likud partiet vant valget i Israel i 1981 og Menachem Begin ble statsminister, og Ariel Sharon forsvarsminister, var det ikke lenger spørsmål om Israel skulle "ta et endelig oppgjør" med PLO, men snarere når og hvordan dette vil skje. I juni 1982 gikk Israel på nytt inn i Libanon. Invasjonen skulle bli starten på "Det libanesiske mareritt" som skulle vise seg å vare i 18 år før den siste israelske soldaten forlot Libanon i mai 2000.

Etter at Israel trakk styrkene ut av Beirut tok Israel initiativet til fredsforhandlinger med Libanon. Etter flere runder med forhandlinger med USA som tilrettelegger, ble en avtale undertegnet 17. mai 1983 mellom den libanesiske regjering under maronitt presidenten Bashir Gemayel og Israel ved statsminister Begin. Avtalen omfattet blant annet at alle utenlandske styrker skulle trekkes ut av Libanon (Israel Ministry of Foreign Affairs: 1983 – 17. May).

Avtalen ble aldri satt ut i livet, og ble kansellert av Libanon 31. april 1984 (Qassem 2005: 93). Avtalen ble aldri akseptert av Syria, og i praksis var det Syria som besluttet at avtalen aldri skulle implementeres. Naim Qassem, som senere ble Hizbollahs visegeneralsekretær, hevder at avtalen var et diktat fra Israel. I følge ham hadde Libanon blitt fullstendig handlingslammet, hvis avtalen hadde blitt implementert, i forhold til å bekjempe Israel som fortsatt okkuperte Sør-Libanon da avtalen ble kansellert (Qassem 2005: 92-93).

Israels invasjon i Libanon i 1982 oppnådde ett mål, nemlig at PLO forlot Libanon. Men så snart PLO var ute av Libanon ble Israel konfrontert med en ny og alvorligere trussel. Etableringen av Hizbollah i 1982 skulle de nærmeste årene vise seg å utgjøre en motstand mot Israels okkupasjon av Libanon som Israel til slutt måtte gi tapt for.

Hvorfor feilet Israel i sin politikk ovenfor Libanon? Jeg vil argumentere for at det er flere forhold som bidro til at Israel ikke lyktes. Israel tok aldri innover seg at kjernen til problemene og konflikten med PLO og andre motstandsgrupper på 1960- og 1970-tallet var at staten Israel ble etablert, og at hundretusener av palestinere måtte flykte. Palestinerne hadde et mål, nemlig å frigjøre Palestina. Uansett hva Israel gjorde, eller ikke gjorde, ville palestinerne mål opprettholdes. I forhold til Libanon undervurderte Israel først PLO sin kampvilje, deretter ble Hizbollah undervurdert. Israel trodde at ved å støtte opp om de kristne maronittene i Libanon vil de ha mulighet til å inngå en varig fredsavtale med Libanon, men tok ikke høyde for at en slik avtale aldri ville blitt akseptert verken av det store flertallet av

landets befolkning, inklusive gresk-ortodokse grupper, sunnimuslimene, eller shiamuslimene. Den kanskje største feilvurderingen Israel gjorde i Libanon var å tillate falangistene å gå inn i Sabra og Shatila i september 1982 å gjennomføre massakren som for all fremtid blir stående som en stor skamplott i Israels historie. Som Israels allierte var falangistene under israelsk militær kommando, og det er svært lite sannsynlig at Israel ikke var fullt inneforstått med hva som skjedde.

Den militære konflikten med Hizbollah på bakken i Sør-Libanon var Israel dømt til å tape på sikt. Etter hvert som Hizbollah opptrådte mer og mer militært profesjonelt med tyngre våpen og glødende kampvilje ble soldatene i IDF sin okkupasjonsstyrke demotivert og ofte handlingslammet, hvor det eneste som gjaldt var å komme seg tilbake over grensa til Israel med livet i behold. IDF avdelingene som tjenestegjorde i Sør-Libanon var i all hovedsak repetisjonssoldater som tjenestegjorde i Libanon i tre måneder. Soldatene var til daglig sivilister, men ble sendt til Sør-Libanon under sin årlige repetisjonstjeneste. IDF klarte ikke å opprettholde en erfaring og kontinuitet i operasjonene mot Hizbollah, og kom derfor på defensiven med umotiverte soldater som ikke lenger så noen mening i krigen.

I forhold til sivilbefolkningen i Sør-Libanon tapte Israel gradvis anseelse og respekt da SLA og deres etterretningspersonell ble gitt fri hender med blant annet å drifte det beryktede El Khiam fengslet²² hvor sivile libanesere ble holdt uten lov og dom, og i mange tilfeller brutalt torturert for mistanke om å samarbeide med Hizbollah. Israel tok ikke det ansvar som okkupasjonsmakt som Folkeretten²³ krever. Den siste rest av støtte Israel eventuelt hadde blant sivile i Sør-Libanon ble antagelig borte da SLA soldatene og deres familier, og andre som hadde samarbeidet med Israel, stort sett ble overlatt til seg selv og sin egen skjebne da Israel endelig trakk seg ut av Libanon i mai 2000.

4.7 USAs rolle i Libanon

USA ble første gang direkte involvert i interne konflikter i Libanon i juni 1958. Etter anmodning fra president Chamoun sendte USA en militærstyrke på 14 000 soldater i operasjon ”Blue Bat”. Den muslimske befolkningen gjorde opprør mot at sittende president Chamoun ville stille på nytt som kandidat ved kommende presidentvalg i strid med grunnloven. Chamoun fryktet for at opprøret skulle ende i full borgerkrig. USA fryktet at en

²² Human Rights Watch (1999- 28 October): Torture in Khiam Prison: Responsibility and Accountability <http://www.hrw.org/news/1999/10/27/torture-khiam-prison-responsibility-and-accountability> (3. januar 2015)

²³ Haag Konvensjon: art 42-56. Genevekonvensjon – 4. konvensjon: art 27-34, 47-78

borgerkrig vill styrte den USA vennlige president Chamoun, og at konflikten kunne spre seg til en regional konflikt som vill involvere Syria og Egypt. Styrken ble trukket ut av Libanon i oktober samme år (Agwani 1965).

Under borgerkrigen og utover på 1980-tallet var USA involvert i libanesisk politikk på flere områder. USA støttet opp om president Gemayel, og gjorde flere diplomatiske utspill i et forsøk på å få på plass en fredsavtale mellom Libanon og Israel. Avtalen som ble undertegnet 17. mai 1983, men som aldri ble implementert, var tilrettelagt av USA. USA tok etter hvert direkte part i borgerkrigen ved å støtte opp om de kristne maronittene og falangistene. Da amerikanske krigsskip utenfor Beirut i 1984 bombarderte drusiske og shiamuslimske områder i Chouf-fjellene var dette det endelige bevis for at USA hadde tatt side i konflikten, og fra nå av var amerikanere, og amerikanske interesser å betrakte som et mål for angrep fra shiamuslimske og drusiske militsgrupper. Etter angrepene mot den amerikanske ambassaden og den multinasjonale styrken i 1983, og rekken av kidnappinger utover på 1980-tallet ble USA i praksis tvunget til å trekke seg ut av Libanon (Ghazi 1997).

I en artikkel i tidsskriftet *Washington Report on Middle East Affairs* i januar 1990 argumenterer Joe F. Jabre ved Boston universitetet for hvilke feil USA gjorde i sin Libanon politikk under borgerkrigen og utover på 1980-tallet. Jabre hevder at USA tok for mye hensyn til Syria og Israels sikkerhetsinteresser, istedenfor å fokusere på Libanons interesser. I forhold til Syria var USA altfor ettergivende ovenfor president Assad sine krav, og i forhold til Israel prøvde USA å koble situasjonen i de palestinske områdene på Vestbredden og Gaza sammen med en løsning for Libanon. Dette var Israel overhode ikke villig til å diskutere eller forhandle om. Internt i Libanon ble det lagt altfor stor vekt på samarbeide og støtte til marginale kristne og muslimske grupperinger uten reell makt og innflytelse som eksempelvis tidligere statsminister Salim Hoss. På den andre siden ble det lagt for liten vekt på samarbeid og innflytelse ovenfor nøkkelspillere som druserlederen Walid Jumblatt, shialeder Nabih Berri, general Michael Aoun, og ikke minst ovenfor Hizbollah. Jabare hevder at disse ble holdt utenfor amerikanske initiativer for å prøve finne en løsning på konflikten. For å kunne hatt muligheten til å finne en løsning måtte de grupperinger som kontrollerer territorier, grupperinger som har politisk innflytelse, og gruppering og personer som har tillit og støtte i

befolkningen blitt trukket med i samtaler med USA i langt større grad enn hva som hadde skjedd, hevder Jabre.²⁴

En annen sentral amerikansk aktør er tidligere president Jimmy Carter som i et intervju med New York Times 26. mars 1986 uttrykker sitt syn på hvorfor USA mislykkes i Libanon etter å ha tatt part i konflikten.

We bombed and shelled and unmercifully killed totally innocent villagers, women and children and farmers and housewives, in those villages around Beirut. As a result, we have become a kind of Satan in the minds of those who are deeply resentful. That is what precipitated the taking of hostages and that is what has precipitated some terrorist attacks.²⁵

Etter at USA i all hovedsak trakk seg ut av Libanon på midten av 1980-tallet, fortsatte USA indirekte å spille en aktiv rolle i Libanon gjennom støtten til Israels okkupasjon og krigføring. Alle forsøk i FNs Sikkerhetsråd gjennom årene om å fordømme Israels okkupasjon, og kreve en øyeblikkelig tilbaketrekning av de israelske styrkene fra Libanon ble hver gang stoppet av USA som nedla veto.

5. Konklusjon

Jeg har i denne oppgaven fulgt Hizbollahs utvikling fra den spede begynnelsen i 1982 og fram til og med 2000 da Israel trakk sine styrker ut av Libanon. Den israelske tilbaketrekningen var en retrett som Hizbollah, med sin aktive motstandskamp mot okkupasjonsmakten, må tilskrives en stor del av æren for.

Da borgerkrigen i Libanon startet i 1975 ble en vitne til en libanesisk regjering og styresmakter som stod paralyisert og handlingslammet. Væpnede grupperinger og militser skjøt opp som paddehatter utover på slutten av 1970-tallet og utover på 1980-tallet. Libanon endte opp i et mer eller mindre anarki hvor Syria og Irak spilte en sentral rolle i kulissene. Selv om Israels invasjoner i Libanon i 1978 og 1982 var den utløsende årsak til at Hizbollah ble etablert, vil jeg imidlertid trekke den konklusjon at det allerede på 1960-tallet, og utover på 1970-tallet var en gryende oppvåkning blant shiamuslimene for å bedre levestandarden og

²⁴ Washington Report on Middle East Affairs (1990 – januar): *US Policy in Lebanon is Flawed*.
<http://www.wrmea.org/1990-january/two-views-us-policy-in-lebanon-is-flawed.html>

²⁵ New York Times (1986 – 26. mars): *Why Camp David Turned Bitter: The Carter view*.
<http://www.nytimes.com/1989/03/26/world/why-camp-david-turned-bitter-the-carter-view.html?module=Search&mabReward=relbias%3Aw%2C%7B%22%22%3A%22RI%3A18%22%7D>

anseelsen til den shiamuslimske befolkningen i Libanon, som i mange henseende levde som andrerangs borgere, ofte i nød og dyp fattigdom. En skal derfor ikke utelukke at et opprør og en motstandsbevegelse hadde blitt dannet uavhengig av Israels invasjon, men da rettet mot libanesiske myndigheter for manglende respekt og ivaretagelse av shiamuslimenes rettigheter. Da flere geistelige som hadde studert i Iran, blant disse Musa al-Sadr og Muhammad Hussein Fadlallah, vendte tilbake til Libanon og satte fokus på shiamuslimenes traurige situasjon fikk dette stor betydning for oppvåkningen av den shiamuslimske befolkningen.

Det var imidlertid to forhold som skulle endre shiamuslimenes strategi fra å være en sekulær bevegelse gjennom AMAL på 1970-tallet, til å bli en fundamentalistisk bevegelse utover på 1980-tallet. Revolusjonen i Irak i 1979, og Israels invasjon av Libanon i 1978 og 1982 medførte at shiaene ble splittet i to fraksjoner. AMAL som ønsket å holde fast på den sekulære linjen, og den nye fraksjonen som etter hvert skulle bli kjent som Hizbollah som ønsket en islamistisk stat i Libanon etter mønster fra Iran.

En analyse av Hizbollah kan ikke gjøres uavhengig av den innflytelse Iran og Syria har hatt over organisasjonen. Uten støtten fra Iran og Syria hadde Hizbollah aldri klart å etablere seg og få den makt og innflytelse de etter hvert fikk i det libanesiske samfunnet. Verken Iran eller Syria ga denne støtten med bakgrunn i et genuint ønske om å støtte Hizbollah, men snarere ut fra egeninteresser. Iran for å ha mulighet til å spre den iranske revolusjonen i regionen, og Syria for å ha mulighet til å bruke en proxy gerilja til å bekjempe erkefienden Israel. For Syria var det også viktig å holde grepet og de facto styre Libanon som en mer eller mindre vasallstat. Et ikke vennlig syrisk styre i Libanon kunne raskt få ringvirkninger på interne forhold i Syria. Selv om Syria var skeptisk til en fundamentalistisk organisasjon som Hizbollah, var president Assad i Syria pragmatiker og realpolitiker og innså at uten å pleie forbindelsene til Hizbollah ville dette kunne medføre tapt innflytelse i Libanon, og et forverret forhold til, og i verste fall et brudd med presteskabet i Iran.

Israel og USAs rolle i Midtøsten generelt, og i Libanon spesielt viste i likhet med Iran og Syria at det i første rekke var egeninteresser som var styrende. Det er imidlertid interessant å se hvordan både Israel og USA kunne gå i dialog med Syria når dette tjener egeninteresser. Den taktiske avtalen Syria og Israel gjorde om at Israel holder militære styrker borte fra Beqaadalen mot at Syria ikke sender tropper til grenseområdet i Sør-Libanon er et godt eksempel på hvordan erkefiender kan finne pragmatiske løsninger når det er i begge interesse. USA sin aksept av at Hizbollah kunne opprettholde sin militære organisasjon og

våpen etter undertegnelse av Taif-avtalen er et annet eksempel på hvordan stormaktspolitikk kan føre til avgjørelser som ikke er forventet. Hadde ikke Syria støttet USA i den første krigen mot Irak, hadde USA med stor sannsynlighet ikke akseptert Syrias krav om at Hizbollah var unntatt fra kravet i Taif-avtalen om avvæpning av militsgrupper.

Hizbollah viste seg på 1980- og 1990-tallet som en organisasjon som var tilpassningsdyktig, og som klarte å spille sine kort på riktig vis ved viktige veiskiller i libanesisk politikk. Organisasjonen utviklet seg fra en bevegelse med et fundamentalistisk religiøst basert ideologisk program på begynnelsen av 1980-tallet, stadfestet gjennom manifestet i 1985, til å ende opp med å stille som politisk parti ved parlamentsvalget i 1992. Denne endringen vitner om en stor politisk utvikling som endret karakter i takt med borgerkrigens utvikling. Som organisasjon viste Hizbollah omstillings- og tilpasningsevne for endringer i libanesisk politikk. Gjennom terroraksjoner og kidnappinger på 1980-tallet var det få utenforstående som kunne se for seg at en motstandsbevegelse, som i mange vestlige aktørers øyne framsto som en terrororganisasjon, i løpet av få år skulle få stor oppslutning i valg, og bli representert i parlamentet. Avgjørelsen om å stille til valg hadde aldri blitt tatt uten innvirkning fra Iran og Syria. Begge de to store regionale stormaktene analyserte det dit hen at hvis ikke Hizbollah spiller med i den nye politiske situasjon som oppstod etter slutten på borgerkrigen og undertegnelsen av Taif-avtalen, ville Hizbollah ha utspilt sin rolle i Libanon. Selv om organisasjonen fortsatte sin militære motstandskamp mot Israel, ville Hizbollah være uten politisk innflytelse. Både Iran og Syria skjønnte at i en slik situasjon ville også deres innflytelse over interne forhold i Libanon bli sterkt redusert hvis Hizbollah ble satt på sidelinjen. Syria og Iran viste hvem som reelt satt med makta da Taif-avtalen ble undertegnet. Som eneste milits fikk Hizbollah beholde våpen fordi organisasjonen ble definert som en legal motstandsbevegelse i kampen mot Israels okkupasjon av Sør-Libanon. USA aksepterte at Hizbollah fikk beholde våpen og den militære organisasjonen forble intakt, var en takk for hjelpen til Syria som hadde støttet USA i krigen mot Saddam Hussein i Kuwait – Irak i 1990-91.

Hizbollahs militære suksess i kampen mot Israel viser en organisasjon som evnet å utvikle seg fra en klassisk geriljaorganisasjon med lette våpen, til å bli en profesjonell militær organisasjon med tyngre våpen og et operasjonsmønster som er en blanding av geriljakrigføring og tradisjonell konvensjonell krigføring. Den nye organiseringen og taktikken som ble vedtatt etter at Hassan Nasrallah ble generalsekretær i 1992 bidro til at motstandskampen mot Israel fikk et løft som medførte mindre egne tap, og større tap for

fienden. Denne endringen hadde heller ikke vært mulig uten Iran og Syria sin medvirkning. Iran ved å bidra med tyngre og moderne våpen, og Syria som den praktiske administratoren som transporterte våpenforsyningene inn til Beqaadalen fra iranske forsyningsfly som landet i Damaskus.

Det omfattende sosiale og humanitære arbeid som ble gjennomført bidro til oppslutning i befolkningen, ikke bare blant shiamuslimer, men også blant sunnimuslimer, og til en viss grad blant kristne. Ikke minst var ivaretagelsen av enker og etterlatte familier til soldater som døde i kamp viktig. For soldatene var det viktig å vite at familien ville bli ivaretatt hvis de døde i kamp, noe som også hadde stor betydning for rekrutteringen av nye soldater. Det omfattende sosiale- og humanitære arbeid hadde ikke vært mulig uten økonomisk støtte og bistand fra Iran som bidro med store økonomiske midler til dette arbeidet.

Terror på 1980-tallet mot internasjonal representasjon i Libanon, som angrepet mot den amerikanske ambassaden i Beirut, den multinasjonale militærstyrken i 1983, og kidnappinger og gisselsituasjoner av vestlige borgere kan en med stor grad av sikkerhet fastslå at både Iran og Hizbollah var direkte ansvarlig for i mange av tilfellene, eller i det minste delaktig.

Etter at Israel hadde trukket seg ut av Libanon i 2000 var det etter hvert flere libanesere som stilte spørsmål ved Hizbollahs fortsatte berettigelse til å angripe Israel. En av de mest fremstående kritikere var utgiveren av avisen an-Nahar, Gibran Tueni som i en artikkel i avisen retorisk spurte "Hvem har autorisert Nasrallah til å representere alle libanesere å ta avgjørelser på deres vegne og involvere dem i saker de ikke ønsker å bli involvert i. Har Nasrallah utnevnt seg selv til generalsekretær for alle libanesere, og hele den arabiske verden?" (Norton 2007: 117-118).

Tueni ble drept i en bilbombe i bydelen Mekalles, en forstad til Beirut 12. desember 2005.

Etterord - Forfatterens forhold til Libanon

Jeg har fulgt utviklingen i Libanon siden 1978.

I perioden september 1978 til september 1980 tjenestegjorde jeg som 20 år gammel fenrik i to perioder på til sammen ett år i UNIFIL.

I 1992 – 1993 var jeg i ett år kompanisjef i den norske infanteribataljonen (NORBATT) i UNIFIL.

I 1996 – 97 var jeg ett år sjef for operasjonsstaben i NORBATT. I denne jobben hadde jeg regulære møter ukentlig med den israelske nordkommandoen som var operativt ansvarlig for okkupasjon av Sør-Libanon. Jeg hadde også regulær kontakt og møter med den sørlibanesiske hæren (SLA).

Fra mai til november 1999 var jeg militær observatør i UNTSO/Observer Group Lebanon stasjonert på observatørbasen i byen El Khiam som nærmeste nabo til det beryktede El-Khiam fengslet.

Fra november 1999 til november 2000 var jeg ved hovedkvarteret til UNTSO/Observer Group Golan/Damascus.

I perioden 2003-2007 var jeg 4 år som assisterende militærrådgiver ved den norske FN-delegasjonen i New York. I denne stillingen hadde jeg flere tjenestereiser til Midt-Østen og Libanon.

Tidlig om morgenen 29. juni 1996 våknet jeg opp på mitt rom i hovedkvarteret til den norske FN-bataljonen i Sør-Libanon av kraftig skyting og eksplosjoner. Som operativt og sikkerhetsmessig ansvarlig for bataljonens nærmere 600 soldater kom jeg meg raskt i uniform. Da jeg kom meg ut så jeg at det pågikk en heftig kamp ved en artilleriposisjon ca 1 km nedenfor NORBATT sitt hovedkvarter. Posisjonen til den sørlibanesiske hæren (SLA) var under kraftig angrep. Etter å ha beordret hele bataljonen i dekningsrom valgte jeg sammen med bataljonssjefen å følge med på kamphandlingene.

Med langtrekkende våpen, bombekastere, og bakkestyrker gikk Hizbollahs IR soldater til et frontalangrep på SLA posisjonen. Kraftige eksplosjoner hørtes og et flammehav reiste seg

mot himmelen da IR soldatene fikk inn en fulltreffer i SLA`s ammunisjonslager. IR soldatene inntok posisjonen og plantet Hizbollahs gule flagg inne på posisjonen før de trakk seg tilbake.

Angrepet var det til da største angrepet Hizbollah hadde gjennomført i Sør-Libanon. Angrepet ble filmet og vist på Hizbollahs egen TV-kanal i Beirut samme ettermiddag.

Da jeg tjenestegjorde i UNIFIL på min andre tjenesteperiode i 1980 begynte rykter å svirre om at en fundamentalistisk shiamilits var i ferd med å bli etablert i Beqaadalen under iransk kommando. Militsens mål skulle være å drive motstandskamp mot Israel.

Da jeg kom tilbake til Libanon i ett år i 1992-93 var Hizbollah en kjent og fryktet milits som hadde gjennomført flere vellykkede angrep mot israelske styrker og deres allierte i SLA i Sør-Libanon. Da jeg som operasjonsoffiser i ett år i 1996-97 hadde mange samtaler med israelske offiserer og SLA offiserer gikk det opp for meg at en dag i ikke altfor lang framtid vil Israel bli slått av Hizbollah. Mine samtalepartnere fra IDF og SLA uttrykte oppriktig frykt, men samtidig beundring for den motstandsvilje og de profesjonelle militære operasjoner Hizbollah gjennomførte. De israelske soldatene og offiserene lot det klart skinne gjennom at det eneste som betydde noe var å komme levende tilbake over grensa til Israel. Motivasjonen og hensikten med krigen var gått tapt grunnet Hizbollahs kampvilje og profesjonalitet, og ikke minst grunnet Hizbollahs effektive propagandaapparat.

Da jeg kom tilbake som FN-observatør ved observasjonsposten på El Khiam i 1999 var det ikke lenger spørsmål om Israel vil gi opp okkupasjonen av Sør-Libanon, men spørsmålet var når og hvordan det ville skje.

Etter å ha flyttet til Damascus i november 1999 fulgte jeg utviklingen fra dag til dag i Sør-Libanon, og ble ikke overrasket da den siste israelske soldaten krysset grensa til Israel 24. mai 2000. Det umulige var blitt mulig, shiamilitsen som det svirret rykter om 18 år tidligere hadde drevet den israelske hæren til retrett.

Som militær offiser har jeg ønsket å fordype meg i hva som gjorde at en i utgangspunktet islamistisk geriljaorganisasjon klarer å vokse seg til en militær maktfaktor som må ta hovedæren for at den israelske hæren ble tvunget ut av Libanon. Valget av tema da jeg bestemte meg for å gjennomføre et masterstudie var derfor ganske opplagt, nå fikk jeg muligheten til å gå i dybden av denne myteomspunnede organisasjonen. Samtidig ville en slik

oppgave også kreve at jeg fordypet meg i hele den komplekse politiske situasjon i Libanon, herunder hvilken rolle Iran og Syria spilte fra borgerkrigen startet og fram til den israelske okkupasjon opphørte.

Litteraturliste

- Agwani, Mohammed Shafi (1965): *The Lebanese crisis, a documentary study*. Potahav, London, Asis Pub. House.
- Alagha, Joseph (2011): *Hezbollah's Documents – From the 1985 Open letter to the 2009 Manifest*. Pallas Publications.
- Amnesty International (1996 - 23 juli): *Israel/Lebanon: Unlawful killings during operations "Grapes of Wrath"*. Index Number: MDE 15/042/1996.
- Andersson, Sigrid & Borgström, Anton (2007); *Hizbollah och civilsamhället: En fallstudie om civilsamhällets demokratiserande effekter*. Lunds universitet – Statsvetenskapliga institutionen STVA21 HT07.
<http://www.lu.se/lup/publication/1319426>
(07.12.2014).
- BBC (03.08.2009) Introduction – Jihad.
http://www.bbc.co.uk/religion/religions/islam/beliefs/jihad_1.shtml
(30.12.2014).
- Blanford, Nicholas (2001): *Hizbollah opens its door to all*. The Middle East Magazine 12/1997, no 273.
- Brun, Itai (2009): *"While you're busy making other plans" – The "other RMA"*. Tel-Aviv: Dado Center for Interdisciplinary Military Thought.
- Cambanis, Thanassis (2011): *A privilege to die*. New York Free Press.
- Cobban, Helena (1984): *The Palestinian Liberation Organisation – People, Power and Politics*. Cambridge University Pres ISBN 0-521-27216-6.
- Council on Foreign Relations (2010 – August 11): *Profile Hassan Nasrallah*.
<http://www.cfr.org/lebanon/profile-hassan-nasrallah/p11132>
(01.11.2014).
- DeVore, Marc (2012): *Exploring the Iran-Hezbollah Relationship: A Case Study of How State Sponsorship Affects Terrorist Group Decision-Making*. Terrorism Research Initiative – Perspectives on Terrorism Vol 6, No 4-5.
<http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/218/html>
(14.12.2014).
- Duesund, Janne (2000): *Hizbullah – The Political Mobilisation and Consolidation of Radical Shiites in Lebanon*. Thesis for The Cand.Polit at The Departement of Political Science University of Oslo.

- Edwards, Michael (2011): *The Oxford Handbook of Civil Society*. Oxford University Press. ISBN 978-0-19-539857-1.
- FN-Sambandet (2013 – 10 september): *Hva er terrorisme ?*
<http://www.fn.no/Tema/Terrorisme/Hva-er-terrorisme>
 (19.12.2014).
- Geneva Conventions (1949): *Conventions and Additional Protocols and their Commentaries*.
 Comite International Geneve (ICRC).
<https://www.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/vwTreaties1949.xsp>
 (26.12.2014).
- Gabrielsen, Iver (2013): *Hezbollah`s Strategy and Tactics in the Security Zone from 1985 to 2000*. Small Wars Journal Article Jul 11, 20113.
<http://www.google.com.ph/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CBwQFjAA&url=http%3A%2F%2Fsmallwarsjournal.com%2Fprintpdf%2F14231&ei=TQkBVcHqGOBwMAs8ICwDw&usq=AFQjCNEo6vzSEzG1fZ9TMLDkUPo82nXiQA&bvm=bv.87920726,d.dGY>
 (03.12.2014).
- Ghazi, Ayman (1997): *Lebanon's History - Civil War*. Federal Research Division – Library of Congress . The Bureau of Political Affairs, US Department of State.
<http://www.ghazi.de/civwar.html>
 (04.01.2015).
- Geneva Convention (1949): *Conventions and Additional Protocols, and their Commentaries*.
 Comite International Geneve (ICRC).
<https://www.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/vwTreaties1949.xsp>
 (17.12.2014).
- Ghorayeb, Amal Saad (2002): *Hizbu`llah - Politics and Religion*. London – Sterling, Virginia: Pluto Press.
- Griffith, Samuel B (2005): *Sun Tzu - The Illustrated Art of war: The Definitive English Translation*. Oxford: Oxford University Press.
- Griffith, Samuel B (1961): *Mao Tse-Tung On Guerrilla Warfare*. New York: Praeger.
- Hajjar, Sami G (2002): *Hizballah: Terrorism, National liberation or menace ?* Strategic Studies Institute, U.S. Army War College.
<http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdffiles/PUB184.pdf>
 (29.11.2014).
- Hamzeh, Ahmad Nizar (2004): *In the path of Hizbullah*. Syracuse, New York: Syracuse University Press.

- Hamzeh, Ahmad Nizar (1993): *Lebanon's Hizbullah: From Islamic revolution to parliamentary accommodation*. Third World Quarterly, Vol 14, No 2, 1993.
<http://almashriq.hiof.no/ddc/projects/pspa/hamzeh2.html>
 (16.11.2014).
- Harik, Judith Palmer (2004): *Hezbollah – The changing face of Terrorism*. London – New York: I.B. Tauris.
- Human Rights Watch (1996): *CIVILIAN PAWNS Laws of War violations and use of Weapons on the Israel-Lebanon Border*. Library of Congress Catalog Card Number: 96-76298. ISBN 1-56432 – 167 – 3.
<http://www.hrw.org/reports/1996/Israel.htm>
 (13.10.2014).
- Israel Ministry of Foreign Affairs (1983 – 17. May): Agreement between Israel and Lebanon.
<http://mfa.gov.il/MFA/ForeignPolicy/MFADocuments/Yearbook6/Pages/114%20Agreement%20between%20Israel%20and%20Lebanon-%2017%20May%201.aspx>
 (03.01.2015).
- Jaber, Hala (1997): *Hezbollah - Born with a vengeance*. New York: Columbia University Press.
- Jurdeini, Paul A., McLaurin, R.D., and Price, James M (1979) "*Military Operations in Built Up Areas 1975-78. Appendix B*". U.S. Army Human Engineering Laboratory, Aberdeen Proving Ground, Technical Memorandum 11-79 (June).
http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/lebanon/lb_appnb.html
 (16.08.2014).
- Khazen, Farid (1991): *The Communal Pact of National Identities: The Making and Politics of the National Pact*. Papers on Lebanon # 12. Oxford: Center for Lebanese Studies.
- Khazen, Farid El (2000): *The Breakdown of the State of Lebanon, 1967 – 1976*, Cambridge: Massachusetts, Harvard University Press.
- Krayem, Hassan (1997): *The Lebanese Civil War and the Taif Agreement*. American University of Beirut.
<http://ddc.aub.edu.lb/projects/pspa/conflict-resolution.html>
 (22.07.2014).
- Lind, William S (2004): *Understanding Fourth Generation War*. Anti War.Com.
<http://www.antiwar.com/lind/?articleid=1702>
 (06.12.2014).
- Linz, Juan J & Stephan, Alfred (1996): *Problems of Democratic Transition and Consolidation*. London: The Johns Hopkins University Press.

- Luft, Gal (2000): *Israel's Security Zone in Lebanon – A Tragedy ?* Middle East Quarterly September 2000. <http://www.meforum.org/70/israels-security-zone-in-lebanon-a-tragedy> (24.08.2014).
- Love, James B (2010): *Joint Special Operations University - JSOU Report 10-5. Hezbollah: Social Services as a Source of Power*. The JSOU Press Hurlburt Field Florida. http://jsou.socom.mil/JSOU%20Publications/JSOU10-5loveHezbollah_final.pdf (13.11.2014).
- Norton, Augustus Richard (2007): *Hezbollah - A short history*. Princeton and Oxford: Princeton University Press.
- Norton, Augustus Richard (1986): *Shiism and Social Protest in Lebanon*. New Haven: Yale University Press.
- Qassem, Naim (2005): *Hizbullah- The story from Within*. London: Saqibooks.
- Rekkedal, Nils Marius (2011): *Utfordringer fra de såkalte assymetriske trusler*. Atlanterhavskomiteen, Det sikkerhetspolitiske bibliotek 14-2011. http://www.atlanterhavskomiteen.no/files/atlanterhavskomiteen.no/Publikasjoner/Sikkerhet_spolitisk_bibliotek/Arkiv/2001/pdf/2001/14-2001.pdf (29. 07.2014).
- Roberts, Adam (1968) *The Strategy of Civilian Defence: Non-violent Resistance to Aggression*. London: Faber and Faber.
- Solley, George C (1987- 16. februar): *The Israeli experience in Lebanon 1982-1985*. Global Security.org. <http://www.globalsecurity.org/military/library/report/1987/SGC.htm> (03.01.2015).
- The Taif-Agreement (1989 – 22 October). [http://www.un.int/wcm/webdav/site/lebanon/shared/documents/Constitution/The%20Taif%20Agreement%20\(English%20Version\)%20.pdf](http://www.un.int/wcm/webdav/site/lebanon/shared/documents/Constitution/The%20Taif%20Agreement%20(English%20Version)%20.pdf) (18.08.2014)
- The Jerusalem Post (2011 – 11 March): *This week in History: Israel's deadliest terror attack*. <http://www.jpost.com/Features/In-Thespotlight/This-Week-in-History-Israels-deadliest-terror-attack> (03.01.2015).
- TIME Magazine (1983 – November 14): *Smith, William - Middle East: New bloodshed, New Hope*. <http://content.time.com/time/magazine/article/0,9171,952250,00.html> (17.10.2014).

- US Department of State (1997): *Foreign Terrorist Organizations*.
http://www.state.gov/www/global/terrorism/terrorist_orgs_list.html
(15.10.2014).
- US Department of State (2004): *Diplomacy in Action – Profile Republic of Lebanon*.
<http://www.state.gov/outofdate/bgn/lebanon/5419.htm>
(15.09.2014).
- United Nations (1945- 26. June): *Charter of the United Nations and Statute of the International Court of Justice*. United Nations.
- United Nations (2000 ,18 June): *Security Council Endorses Secretary-General’s Conclusion on Israeli Withdrawal from Lebanon as of 16 June*. Press Release SC/6878.
<http://www.un.org/News/Press/docs/2000/20000618.sc6878.doc.html>
(28.10.2014).
- United Nations Security Council Resolution 425 (1978, 19 March).
[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/425\(1978\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/425(1978))
(27.07.2014).
- Vienna Convention (1961, 18. April): *Vienna Convention on Diplomatic Relations*. UN Audiovisual Library on International Law.
<http://legal.un.org/avl/ha/vcdr/vcdr.html>
(26.12.2014).
- Waltz, Kenneth (1979): *Theory of International Politics*. McGraw-Hill.
- Washington Report on Middle East Affairs (1998 – July – August): *Lebanon Holds First Municipal Election in 35 years*.
<http://www.wrmea.org/wrmea-archives/195-washington-report-archives-1994-1999/july-august-1998/8155-lebanon-holds-first-municipal-elections-in-35-years.html>
(13.10.2014).
- Weber, Max (2000): *Makt og byråkrati*. Gyldendal forlag.
- Yin, Robert (2009): *Case Study Research: Design and Methods*. 4th edition. USA: Sage